

Bijlagenboek bouwsteen gezonde fysieke leefomgeving

Beleidsbasis voor gezondheid in de omgevingsvisie

Gemeente **Waalwijk**

Inhoudsopgave Bijlagenboek

14 september 2021

Inhoud

Bijlage thematische analyse	2
Bijlage gebiedsgerichte pilot	43
Resultaten participatie	51
1. Infographic gezond Waalwijk Omgevingsvisie 1.5	52
2. Eindverslag gezond Waalwijk Omgevingsvisie 1.5	54
3. Resultaten interviews gezond Waalwijk Omgevingsvisie 1.5	60
4. Resultaten vragenlijst gezond Waalwijk Omgevingsvisie 1.5	68

Bijlage thematische analyse

14 september 2021

Inhoud

Bijlage thematische analyse	1
1. Opzet thematische analyse	2
1.1 Opzet analyse	2
1.2 Resultaat analyse	2
1.3 Global Goals	3
2. Milieuvriendelijke leefomgeving	5
2.1 Inleiding	5
2.2 Waar staan we nu?	6
2.3 Wat vindt de samenleving?	11
3. Schonere leefomgeving	12
3.1 Inleiding	12
3.2 Waar staan we nu?	13
3.3 Wat vindt de samenleving?	16
4. Klimaatvriendelijke leefomgeving	18
4.1 Inleiding	18
4.2 Waar staan we nu?	19
4.3 Wat vindt de samenleving?	21
5. Bewegvriendelijke leefomgeving	23
5.1 Inleiding	23
5.2 Waar staan we nu?	24
5.3 Wat vindt de samenleving?	28
6. Inclusieve leefomgeving	29
6.1 Inleiding	29
6.2 Waar staan we nu?	30
6.3 Wat vindt de samenleving?	34
7. Gedragsvriendelijke leefomgeving	36
7.1 Inleiding	36
7.2 Waar staan we nu?	36
7.3 Wat vindt de samenleving?	39
8. Conclusies en aanbevelingen	40
8.1 Conclusies	40
8.2 Aanbevelingen	40

1. Opzet thematische analyse

Gezondheid raakt veel thema's waar we als gemeente aan werken. Om meer inzicht te krijgen in de raakvlakken met het onderwerp gezondheid is een thematische analyse van het geldende beleid uitgevoerd. Deze analyse is uitgewerkt per leefomgeving. Een samenvatting van de uitwerking van de thematische analyse is opgenomen in de bouwsteen gezonde fysieke leefomgeving (hierna: bouwsteen).

1.1 Opzet analyse

Opzet thematische analyse	Uitgevoerd: Q1 en Q2 2021
Stap 1. Keuze samenhangende thema's	
<ul style="list-style-type: none">• Uitgangspunt: positieve gezondheid, zowel beschermen als bevorderen van de gezondheid.• Focus op de thema's die een relatie hebben met milieu, kwaliteitsverbetering (schoon), klimaat, bewegen, inclusie en gedrag.	
Stap 2 Analyse beschikbare gegevens	
<ul style="list-style-type: none">• Inventarisatie beschikbare beleidsdocumenten, (participatie) gegevens en data• Werksessies met deskundigen fysieke en sociale domein van de gemeente en vertegenwoordigers van de OMWB en de GGD waarbij is opgehaald waar we nu staan en waar we naar toe willen.• Analyse wet- en regelgeving huidig omgevingsrecht.• Analyse bestaand gemeentelijk beleid.• Analyse beschikbare data OMWB en GGD (gezondheidsmonitor en BrOs).• Analyse resultaten participatie.•	
Stap 3. Verwerken resultaten	
<ul style="list-style-type: none">• De resultaten van stap 1 en 2 verwerken in een verslag.• Conclusies en aanbevelingen in het verslag opnemen op basis van stap 1 en 2.• Strategie aanvullen op basis van conclusies en aanbevelingen	

1.2 Resultaat analyse

Hieronder een overzicht van de leefomgevingen die zijn geanalyseerd met de bijbehorende thema's:

Thematische analyse leefomgevingen	
Leefomgevingen	Thema's
Milieuvriendelijke leefomgeving	Geluid, geur, licht & omgevingsveiligheid
Schonere leefomgeving	Waterkwaliteit, bodemkwaliteit, luchtkwaliteit & zwerfafval
Klimaatvriendelijke leefomgeving	Hitte, droogte, wateroverlast & overstromingen
Beweegvriendelijke leefomgeving	Lopen/fietsen, spelen, sporten & verkeersveiligheid
Inclusieve leefomgeving	Groen, woonomgeving, ontmoeten & toegankelijk
Gedragsvriendelijke leefomgeving	Gezond eten, rookvrij, verminderen alcohol/drugsgebruik

De analyse per leefomgeving is opgebouwd uit dezelfde onderdelen.

1. Inleiding

Wat houdt de leefomgeving in? Welke thema's horen daarbij en wat doen de verschillende thema's met je gezondheid?

2. Waar staan we nu?

- Huidige situatie
- Wettelijke norm

Is er op basis van het omgevingsrecht sprake van wet- en regelgeving voor een thema en voldoen we aan eventuele normen uit de wet- en regelgeving? Of hebben we zelf beleid opgesteld indien er geen wet- en regelgeving is op basis van het omgevingsrecht?

- Huidig beleid

De bron(en) en de hoofdlijn(en) van beleid worden per thema onder dit onderdeel uitgewerkt.

- Gezondheidsmonitor 2016

Om de vier jaar onderzoeken de GGD's, het RIVM, het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu en het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) o.a. de gezondheidssituatie op lokaal, regionaal en landelijk niveau door middel van de Gezondheidsmonitor. De meest recente informatie dateert uit 2016. In 2020 is een nieuw onderzoek uitgezet t.b.v. de Gezondheidsmonitor. De resultaten hiervan worden echter pas in september 2021 gepubliceerd waardoor we i.v.m. de aanlevertermijn van deze bouwsteen de nieuwe gegevens niet mee kunnen nemen in de analyse. In deze bouwsteen gaan we daarom uit van de Gezondheidsmonitor 2016. Gezien de datering van deze gegevens worden de resultaten echter niet meegenomen in de conclusies. De recent uitgevoerde participatie geeft daarover namelijk een beter inzicht.

- OMWB-gegevens

3. Wat vindt de samenleving?

Begin 2021 heeft er participatie plaatsgevonden over de relatie tussen het onderwerp 'gezondheid' en de fysieke leefomgeving. De participatie bestond uit twee onderdelen:

1. Diepte-interviews met stakeholders van verschillende bedrijven en (maatschappelijke) instellingen;
2. Een peiling onder inwoners van Waalwijk over wat zij vinden van hun fysieke leefomgeving in relatie tot gezondheid.

De resultaten van participatie zijn samengevat in deze paragraaf. Deze documenten zijn als losse bijlage bij dit document gevoegd en tevens in te zien via de website www.waalwijk.nl/omgevingsvisie.

4. Conclusies en aanbevelingen

De conclusies van de paragrafen: 'Waar staan we nu?' en 'Wat vindt de samenleving?' zijn beknopt samengevat. Op basis hiervan worden aanbevelingen gedaan voor de Omgevingsvisie 2.0.

1.3 Global Goals

In 2015 heeft de Verenigde Naties (VN) 17 Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's - Sustainable Development goals) vastgesteld. Deze 17 doelen worden internationaal de 'Global Goals' genoemd en dienen tot 2030 als wereldwijd kompas voor uitdagingen zoals armoede, onderwijs en de klimaatcrisis.

Al het thematisch beleid met een relatie tot de fysieke leefomgeving is onder te verdelen onder ten minste één van de 17 Global Goals¹.

¹ www.waalwijk.nl/omgevingsvisie

Toelichting Global Goals	
Global Goal	Doelstelling
Geen armoede	Uitbannen van alle vormen van (extreme) armoede
Geen honger	Einde aan honger, zorgen voor voedselzekerheid en duurzame landbouw
Goede gezondheid en welzijn	Gezondheidszorg voor iedereen
Kwaliteitsonderwijs	Inclusief, gelijkwaardig en kwalitatief onderwijs voor iedereen
Gendergelijkheid	Gelijke rechten voor mannen en vrouwen en empowerment van vrouwen en meisjes
Schoon water en sanitair	Schoon water en sanitaire voorzieningen voor iedereen
Betaalbare en duurzame energie	Toegang tot betaalbare en duurzame energie voor iedereen
Eerlijk werk en economische groei	Inclusieve, economische groei, werkgelegenheid en fatsoenlijk werk voor iedereen
Industrie, innovatie en infrastructuur	Infrastructuur voor duurzame industrialisatie
Ongelijkheid verminderen	Verminderen ongelijkheid binnen en tussen landen
Duurzame steden en gemeenschappen	Maak steden veilig, veerkrachtig en duurzaam
Verantwoorde consumptie	Duurzame consumptie en productie
Klimaatactie	Aanpak klimaatverandering
Leven in het water	Beschermen en duurzaam gebruik van de oceanen en zeeën
Leven op het land	Beschermen van ecosystemen, bossen en biodiversiteit
Vrede, veiligheid en sterke publieke diensten	Bevorderen van veiligheid, publieke diensten en recht voor iedereen
Partnerschap om doelstellingen te bereiken	Versterken van het mondiaal partnerschap om doelen te bereiken

Per doelstelling zijn een aantal belangrijke taken beschreven voor gemeenten². Indien er binnen deze taken een combinatie bestaat met meerdere thema's zijn deze bij de leefomgevingen meegenomen in de aanbevelingen voor de Omgevingsvisie 2.0.

² <https://vng.nl/artikelen/de-17-global-goals>

2. Milieuvriendelijke leefomgeving

2.1 Inleiding

Wat horen, zien, voelen en ruiken we als we thuis zijn of op straat lopen? Onderwerpen als geluid, geur, licht en omgevingsveiligheid bepalen voor een belangrijk deel of we een milieuvriendelijke omgeving ervaren. Het bepaalt zo mede de kwaliteit van onze leefomgeving.

Dit hoofdstuk geeft een analyse op de milieuvriendelijke leefomgeving met daarin de volgende beleidsthema's:

- Geluid
- Geur
- Licht
- Omgevingsveiligheid.

Deze thema's zijn van belang om de negatieve invloed ervan op onze leefomgeving te voorkomen en zo onze gezondheid te beschermen.

Wat doet geluid met onze gezondheid?

Het horen van teveel geluid kan onprettig zijn, maar het kan ook schadelijk zijn voor onze gezondheid. Het kan bijvoorbeeld zorgen voor slapeloosheid of hoge bloeddruk. Dit is weer negatief voor onze gezondheid op de lange termijn, doordat de kans op bijvoorbeeld een hartinfarct toeneemt.

Geluid is vaak een lokaal probleem, omdat geluid in de meeste gevallen niet zo ver draagt. Geluidsbronnen zijn echter wel overal aanwezig en verschillend van aard waardoor geluid een issue is dat vrijwel overal in Nederland speelt.

Wat doet geur met onze gezondheid?

Van een vieze geur kunnen mensen lichamelijke klachten krijgen, zoals hoofdpijn, misselijkheid of een verstoorde ademhaling. Maar, al zijn de meeste geurstoffen al bij lage hoeveelheden te ruiken, ze zijn vaak niet schadelijk voor onze lichamelijke gezondheid. Wel kunnen ze ook in lage hoeveelheden al leiden tot psychische klachten, ze kunnen bijvoorbeeld stress en onrust veroorzaken. En stress kan op termijn weer leiden tot fysieke klachten (spanningshoofdpijn, hoge bloeddruk, ed.). In zijn algemeenheid zijn de belangrijkste drie veroorzakers van geuroverlast:

- bedrijven
- intensieve veehouderijen
- houtkachels (in woonhuizen)

Wat doet licht met onze gezondheid?

Ook licht kan een negatief effect hebben op onze gezondheid, met name als er 's nachts te veel licht een verstoorde nachtrust tot gevolg heeft. Te weinig slaap kan weer leiden tot andere fysieke en mentale gezondheidsklachten. In zijn algemeenheid zijn de belangrijkste drie veroorzakers van lichtoverlast:

- straatverlichting
- koplampen van voertuigen
- buitenlampen (van bedrijven en burens)

Wat doet omgevingsveiligheid met onze gezondheid?

Door risico's voor de veiligheid van bijvoorbeeld tankstations, bedrijven en windturbines langs wegen kunnen we een onveilig gevoel krijgen, wat kan leiden tot stress.

Als de risicobron niet zichtbaar is, zoals bij een ondergrondse gasleiding, dan hebben mensen minder vaak een onveilig gevoel. Als er een ongeluk met gevaarlijke stoffen gebeurt, zoals een brand, explosie of een gifwolk, dan kan dat gevaarlijk zijn voor inwoners en leiden tot slachtoffers. Omdat het gemeentelijk beleid rekening houdt met risicoafstanden rond bijvoorbeeld risicovolle bedrijven en wegen, is de kans op een ongeluk niet zo groot.

2.2 Waar staan we nu?

- **Geluid**

Huidige situatie

- Geluid wordt op verschillende plekken en verschillende momenten anders beleefd. Daarom voert Waalwijk voor verschillende gebieden passend geluidsbeleid binnen de wettelijk bandbreedte.
- Rondom de A59 geldt een geluidzone (op basis van de Wet geluidhinder). Binnen deze geluidzone gelden beperkingen voor bijvoorbeeld woningbouw. Ook andere wegen in de gemeente kunnen bepalend zijn voor het geluid in de leefomgeving en dan met name de buitenruimte maar ook de geluidsgevoelige objecten.
- Aan de noordzijde van de A59 ligt het industrieterrein Haven. Voor dit industrieterrein geldt een geluidzone (geregeld in het bestemmingsplan). Buiten deze zone mag het geluidniveau niet boven de 50 dB komen.

Wettelijke norm

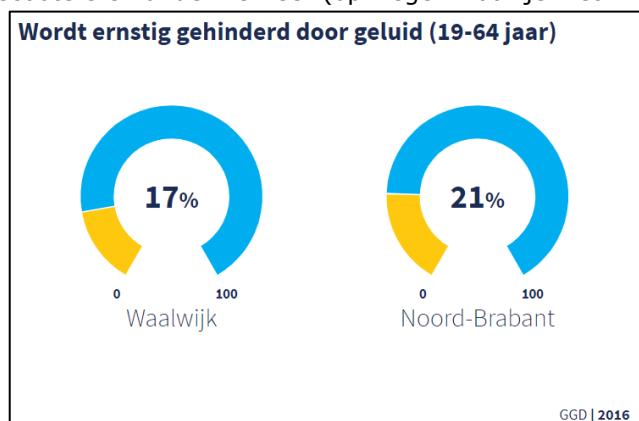
- We hanteren de wettelijke geluidsnormen en hebben in speciale situaties hogere waarden vastgesteld, binnen de wettelijke mogelijkheden.

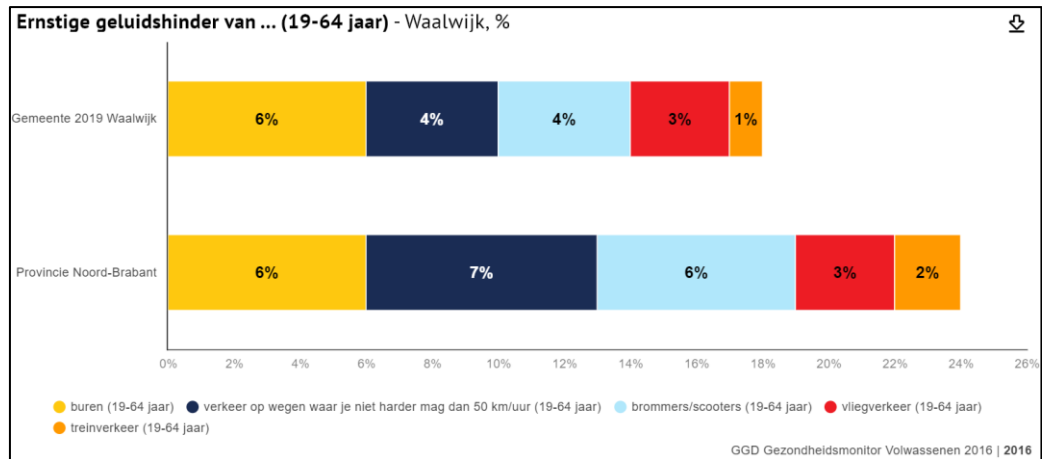
Huidig beleid

- De Waalwijkse visie op milieu, Een milieubeleidsplan voor de langere termijn, 2011-2018
- Verlagen geluidhinder. We willen geen verslechtering van de huidige geluidniveaus. Daarnaast streven we naar het verminderen van het aantal mensen dat geluidsoverlast ervaart in de woning. Een belangrijk instrument is het toepassen van geluidsarmer asfalt bij vervanging van het bestaande asfalt.

Gezondheidsmonitor 2016

- In de gemeente Waalwijk hebben 17% van de volwassenen aangegeven ernstig te worden gehinderd door geluid. Dit percentage ligt lager dan de 21% in de provincie Noord-Brabant. Belangrijkste oorzaken van de ervaren geluidsoverlast in de gemeente Waalwijk zijn
 - geluid van burens
 - geluid van brommers/scooters en ander verkeer (op wegen waar je niet harder dan 50 km/u mag)

OMWB

- o Door de OMWB zijn in 2020 29 klachten geregistreerd in Waalwijk omtrent geluid. In de afgelopen periode van vijf jaar gingen de meeste klachten omtrent geluid over horecageluid.

Klachten en meldingen	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Eindtotaal
Bedrijfsmelding	28	17	12	20	14	5	96
Ik hoor ...	20	33	32	40	29	8	162
Ik ruik ...	14	29	29	56	75	27	230
Ik voel ...			4	5	7	2	18
Ik zie ...	13	14	24	16	20	5	92
Eindtotaal	75	93	101	137	145	47	598

Top 3 klachten 2016 t/m Q1 2021

Ik hoor ...	Aantal
Horeca-geluid	55
Industrielawaai / bedrijf	40
Evenement / festival	30

Geur

Huidige situatie

- o Bedrijvigheid en geur. Verschillende soorten bedrijven hebben invloed op het milieu en geuroverlast. Bijvoorbeeld agrarische bedrijven, een horecavestiging in de buurt van woningen, of sommige bedrijven op bedrijventerreinen. De bedrijven dienen te voldoen aan de milieuwet- en regelgeving. Ten aanzien van agrarische bedrijven zijn in de gemeente Waalwijk slechts enkele intensieve veehouderijen aanwezig met varkens of geiten. Ook zijn er diverse grondgebonden veehouderijen met voornamelijk rundvee.

Wettelijke norm

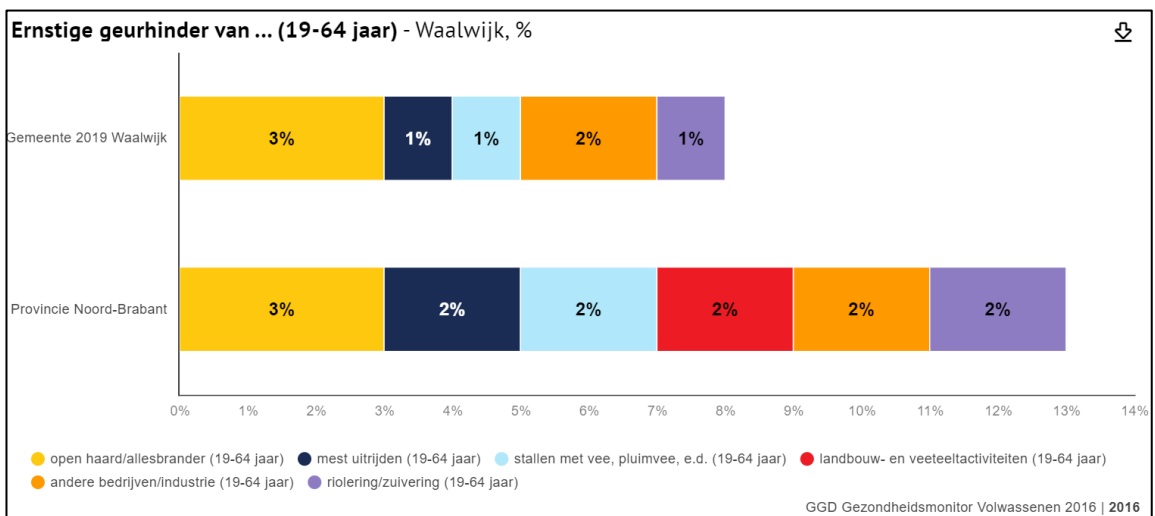
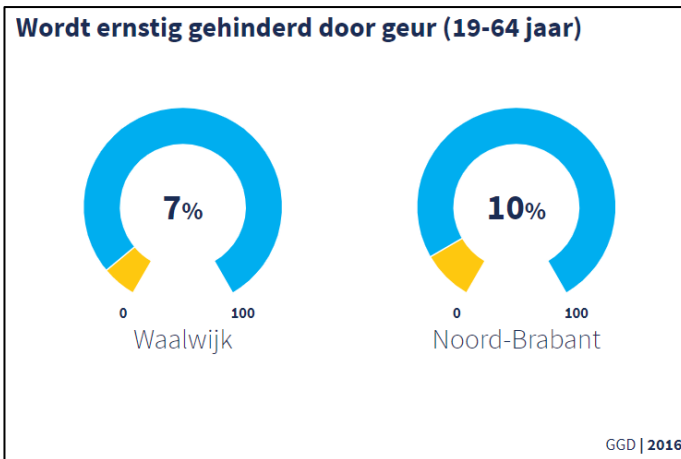
- o We hanteren de wettelijke geurnormen en de ruimte binnen de wettelijke mogelijkheden als een hogere geurnorm nodig is.

Huidig beleid

- o De Waalwijkse visie op milieu, Een milieubeleidsplan voor de langere termijn, 2011-2018
- o Verminderen geur. We streven naar een gezonder leefklimaat in de gemeente. Dit is wel afhankelijk van de beïnvloedingsruimte en financiële mogelijkheden. We zetten de middelen die we hebben zo goed mogelijk in, om ook in de toekomst knelpunten te voorkomen.

Gezondheidsmonitor 2016

- o In de gemeente Waalwijk hebben 7% van de volwassenen aangegeven ernstig te worden gehinderd door geur. Dit percentage ligt lager dan de 10% in de provincie Noord-Brabant.

OMWB

- o Door de OMWB zijn in 2020 75 klachten geregistreerd in Waalwijk omtrent geur. In de afgelopen periode van 5 jaar gingen de meeste klachten omtrent geur van agrarische bedrijven bakken en frituren.

Klachten en meldingen	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Eindtotaal
Bedrijfsmelding	28	17	12	20	14	5	96
Ik hoor ...	20	33	32	40	29	8	162
Ik ruik ...	14	29	29	56	75	27	230
Ik voel ...			4	5	7	2	18
Ik zie ...	13	14	24	16	20	5	92
Eindtotaal	75	93	101	137	145	47	598

Top 3 klachten 2016 t/m Q1 2021

Ik ruik ...	Aantal
Baklucht / frituurlicht / vetlucht	43
Mestlucht / Compost / Mengvoeder	43
Chemische lucht / teer / asfalt	20

Licht

Huidige situatie

- o Wegen, sportvelden, kassen en reclame verlichten de gemeente. Per jaar neemt de verlichting in Nederland met ca. 5% toe. Ook in Waalwijk is dat het geval.

Wettelijke norm

- o Wettelijke normen voor kunstmatige verlichting zijn er niet.

Huidig beleid

- o De Waalwijkse visie op milieu, Een milieubeleidsplan voor de langere termijn, 2011-2018
- o Beperken lichthinder. We spannen ons in om lichtvervuiling te beperken, daarvoor gebruiken we de volgende kernwaarden:
 - Alleen als het noodzakelijk of wenselijk is voor de veiligheid verlichten we openbare ruimte, wegen en gebouwen.

- o De gemeente gebruikt de Richtlijn lichthinder van het NSVV. Dit is een veel gebruikte leidraad binnen gemeenten. Door deze richtlijn te volgen wordt lichthinder beperkt van onder andere lichtreclame.

Gezondheidsmonitor 2016

- o De gezondheidsmonitor 2016 van de GGD heeft voor de gemeente Waalwijk geen resultaten over hinder door licht.

OMWB

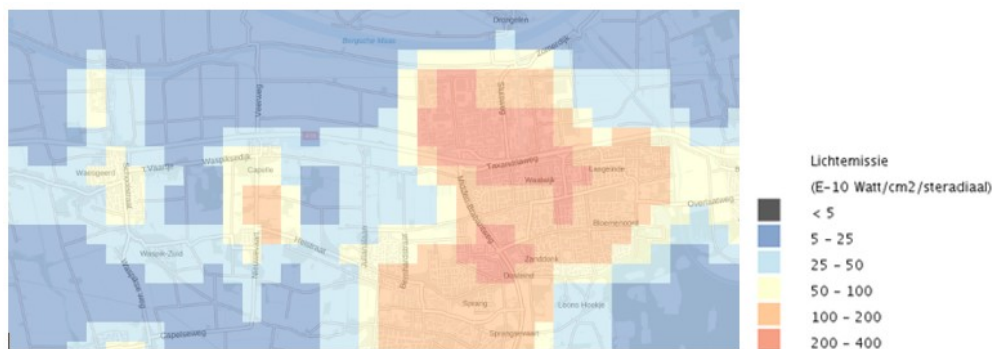
- o In de afgelopen jaren is er door de OMWB slecht een 4-tal klachten geregistreerd omtrent lichthinder. Dit hoeft zeker niet te betekenen dat er geen lichthinder wordt ondervonden, echter dit wordt dan niet gemeld bij de OMWB.

Klachten en meldingen	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Eindtotaal
Bedrijfsmelding	28	17	12	20	14	5	96
Ik hoor ...	20	33	32	40	29	8	162
Ik ruik ...	14	29	29	56	75	27	230
Ik voel ...			4	5	7	2	18
Ik zie ...	13	14	24	16	20	5	92
Eindtotaal	75	93	101	137	145	47	598

Top 3 klachten 2016 t/m Q1 2021

Ik zie ...	Aantal
Afval / verontreiniging	32
Stof	11
Lichthinder	4

*Het thema afval komt aan bod in de Schonere leefomgeving bij hoofdstuk 5.

Kaart Lichtemissie 2018, Bron Atlas Leefomgeving

• **Omgevingsveiligheid**

Huidige situatie

- o Over alle wegen binnen de gemeente Waalwijk (A-wegen, N-wegen en lokale wegen) vindt vervoer van gevaarlijke stoffen plaats die een veiligheidsrisico met zich mee kunnen brengen. Daarnaast zijn op de bedrijventerreinen vaak bedrijven gevestigd met een veiligheidsrisico. Hieromheen liggen veiligheidscontouren, waarbinnen bijvoorbeeld geen extra woningen gebouwd mogen worden. Door die contouren te gebruiken, beperken we de risico's. Voor transportroutes van gevaarlijke stoffen gelden acceptabele risico's ten aanzien van het plaatsgebonden en groepsrisico. Momenteel zijn er geen onacceptabele situaties in de gemeente met betrekking tot omgevingsveiligheid.

Wettelijke norm

- o We hanteren de landelijke normen voor omgevingsveiligheid, niet gesprongen explosieven en straling van zendmasten en hanteren geen bovenwettelijke normen. Er wordt gebiedsgericht gebruik gemaakt van de ruimte die de wet en regelgeving biedt voor omgevingsveiligheid.

Huidig beleid

- o Beleidsvisie externe veiligheid 2017
- o Beleidsnota niet gesprongen explosieven tweede wereldoorlog
- o Omgevingsveiligheid³ verbeteren. We voldoen aan de wettelijke eisen voor omgevingsveiligheid.

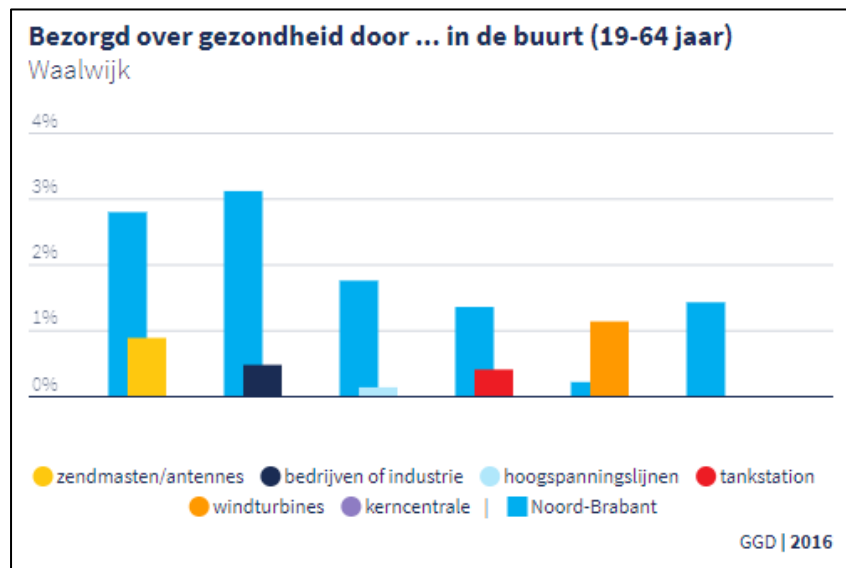
³ Voorheen externe veiligheid

In de Beleidsvisie Externe Veiligheid 2017, van de gemeente Waalwijk is een gebiedsgerichte uitwerking opgenomen met maatwerkoplossingen die passen bij de gebiedskenmerken. Zo is er aangegeven of er per gebiedstype groei van het risico is toegelaten en of er nieuwe BEVI-bedrijven mogelijk zijn. Ook zijn er afstandseisen opgenomen voor de transportroutes A59 en N261 voor gevaarlijk transport. Er is een verantwoording van het risico nodig binnen 200 m van de wegen.

- In de beleidsnota Niet-gesprongen explosieven uit de WOII is een beleidskaart opgenomen. Bij ruimtelijke plannen, moet informatie over onder meer de bodemgesteldheid en daarmee over de mogelijke aanwezigheid van niet-gesprongen explosieven (NGE) worden verzameld. De NGE-beleidskaart in deze nota geeft een beeld van de gebieden en bodemlagen met een verhoogd risico op NGE en welke NGE in deze gebieden worden verwacht.
- Beperken overlast door straling van zendmasten. Waalwijk sluit aan bij de algemene rijksregels. Nederland hanteert, net als de meeste andere Europese landen, de blootstellingslimieten van de 'International Commission on Non-Ionizing Radiation Protection' (ICNIRP). De blootstellingslimieten van ICNIRP 2020 worden naar verwachting in 2021 vastgelegd in nationale regelgeving (Frequentiebesluit 2013). In ieder geval moet de totale blootstelling aan elektromagnetische velden (ook met 5G) onder de blootstellingslimieten blijven⁴.

Gezondheidsmonitor 2016

- In de gemeente Waalwijk geeft een klein percentage van de volwassenen aan bezorgd te zijn over hun gezondheid doordat ze in de buurt wonen van bijvoorbeeld een zendmast of windturbine.

OMWB

- Bij de OMWB zijn over dit thema geen gegevens bekend.

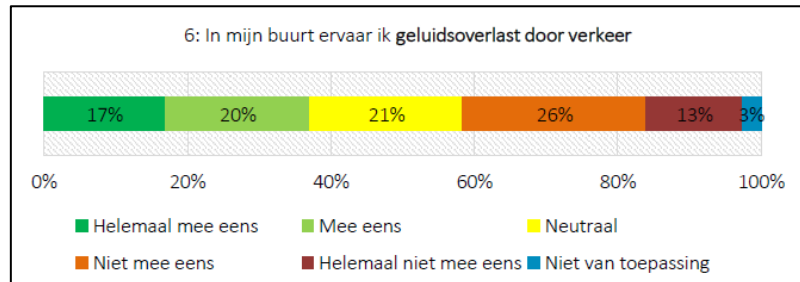
⁴ <https://www.kennisplatform.nl/neemt-de-elektromagnetische-straling-toe-door-5g/> en <https://www.antennebureau.nl/straling-en-gezondheid/blootstellingslimieten-voor-elektromagnetische-velden>

2.3 Wat vindt de samenleving?

Wanneer er gekeken wordt naar de specifieke vragen die gesteld zijn over geur, geluid en licht zien we het volgende:

Geluid

- Uit de peiling blijkt dat de meeste geluidsoverlast ervaren door verkeer. Zo geeft 38% van de respondenten aan het (helemaal) mee eens te zijn met de stelling: "in mijn buurt ervaar ik geluidsoverlast door verkeer".

- Voor geluidsoverlast door bedrijven of winkels geeft 9% aan het daar (helemaal) mee eens te zijn.
- 16% geeft aan geluidsoverlast te ervaren door mensen op straat.
- Onder de geïnterviewden wordt een kans gezien in het verminderen van geluidsoverlast door het groenonderhoud niet uit te voeren met materiaal dat op diesel werkt. Dit geeft geluidsoverlast van motorzagen en knipapparaten en is bovendien niet duurzaam.

Geur

Wanneer gekeken wordt naar de vragen over geur wordt het volgende aangegeven:

- 21% geeft aan geuroverlast door bedrijven of winkels in de buurt te ervaren
- 25% ervaart geurhinder van open haarden/alles branders
- Uit de interviews blijkt dat er ook overlast wordt ervaren afkomstig van industrieterrein Haven.

Licht

Wanneer gekeken wordt naar de vragen over licht wordt het volgende aangegeven:

- 20% geeft aan overlast van licht 's avonds in de buurt te ervaren
- 14% geeft aan dat licht op straat een negatieve bijdrage levert aan de gezondheid.

Omgevingsveiligheid

Over omgevingsveiligheid zijn geen vragen gesteld.

Verantwoordelijkheid

In de peiling is per vraag eveneens de vraag gesteld wie voor het desbetreffende onderwerp zorg moet dragen. Bij de onderwerpen geur en licht zien we dat de ondervraagden vooral een rol voor de gemeente/overheid zien. Bij geluid is dit wisselend. Als het gaat om geluidsoverlast door mensen op straat hebben de ondervraagden aangegeven dat de inwoners zelf (47%) of eventueel samen met de gemeente (37%) hier verantwoordelijk voor zijn.

3. Schonere leefomgeving

3.1 Inleiding

Bij een gezond leefmilieu hoort dat onze leefomgeving zo schoon mogelijk is. Daarbij dient in ieder geval voldaan te worden aan de wet- en regelgeving en wordt – waar mogelijk – gestreefd naar een verbetering van de huidige situatie.

Dit hoofdstuk geeft een analyse op de schonere leefomgeving met daarin de volgende beleidsthema's:

- Waterkwaliteit
- Bodemkwaliteit
- Luchtkwaliteit
- Afval

Deze thema's zijn van belang om de negatieve invloed ervan op onze leefomgeving te voorkomen en zo onze gezondheid te beschermen.

Wat doet waterkwaliteit met onze gezondheid?

Water trekt mensen aan; het stimuleert mensen om te bewegen en te spelen. Het werkt ontspannend, vermindert stress en verhoogt de concentratie. Dat kan door in of op het water te zijn, maar ook door te wandelen of fietsen langs het water. De aanwezigheid van water is daarmee een ruimtelijke kwaliteit die op veel manieren een positieve invloed kan hebben op onze gezondheid. Daarnaast is een goede waterkwaliteit van oppervlaktewater, zwemwater, drinkwater en grondwater belangrijk, zodat mensen geen vervuild water binnen krijgen. Vervuiling ervan kan schadelijk zijn voor de gezondheid van mensen en dieren. Het waterschap, de provincie en Rijkswaterstaat moeten de waterkwaliteit van het oppervlakte water en het grondwater goed controleren.

Wat doet bodemkwaliteit met onze gezondheid?

We hebben de bodem nodig voor onder andere de productie van (voedsel)gewassen, een plek om op te leven en te bouwen en het zuiveren van water. In de praktijk blijkt dat mensen maar weinig stoffen uit de bodem binnenkrijgen. Daardoor is een bodemvervuiling bijna nooit een risico voor je gezondheid. Je kunt het alleen binnenkrijgen als je grond 'opeet'; groenten of fruit eet die je op de verontreinigde grond hebt gekweekt of vervuilde lucht inademt in je woning. Sommige stoffen kunnen namelijk uit de bodem verdampen naar je woning.⁵

Wat doet luchtkwaliteit met onze gezondheid?

Luchtverontreiniging is slecht voor de gezondheid. Uit onderzoek is gebleken dat ouderen, kinderen en mensen met bijvoorbeeld een hartaandoening of problemen met de luchtwegen extra kwetsbaar zijn voor luchtverontreiniging. Astma en hart- en vaatziekten kunnen een direct gevolg hier van zijn. Voldoende afstand tot wegen waar veel verkeer rijdt en andere bronnen van luchtverontreiniging is hierin belangrijk, maar niet altijd voldoende. In tegenstelling tot geluid kan luchtverontreiniging nog op grote afstand van de bron veel schade veroorzaken.

Wat doet afval met onze gezondheid?

Afval is niet direct van invloed op onze gezondheid, tenzij het gevaarlijk afval betreft. Dit afval wordt apart ingezameld, bijvoorbeeld het chemisch afval. Wel heeft zwerfafval van invloed op onze beleving van de buitenruimte. Daarnaast kan zwerfafval ongedierte aantrekken. Ongedierte kan gevolgen hebben voor de gezondheid van mensen, als ze met de dieren in aanraking komen.

⁵ Atlasleefomgeving.nl en GGD leefomgeving

3.2 Waar staan we nu?

- **Waterkwaliteit**

- Huidige situatie

- Door Waalwijk lopen diverse waterlopen en liggen grotere wateren, zoals De Bergsche Maas, het Zuiderafwateringskanaal, het Drongelens kanaal en diverse A-watergangen.

- Wettelijke norm

- We hanteren de landelijke regelgeving en hanteren geen bovenwettelijke normen. Waalwijk voldoet aan de huidige wettelijke normen voor waterkwaliteit.

- Huidig beleid

- Integraal Waterplan Waalwijk 2020-2024 (2020)
 - We blijven voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen voor waterkwaliteit. Het waterschap heeft eerder knelpunten aangewezen, waar bijvoorbeeld de effecten van overstorten van het riool op het oppervlaktewater de waterkwaliteit verslechtert. Voor onze gemeente is dit ook gedaan. We hebben de maatregelen uitgevoerd en er zijn geen knelpunten meer. De waterpartijen en waterlopen in Waalwijk vormen een natuurlijke dooradering van Waalwijk en zijn daarmee een drager voor verdere natuurontwikkeling in de stadskern. Steeds meer waterpartijen worden natuurlijk beheerd. Het waterschap is meestal bij deze plannen betrokken.
 - reduceren stedelijk afvalwater: Voor stedelijk afvalwater streven we naar de reductie van de hoeveelheid afval. Daar hoort ook vermindering van de hoeveelheid afvalwater bij.

- Gezondheidsmonitor 2016

- In de gezondheidsmonitor 2016 zijn over dit thema geen gegevens bekend.

- OMWB

- Bij de OMWB zijn over dit thema geen gegevens bekend.

- **Bodemkwaliteit**

- Huidige situatie

- Waalwijk voldoet aan de huidige wettelijke normen voor bodemkwaliteit.
 - In de bodem zijn in principe alle locaties waar sprake was risico's van de volksgezondheid gesaneerd.

- Wettelijke norm

- We hanteren de landelijke regelgeving en hanteren geen bovenwettelijke normen.

- Huidig beleid

- Bodembeheernota 2013-2023 (2013)
 - Bodemkwaliteit op orde: De gemeente heeft een bodemkwaliteitskaart. Ook moeten we voldoen aan de kwaliteitseisen voor bodemkwaliteit als je wil bouwen of grond verplaatsen. De gemeente Waalwijk heeft ook deelgenomen aan de pilot "samen de diepte in". Met deze pilot bekijken we met de regiogemeenten hoe we bodemaspecten op kunnen nemen in de omgevingsvisie en omgevingsplan. Dit is gekoppeld aan de planning van de diverse deelprojecten in het kader van de Omgevingswet.

- Gezondheidsmonitor 2016

- In de gezondheidsmonitor 2016 zijn over dit thema geen gegevens bekend.

- OMWB

- Bij de OMWB zijn over dit thema geen gegevens bekend.

- **Luchtkwaliteit**

- Huidige situatie

- Waalwijk voldoet aan de huidige wettelijke normen voor luchtkwaliteit.

- o Door Waalwijk lopen de A59 en de provinciale weg N261. Vooral het verkeer op de A59 en de N261 hebben invloed op de luchtkwaliteit in de gemeente. Ook het transport over water, de agrarische bedrijven en bedrijventerreinen, maar ook houtkachels hebben invloed op de luchtkwaliteit. Daarnaast hebben activiteiten buiten onze gemeente, bijvoorbeeld bedrijventerreinen in een buurgemeente, invloed op de luchtkwaliteit.
- o Zeer lokaal zien we wel dat de luchtkwaliteit onder druk staat door uitstoot van stikstof, fijnstof en ammoniak bij (agrarische) bedrijven.

Wettelijke norm

- o De wettelijke (landelijke) norm is gelijk aan de norm van de Europese Unie (EU). Waalwijk voldoet aan de deze wettelijke (EU-) norm.

Huidig beleid

- o De Waalwijkse visie op milieu, Een milieubeleidsplan voor de langere termijn, 2011-2018
- o Schonere lucht: Voldoen aan de WHO-normen voor schonere lucht in 2030. De WHO hanteert en adviseert strengere normen dan de EU hanteert (factor twee hoger). Deze normen zijn opgesteld door de WHO (World Health Organisation). We willen in 2030 overall voldoen aan de normen van de WHO. De gemeente Waalwijk heeft zich daarom aangesloten bij het landelijk Schone Lucht Akkoord⁶. In 2019 voldeed Waalwijk grotendeels aan de WHO-norm voor PM10, maar niet aan de WHO-norm voor PM2,5, net als het grootste deel van de provincies Utrecht en Brabant. We stellen hiervoor een gemeentelijk uitvoeringsprogramma vast. Het RIVM is bezig met het opstellen van indicatoren. Deze verwachten wij in 2021. Over houtstook heeft de gemeente een aparte website en de gemeente deelt het stookalert van het RIVM via sociale media.

Gezondheidsmonitor 2016

- o In de gemeente Waalwijk hebben 14% van de volwassenen aangegeven bezorgd te zijn over blootstelling aan fijnstof. Dit percentage ligt lager dan de 25% in de provincie Noord-Brabant.

- o Uit kaartmateriaal van het RIVM blijkt dat de gemiddelde concentratie fijnstof in 2019 voor de gemeente Waalwijk lag tussen de 17 en 19 μ PM10/m³. De grenswaarde (jaargemiddelde) voor PM10 is 40 μ /m³.
- o Daarnaast lag de gemiddelde concentratie Stikstofdioxide (NO₂) in 2019 tussen de 15 en de 28 μ /m³. De jaar gemiddelde grenswaarde voor Stikstofdioxide is eveneens 40 μ /m³. NO₂ is een goede maat voor hoeveel luchtvervuiling er in de lucht zit, veroorzaakt door verkeer.

OMWB

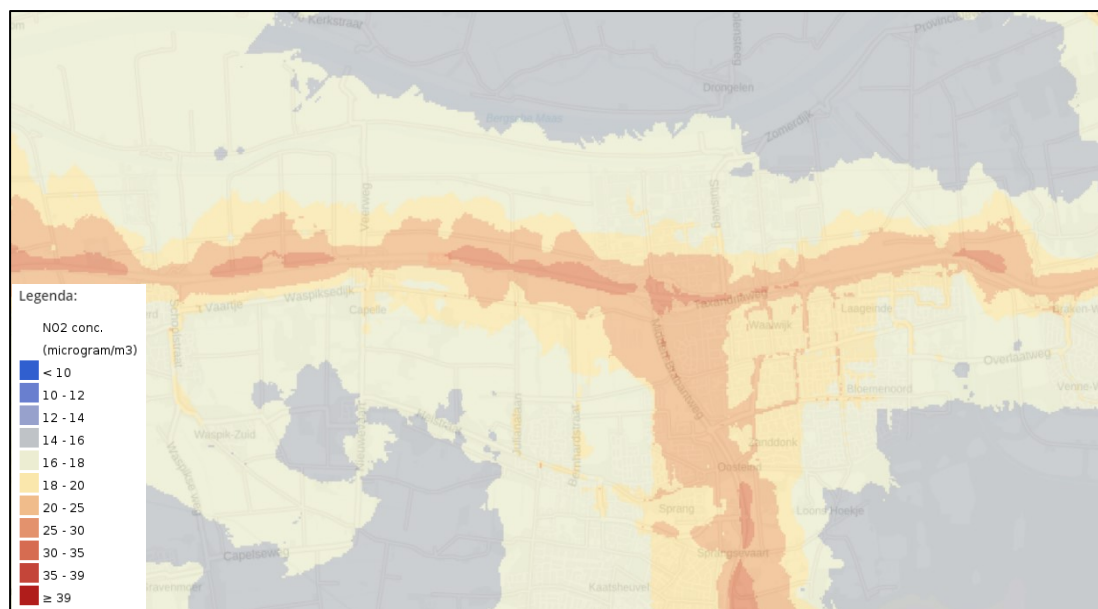
- o Door de OMWB zijn in 2020 20 klachten geregistreerd in de categorie 'Ik zie'. Als het gaat om lucht hebben de inwoners van Waalwijk de afgelopen jaren klachten ingediend omtrent stof en rook.

⁶ BrOS: Begin 2020 is het Schone Lucht Akkoord (SLA) gesloten tussen Rijk, provincies en gemeenten. Het doel van het SLA is om minimaal 50% gezondheidswinst in 2030 ten opzichte van 2016 te halen voor binnenlandse bronnen door extra maatregelen in te voeren, met extra aandacht voor de gebieden waar de luchtkwaliteit onder druk staat. Daarnaast kunnen lokale overheden schoonvervoer stimuleren, milieuzones in de binnenstad instellen en beleid en voorlichting op gebied van houtkachels instellen. De regionale overheid kan de snelheid op provinciale wegen verlagen en een fietsinfrastructuur aanleggen tussen dorpen en steden. De rijksoverheid kan de snelheid op rijkswegen verlagen, schoon(openbaar) vervoer stimuleren en de lokale maatregelen faciliteren."

Top 5 klachten 2016 t/m Q1 2021

Klachten en meldingen	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Eindtotaal
Bedrijfsmelding	28	17	12	20	14	5	96
Ik hoor ...	20	33	32	40	29	8	162
Ik ruik ...	14	29	29	56	75	27	230
Ik voel ...			4	5	7	2	18
Ik zie ...	13	14	24	16	20	5	92
Eindtotaal	75	93	101	137	145	47	598

Ik zie ...	Aantal
Afval / verontreiniging	32
Stof	11
Lichthinder	4
Rook	4
Verkeersgevaarlijke situatie	4

Bron: RIVM

• Afval

Huidige situatie

- Vergeleken met de landelijke cijfers blijkt dat Waalwijk een vrij schone gemeente is wat betreft afval. Burgers kunnen dit anders ervaren en belang hechten aan een schone(re) gemeente. In de openbare ruimte van Waalwijk vindt geen gescheiden inzameling plaats van het afval dat ter plekke vrijkomt.
- De laatste jaren hebben we binnen de gemeente steeds minder restafval, dit betekent dat we ons afval beter scheiden.

Wettelijke norm

- Europese kaderrichtlijn voor afvalstoffen.
- Zorgplicht in Wet milieubeheer voor het inzamelen van huishoudelijk afval dat vrijkomt binnen het gemeentelijk grondgebied. Daarnaast moet de gemeente bij de uitoefening van haar bevoegdheden rekening houden met het door de Minister van Infrastructuur en Milieu vastgestelde Landelijk Afvalbeheerplan 2009 – 2021.

Huidig beleid

- Grondstoffen grondstoffenbeleidsplan 2014-2021
- De Waalwijkse visie op milieu, Een milieubeleidsplan voor de langere termijn, 2011-2018
- Visie Duurzaam Waalwijk (2020)
- Verminderen van afval: Onze gemeente gaat uit van het volgende:
 - We pakken afval aan volgens de beheers-volgorde: preventie, nuttige toepassing, verbranden en storten.
 - De vervuiler betaalt.

- Nuttig hergebruik van afval met het Cradle-2-Cradle (C2C) concept als inspiratiebron.
- Voor een toekomst zonder afval verruimen we de reikwijdte van onze blik van de afvalstoffase naar de gehele (materiaal)keten.
- De gemeente blijft zich inzetten om zwerfafval tegen te gaan, bijvoorbeeld door de voorbeelden van 'Afval is waardevol!'. Het participeren van burgers is hierbij een van de speerpunten. Bovendien streeft Waalwijk naar gescheiden inzameling van het afval dat vrijkomt in de openbare ruimte.
- We willen de doelstellingen voor 2043 bereiken:
 - een circulaire economie
 - schoon en slim vervoer zonder gebruik van fossiele brandstoffen;
 - een schone leefomgeving en maatschappelijk verantwoord ondernemen
 - geen zwerfafval, geen voedselverspilling
 - materialen en gebouwen komen uit en keren terug in gezonde kringlopen.
 - ons afval dient als bouwsteen voor een volgend leven.

Gezondheidsmonitor 2016

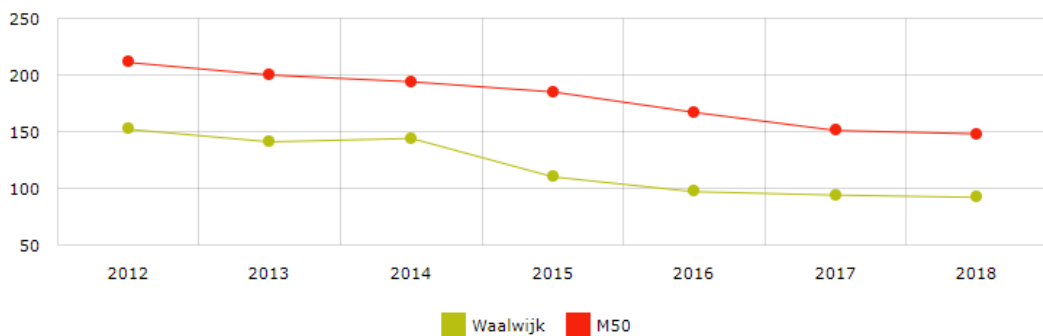
- In de gezondheidsmonitor 2016 zijn over dit thema geen gegevens bekend.

OMWB

- Bij de OMWB zijn over dit thema geen gegevens bekend.

IND 7.002 | Omvang huishoudelijk restafval (in Kg) (BBV)

Niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval.

Bron: Begroting 2021

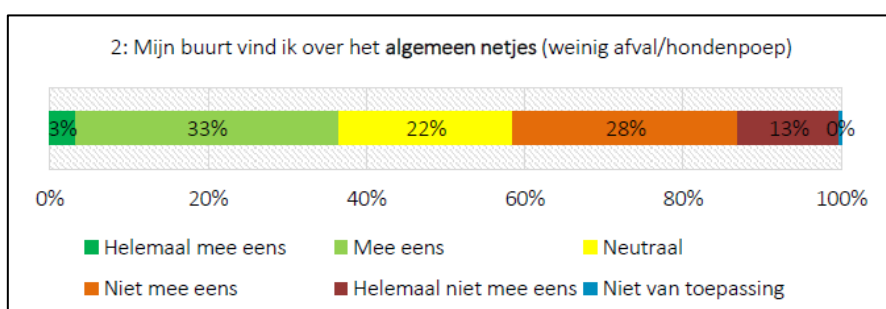
3.3 Wat vindt de samenleving?

Een schone openbare ruimte is belangrijk blijkt uit de peiling. Het draagt positief bij aan de gezondheid.

- 48% geeft aan dat hun buurt er goed onderhouden uit ziet
- 36% geeft aan dat zij de buurt over het algemeen als netjes ervaren.

Voor dat laatste geldt eveneens dat ook 41% aangeeft het daar juist niet mee eens te zijn.

- Voor het onderwerp water geeft 48% aan het (helemaal) eens te zijn met de stelling dat het water in de buurt er schoon en onderhouden uit ziet.
- 22% geeft aan het hier (helemaal) niet mee eens te zijn.

Een schone leefomgeving blijkt ook belangrijk onder de geïnterviewden. De invloed van een schone leefomgeving is volgens hen hét onderdeel van de fysieke leefomgeving die de meeste invloed heeft op de gezondheid. Dit is de basis voor een gezondere leefomgeving en essentieel om te voldoen aan andere onderdelen. Aandachtspunten daarbij zijn dat:

- De A59 voor luchtvervuiling in Waalwijk zorgt.
- Met name op het gebied van infrastructuur zijn verbeteringen mogelijk (o.a. fijnstof uitstoot).

Verantwoordelijkheid

In de peiling is per vraag eveneens de vraag gesteld wie voor het desbetreffende onderwerp zorg moet dragen. Bij de meeste onderwerpen zien we dat de ondervraagden vooral een rol voor de gemeente/overheid zien. Bij het thema afval is dat anders. Hier hebben de ondervraagden aangegeven dat men vooral beide zorg moet dragen voor een nette en goed onderhouden buurt (71%). Voor schoon en onderhouden water legt men vooral de verantwoordelijkheid bij de overheid (74%).

4. Klimaatvriendelijke leefomgeving

4.1 Inleiding

Ons klimaat verandert. Steeds vaker hebben we te maken met extremer weer: hevige regenbuien en langere perioden van hitte en droogte. Om schade en overlast zoveel mogelijk te voorkomen en te beperken, moeten we ons hierop aanpassen. Dit noemen we klimaatadaptatie.

We moeten als gemeente keuzes maken die rekening houden met de klimaatverandering in onze gemeente.

Dit hoofdstuk geeft een analyse op de klimaatvriendelijke leefomgeving met daarin de beleidsthema's:

- Hitte
- Droogte
- Wateroverlast

Deze thema's zijn van belang om de negatieve invloed ervan op onze leefomgeving te voorkomen en zo onze gezondheid te beschermen.

Wat doet hitte met onze gezondheid

Gezondheidseffecten van hoge temperaturen variëren van vermoeidheid en hoofdpijn tot ademhalingsproblemen en ernstige aandoeningen als hartfalen. Tijdens perioden van hitte zijn er meer ziekenhuisopnamen en sterfgevallen. Risicogroepen tijdens hitte zijn baby's, (kwetsbare thuiswonende) ouderen en mensen met chronische aandoeningen⁷. Voor de natuur kan hitte het gevolg hebben dat flora verdroogt en op den duur verdwijnt. Daarnaast heeft verdrogende flora ook een negatief effect op de aanwezige dieren, aangezien voor hen minder voedsel beschikbaar is.⁸

Bij warm zomerweer kan smog door ozon ontstaan. Kortstondige blootstelling aan verhoogde concentraties (smog) kan acute gezondheidseffecten veroorzaken. Gevoelige groepen krijgen daar eerder last van vergeleken met de overige bevolking.

Smog door ozon ontstaat wanneer er veel stikstofoxiden en vluchtige organische stoffen in de lucht zitten. Dit is het geval als er weinig wind staat, meestal uit zuidoostelijke richting. De vervuilende stoffen worden onder invloed van zonlicht omgezet in ozon. Verhoogde ozonniveaus komen alleen in het voorjaar en in de zomer voor, op zeer zonnige dagen met een zwakke zuidelijke of oostelijke wind.

In de herfst en de winter ontstaat er geen ozonsmog doordat de invloed van de zon dan kleiner is. Er is in Nederland enkele malen per jaar sprake van matige smog door ozon, ernstige ozonsmog komt zeer zelden voor.⁹

Wat doet droogte met onze gezondheid?

Langdurige droogte heeft effect op verschillende aspecten. Droogte heeft gevolgen voor het openbaar groen, waardoor planten verdorren. Dit verandert de beleving van het groen door mensen. Een natuurlijke omgeving bieden betere mogelijkheden om te ontspannen en te herstellen.

⁷ Bron: themapagina Hitte BrOS

⁸ Stresstesten gemeente Waalwijk, Wateroverlast, hitte, droogte en overstromingen, 5 september 2019, gemeente Waalwijk, Tauw bv

⁹ Rivm.nl/smog

Droogte in het landelijk gebied zal vooral schadelijk zijn voor natuur en agrarische gronden. Bodemdaling (door droogte) kan schade toebrengen aan wegen, huizen en ondergrondse infrastructuur. Dit veroorzaakt stress, hoge kosten voor reparatie, en mogelijke verkeersongevallen. Droogte is daardoor indirect van invloed op de gezondheid.

Wat doet wateroverlast met onze gezondheid?

Door klimaatverandering wordt verwacht dat Nederland vaker te maken krijgt met intensievere regenval. Wanneer de afwatering dit water niet kwijt kan, overstroomt het riool. Hierdoor kan het overstromingswater verontreinigd raken met ziekteverwekkers. Dit kan vooral in stedelijke gebieden tot overlast leiden¹⁰. Overstromingen kunnen gedurende langere periode met name de psychische gezondheid bedreigen van mensen die erdoor worden getroffen. Daarnaast kunnen factoren als een gebrekkige infrastructuur, ontworpen gemeenschap en (achterblijvende) herstelwerkzaamheden deze verstoring van de psychische gezondheid verlengen.

4.2 Waar staan we nu?

- **Hitte**

Huidige situatie

- We verwachten dat in 2050 het aantal tropische nachten (met een temperatuur hoger dan 20 °C) fors hoger ligt ten opzichte van het huidige klimaat. Tussen 1981 en 2010 heeft Waalwijk tussen de één nacht en één week aan tropische nachten gehad. We verwachten dat het aantal tropische nachten tussen de twee en drie weken zal liggen in de toekomst. Uit de hittestresskaart blijkt dat in de dichtbebouwde gebieden in de woonkernen, zoals op de bedrijventerreinen en het centrum van Waalwijk, meer warmte is dan in groene gebieden.

Wettelijke norm

- Er is geen wettelijke norm voor het tegengaan van hitte. De gemeentelijke hittestresskaarten zijn wel gemaakt volgens de landelijke methode.

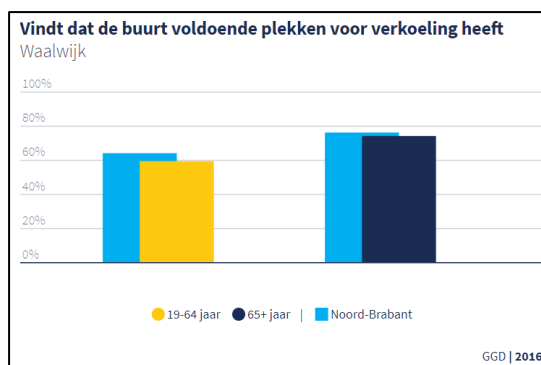
Huidig beleid

- Stresstesten gemeente Waalwijk - Wateroverlast, hitte, droogte en overstromingen, 5 september 2019, gemeente Waalwijk, Tauw bv
- Afname hittestress: de gemeente heeft op basis van de landelijke methode beleid opgesteld. Centrumlocaties hebben een risico op hittestress door de mate van verstening en weinig bestaand groen. Behoud en aanvulling van bomen en groen staan daarom voorop, om bij te dragen aan waterbuffering, schaduw, verkoeling en luchtzuivering. Met name pleinen komen in aanmerking om te vergroenen tegen hittestress, waarbij we rekening houden met voldoende groeiruimte voor de bomen om tot volle wasdom te komen.
- Uit onderzoek blijkt dat de woonkernen en dan met name de centrumgebieden en bedrijventerreinen belangrijke warmtegebieden in de gemeente zijn (klimaatstresstest). Bij maatregelen voor klimaatadaptatie in deze gebieden gaat groen een belangrijke rol spelen. Dit kan de zogenoemde hittestress verminderen

Gezondheidsmonitor 2016

- In de gemeente Waalwijk hebben 59% van de volwassenen (19-64 jaar) en 74% van de 65+ers aangegeven dat er voldoende plekken voor verkoeling in de buurt zijn. Dit percentage ligt lager dan de respectievelijk 64% en 76% in de provincie Noord-Brabant.

¹⁰ Meer gezondheidsklachten na wateroverlast, RIVM, 3 juni 2019.

OMWB

- o Bij de OMWB zijn over dit thema geen gegevens bekend.

• **Droogte**

Huidige situatie

- o Waalwijk heeft nog niet veel last van droogte in de huidige situatie. De verwachting is dat het in de zomer minder gaat regenen en er meer water verdampt. Dat betekent dat er een neerslagtekort komt. Toename van het neerslagtekort leidt tot afname van de waterbeschikbaarheid in het grond- en oppervlaktewater. Dit heeft negatieve effecten voor agrarische gewassen, natuurgebieden, bomen, planten, (openbaar) groen, bebouwing en bodemdaling.

Wettelijke norm

- o Er is geen wettelijke norm voor het tegengaan van droogte.

Huidig beleid

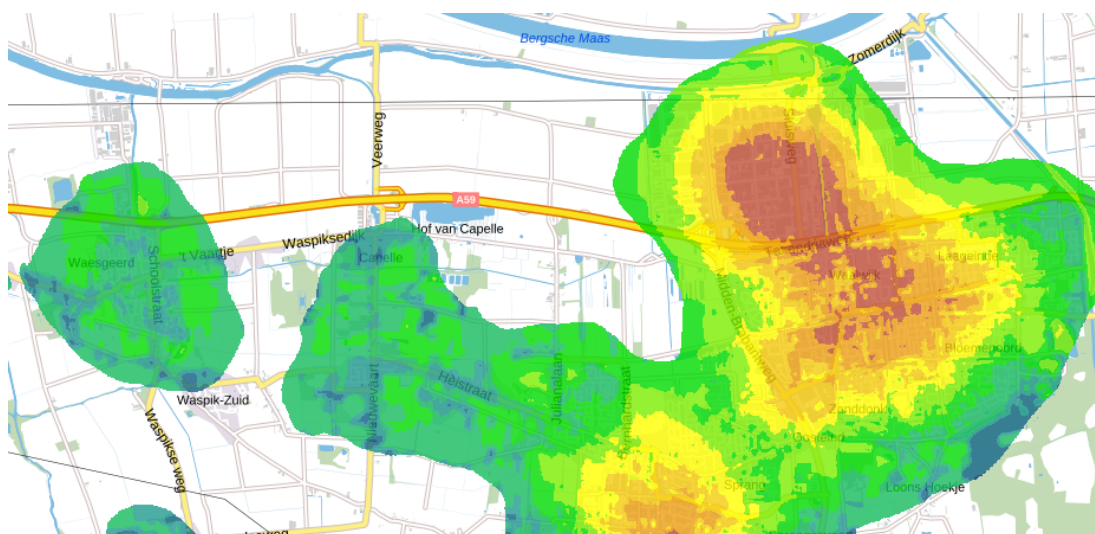
- o Stresstesten gemeente Waalwijk - Wateroverlast, hitte, droogte en overstromingen, 5 september 2019, gemeente Waalwijk, Tauw bv
- o Vergroening. De gemeente vindt het tegen gaan van droogte belangrijk. Stichting steenbreek zet zich in om de leefomgeving te vergroenen en onnodige verharding tegen te gaan in de openbare ruimte en tuinen. Dit doen ze samen met de overheid, projectontwikkelaars, en andere partijen.

Gezondheidsmonitor 2016

- o In de gezondheidsmonitor 2016 zijn over dit thema geen gegevens bekend.

OMWB

- o Bij de OMWB zijn over dit thema geen gegevens bekend.

Bron: Atlas leefomgeving – verkoelend effect groen/blauw

- **Wateroverlast**

- Huidige situatie

- de hoeveelheid jaarlijkse neerslag neemt toe, en dan vooral de intensiteit van de buien. Hierdoor is er een grotere kans op wateroverlast:
 - na hevige neerslag blijft op sommige plekken in ons bebouwd gebied water staan.
 - door hevige buien kan het grondwater toe nemen en kan grondwateroverlast optreden op sommige plekken.
 - Bij een dijkdoorbraak of een te lage dijk is er een kans dat een deel van de gemeente overstroomt. Het zuidelijke deel van de gemeente ligt hoger, waardoor de kans op overstroming afneemt richting het zuiden.

- Wettelijke norm

- Er is geen wettelijke norm voor compensatie van de toename van verharding of groen. Wel vereist het waterschap voor grotere oppervlakken compensatie vanaf 2000m².
 - De normen voor de dijken worden door Rijkswaterstaat, de provincie en het waterschap bewaakt. Dit vraagt niet om gemeentelijk beleid.

- Huidig beleid

- Integraal Waterplan Waalwijk 2020-2024
 - Stresstesten gemeente Waalwijk, Wateroverlast, hitte, droogte en overstromingen, 5 september 2019, gemeente Waalwijk, Tauw bv
 - Compensatie toename verharding. We hebben een norm opgenomen om de toename van verharding te compenseren welke strenger is dan de norm van het waterschap. Bij ontwikkeling van nieuwbouw en aanbouw vragen we om 60 mm (6 liter/m²) waterberging aan te leggen. Dit is een compensatie voor de extra verharding. Bewustwording en goede voorlichting zorgen dat bewoners, bedrijven en gemeente samen bouwen aan een robuust watersysteem. Dit systeem kan zowel wateroverlast als droogte aan. Daarnaast helpen groene daken bij het vermeerderen van groene oppervlakten.
 - Meer groene inrichting particuliere percelen. Net als de huiseigenaren, worden bedrijven gestimuleerd om minimaal 10% van hun perceel in te richten met een groen/blauwe functie.
 - Bescherming tegen wateroverlast. Samen zetten we ons in om de gewenste bescherming tegen wateroverlast vanuit watergangen en buffers voor onze inwoners, bebouwing, landerijen en infrastructuur te realiseren. Wij werken mee aan de benodigde aanpassingen om de kans op wateroverlast vanuit watergangen en buffers te verminderen. Als wij zien dat aanpassingen nodig zijn, gaan we in overleg met het waterschap.
 - Bescherming tegen overstromingen. In de Waterwet staan normen voor de dijken (de primaire waterkeringen, in Waalwijk is dat langs de Bergsche Maas). De norm gaat uit van een 'overstromingskans per jaar'. Dit is de kans op een overstroming door het bezwijken van een primaire waterkering, rekening houdend met allerlei mogelijke waterstanden en sterkteaspecten van de kering, waardoor het door het dijktraject beschermde gebied zodanig overstroomt dat dit leidt tot dodelijke slachtoffers of substantiële economische schade¹¹. Op basis van de Waterwet is door de provincie ook de normering van de secundaire waterkeringen vastgelegd in de verordening.

- Gezondheidsmonitor 2016

- In de gezondheidsmonitor 2016 zijn over dit thema geen gegevens bekend.

- OMWB

- Bij de OMWB zijn over dit thema geen gegevens bekend.

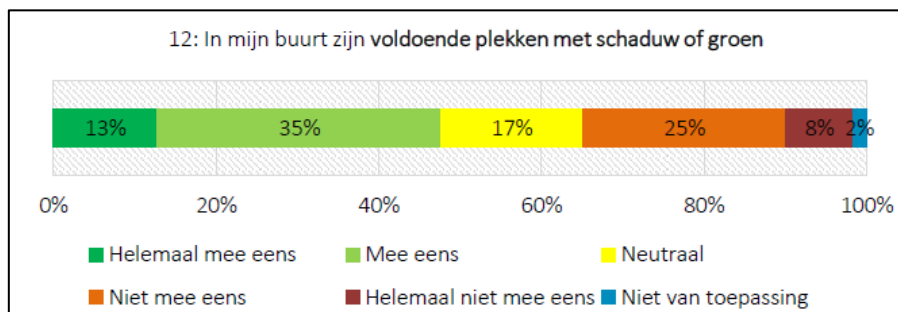
4.3 Wat vindt de samenleving?

Over dit thema zijn in de peiling een 3-tal vragen gesteld die betrekking hadden op de verharding in de voortuin, de aanwezigheid van voldoende koele plekken in de buurt en wateroverlast.

¹¹ Infomil.nl

Iets meer dan de helft van de ondervraagden geeft aan dat de tuin van hun eigen woning grotendeels onverhard is. Een grotendeels onverharde tuin staat op de derde plek van onderwerpen die het afgelopen jaar een meest positieve bijdrage leverden aan de eigen gezondheid.

Daarnaast geeft een grote meerderheid van de ondervraagden aan dat het water niet lang op straat blijft staan na een hevige regenbui. 17% geeft aan dat dit wel het geval is. Als het gaat om verkoeling, geeft 48% aan dat er in de eigen buurt voldoende plekken met schaduw of groen zijn, 32% geeft aan het hier niet mee eens te zijn.

Tijdens de interviews is door stakeholders de "verschraling" van het openbaar groen ter sprake gebracht. De hoeveelheid gras als openbaar groen dat de afgelopen jaren is aangelegd wordt als een negatieve invloed op de biodiversiteit benoemd, waardoor een minder positieve beleving van het groen ontstaat.

Verantwoordelijkheid

In de peiling is per vraag eveneens de vraag gesteld wie voor het desbetreffende onderwerp zorg moet dragen. Als het gaat om en het beperken van wateroverlast zien we dat de ondervraagden vooral een rol voor de gemeente/overheid zien (86%). Ook ziet men een grote verantwoordelijkheid voor de overheid als het gaat om voldoende plekken met schaduw of groen in de buurt (63%). Waarbij ook iets meer dan een kwart van de ondervraagden aangeeft dat beide hier zorg voor kan dragen (28%). Daarnaast vindt 81% van de deelnemers het grotendeels onverhard aanleggen van de tuin een eigen verantwoordelijkheid voor de inwoners van Waalwijk.

5. Beweegvriendelijke leefomgeving

5.1 Inleiding

Bewegen helpt bij gezond zijn en blijven. Bij bewegen in de fysieke leefomgeving denken we natuurlijk aan buiten spelen, maar ook buiten sporten, lopen, fietsen etc. Daarbij gaat het er ook om of het openbaar groen toegankelijk en bereikbaar is. Buiten sporten en buiten bewegen moet natuurlijk wel veilig kunnen, dus de verkeersveiligheid speelt hier een belangrijke rol.

Dit hoofdstuk geeft een analyse op de beweegvriendelijke leefomgeving met daarin de beleidsthema's:

- Lopen/fietsen
- Spelen
- Sporten
- verkeersveiligheid

Deze thema's zijn van belang om gezonde (leefstijl)keuzes aantrekkelijk te maken in de leefomgeving waardoor we zelf onze gezondheid bevorderen.

Wat doen lopen en fietsen met onze gezondheid?

Bewegen heeft een positieve invloed op de fysieke en mentale gezondheid. Het helpt om overgewicht en eenzaamheid te voorkomen. Het heeft een positief effect op het zelfvertrouwen en de mentale veerkracht. Naast intensieve sporten kunnen ook fietsen en wandelen heel effectief zijn (en minder blessuregevoelig). Bewegen is goed voor de motorische ontwikkeling van kinderen, het bevordert de lenigheid en zelfredzaamheid van ouderen en verlaagt ziekteverzuim onder werknemers.

Wat doet spelen met je gezondheid?

Buitenspelen is een belangrijke vorm van lichamelijke activiteit. Dit geldt voor zowel nul- tot-vier-jarigen als voor kinderen in de basisschoolleeftijd. Kinderen die lichamelijk actief zijn lopen aantoonbaar minder risico op overgewicht. Ook blijkt dat bewegen voor kinderen en jongeren positieve effecten heeft op andere gezondheidsaspecten, zoals botdichtheid, bloedlipiden (cholesterol) en bloeddruk. Voldoende beweging tijdens de jeugd heeft niet alleen op korte termijn een preventieve werking, maar heeft ook op lange termijn een preventieve werking bij het ontstaan van ziektes, zoals osteoporose, hart en vaatziekten diabetes mellitus type 2. Daarnaast is er een positieve relatie tussen lichamelijke activiteit en psychisch welbevinden van kinderen.¹²

Wat doet sporten met je gezondheid?

Sport en bewegen dragen bij aan de gezondheid van mensen. Dat blijkt uit tal van onderzoeken. Sport zorgt voor een betere conditie, meer spierkracht, een gezonde levensstijl, een goede nachtrust en een minder hoge medische consumptie. Sporten verkleint namelijk het risico op een groot aantal aandoeningen als hart- en vaatziekten, obesitas, osteoporose, beroertes.

Personen die regelmatig bewegen hebben bovendien een lager risico van 30 procent om vroegtijdig te overlijden. Sporten kan ook de gezondheidstoestand verbeteren van mensen met een chronische aandoening. Onvoldoende lichaamsbeweging daarentegen, vergroot de kans op een vroegtijdige dood. In Nederland gaat dat om ongeveer 8.000 sterfgevallen per jaar, dat is 6 procent van het totaal aantal sterfgevallen.

¹² Kennisbanksportenbewegen.nl "De kracht van buitenspelen"

Sport zorgt niet alleen voor lichamelijke fitheid maar ook voor mentale fitheid. Voldoende fysieke activiteit gaat depressies tegen, vertraagt de ontwikkeling van dementie en vermindert het aantal psychische klachten. Tegelijkertijd kan sporten leiden tot meer eigenwaarde, zelfvertrouwen en (sociale) vaardigheden.¹³

Wat doet verkeersveiligheid met onze gezondheid?

Veilige fiets- en looproutes naar scholen dragen direct bij aan meer beweging, minder drukte rond de school, minder kans op ongevallen, betere luchtkwaliteit en minder geluidsoverlast. Door in een buurt samen met bewoners zogenoemde leefstraten te realiseren, ontstaat niet alleen ruimte voor de kinderen om veilig te kunnen spelen, maar ook ruimte voor buurtbewoners om elkaar te ontmoeten. Een goede en veilige fietsinfrastructuur daagt mensen direct uit tot meer bewegen¹⁴. Dit realiseren we door:

- gescheiden fietspaden;
- duidelijke fietsstroken op de openbare weg;
- fietsdoorsteken;
- een goed wegdek;
- stallings- en oplaadmogelijkheden dichtbij voorzieningen;
- een sluitend fietsnetwerk.

5.2 Waar staan we nu?

• Lopen/fietsen

Huidige situatie

- Er is een fijnmazig fiets- en wandelpadennetwerk. Ook zijn we als gemeente aangesloten op het knooppuntennetwerk voor fiets- en wandelroutes in de regio, zodat fietstochten en wandeltochten gemaakt kunnen worden.

Wettelijke norm

- Er is geen wettelijke norm voor het hebben van routes voor lopen of fietsen. De gemeente heeft zelf beleid opgesteld.

Huidig beleid

- Mobiliteitsplan Waalwijk (2015)
- Veilig te voet. We willen dat men een bestemming in de bebouwde kom altijd veilig te voet kan bereiken.
- We stimuleren fietsgebruik. We verbeteren fietsvoorzieningen zodat het gebruik van de fiets aantrekkelijker is. Hoofd fietsroutes scheiden we van het hoofdwegennet. Toproutes moeten een alternatief bieden voor het gebruik van de auto in vooral het woon-werkverkeer. In het buitengebied zijn verkeersveilige oplossingen nodig voor het 'schaalconflict' tussen de (kwetsbare) fietser en het (steeds groter wordende) landbouwverkeer.

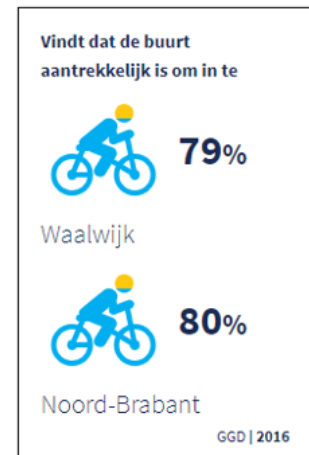
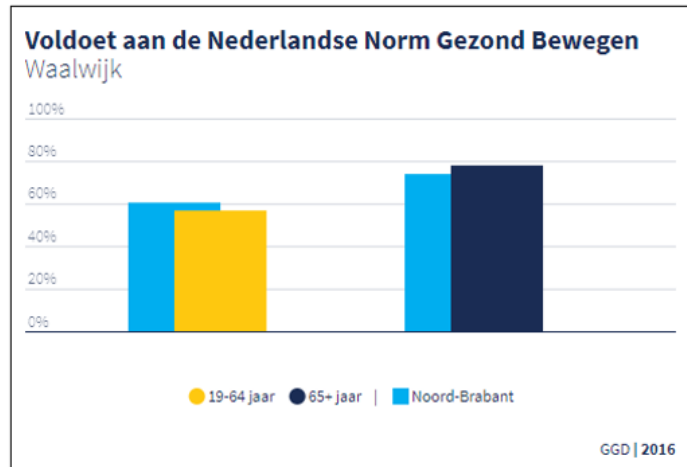
Gezondheidsmonitor 2016

- In de gemeente Waalwijk voldoen 57% van de 19-64 jarigen aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen. Deze norm is: minstens 5 dagen per week 30 min matig intensief bewegen. Voor 65+ers ligt dit percentage hoger, namelijk 78%.
- Wanneer we kijken naar de leeftijdscategorie 12-18 jaar voldeed in 2016 24% aan deze norm. In 2019 daalde dit percentage verder naar 21%.
- Dit betekent dat maar 1 op de 5 jongeren in Waalwijk voldoet aan de Nederlandse Norm voor gezond bewegen.

¹³ NOC*NSF

¹⁴ Bron: themapagina Verkeer BrOS

- Daarnaast hebben in onze gemeente 79% van de volwassenen (19 jaar en ouder) aangegeven dat ze vinden dat de buurt aantrekkelijk is om in te bewegen. Dit percentage is vergelijkbaar met het percentage voor de provincie Noord-Brabant.

OMWB

- Bij de OMWB zijn over dit thema geen gegevens bekend.

• **Spelen**

Huidige situatie

- We hebben in veel wijken speelvoorzieningen voor de jeugd. Maar, een deel van de speelplekken is eenzijdig ingericht of verouderd. De nieuwere speelplekken, zoals in landgoed Driessen, zijn uitdagender. Meer dan 15 speelplekken onderhouden de bewoners zelf, zoals aan de Marijkelaan in Waspik.

Wettelijke norm

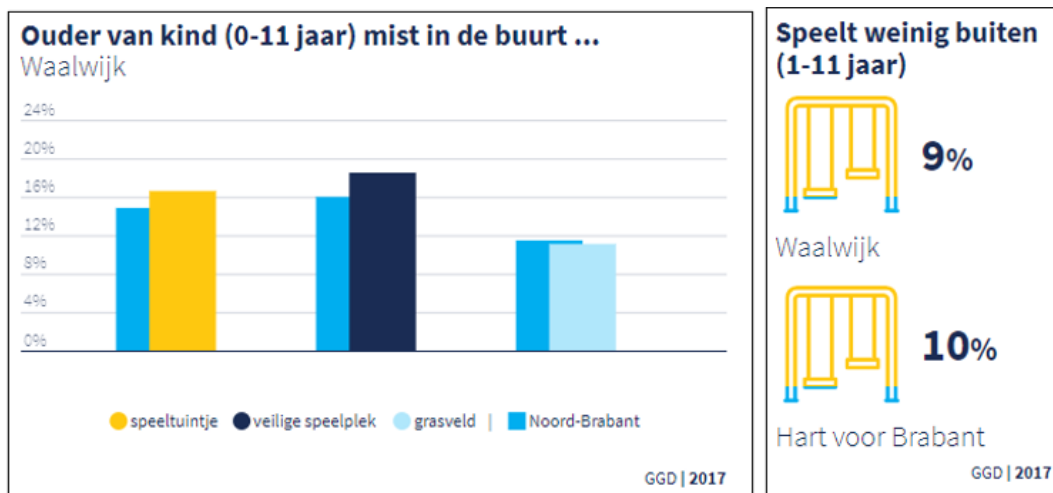
- Beheerders van speeltoestellen moeten aan een aantal wettelijke verplichtingen voldoen om ervoor te zorgen dat het toestel geen gevaar oplevert. Dit is geregeld in de 'Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen' en maakt geen deel uit van het omgevingsrecht.

Huidig beleid

- Speelruimteplan samen spelen, gemeente Waalwijk
- Stimuleren van een gezonde en actieve leefstijl. De gemeente heeft zelf beleid opgesteld. De gemeente Waalwijk wil kinderen stimuleren tot een gezonde en actieve levensstijl. Kinderen die vaak buiten spelen bewegen meer en zijn daardoor gezonder. De gemeente Waalwijk gaat investeren in uitdagende speelplekken van hoge kwaliteit centraal in de wijk. In elke wijk moet een centrale speelplek zijn, goed ingericht met veel speelwaarden en geschikt voor alle leeftijden. Wanneer we nieuwe speelplekken aanleggen of een speelplek renoveren, betrekken we de doelgroep. Naast deze speelplekken is ook informele speelruimte belangrijk. Dit zijn grasvelden, bosjes, bomen, straten, pleintjes, stoepen, steegjes, vijvers en slotjes.

Gezondheidsmonitor 2016

- Van de ouders in onze gemeente die meededen geeft 17% aan dat ze een speeltuintje in de buurt missen. 19% van de ouders geeft aan dat ze een veilige speelplek in de buurt missen. En 11% geeft aan een grasveld te missen.

OMWB

- o Bij de OMWB zijn over dit thema geen gegevens bekend.

• **Sporten**

Huidige situatie

- o We kennen in onze gemeente een rijk verenigingsleven, met in totaal 135 sportaanbieders (inclusief (semi)commerciële sportaanbieders zoals sportscholen, dansscholen, yogastudio's en medische fitness/sportaanbieders), waarvan 81 sportverenigingen. We hebben in onze gemeente een breed aanbod van binnen- en buitensportaccommodaties, zowel in eigendom van de gemeente als geprivatiseerd. Zo zijn er bijvoorbeeld het zwembad Olympia, het openluchtbad Zidewinde, enkele sporthallen en diverse gymzalen en Sportpark Elzenhage.

Wettelijke norm

- o Er is geen wettelijk kader voor sporten in het omgevingsrecht. Gemeenten voelen zich echter wel verantwoordelijk voor het beleidsterrein. Hoewel er geen wettelijk kader is voor dit beleid, hebben gemeenten wel te maken met andere wet- en regelgeving die invloed heeft op sport- en beweegbeleid en de financiering daarvan. Denk bijvoorbeeld aan de verhuur en exploitatie van sportaccommodaties maar ook aan de verstrekking van subsidies.

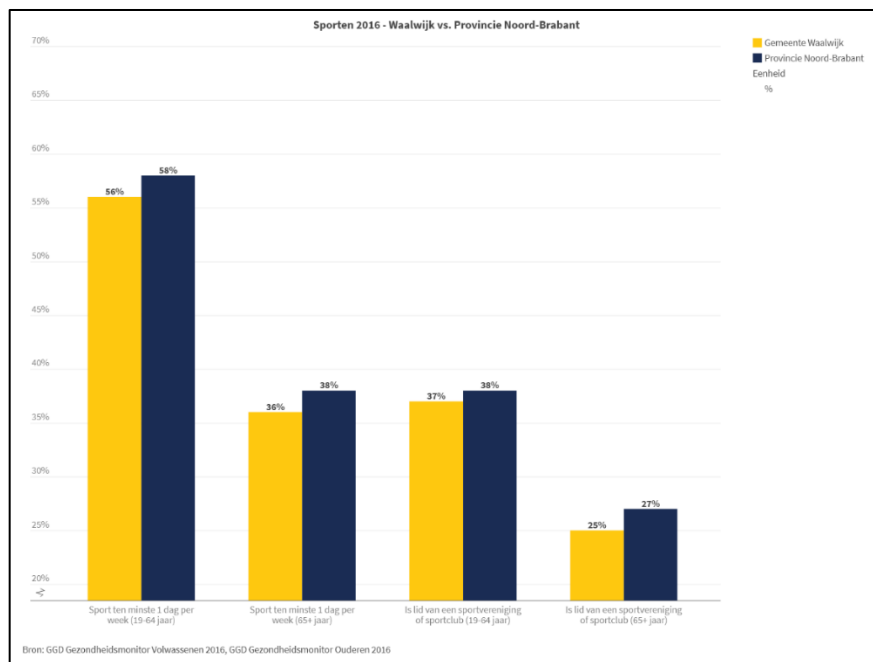
Huidig beleid

- o Nota Sport en Bewegen in de gemeente Waalwijk 2020-2024
- o Lokaal gezondheidsbeleid Waalwijk 2020-2023 (2020)
- o We stimuleren sport en beweging. Dit doen we door mee te doen aan 'Jongeren op gezond gewicht (JOGG)' en werken aan goede sport- en beweegmogelijkheden voor alle Waalwijkers.
- o We willen een aantrekkelijke sportieve gemeente zijn voor onze inwoners. We willen zoveel mogelijk Waalwijkers vitaal in beweging krijgen en houden. Daarbij zijn vitale sportverenigingen en goede, toekomstgerichte accommodaties van belang. Eind 2024 beschikt de gemeente Waalwijk over een toekomstbestendige, multifunctionele sportinfrastructuur en een sportief ingerichte (openbare) ruimte. De sportaccommodaties voldoen na nieuwbouw en renovaties aan de geldende wet- en regelgeving en sluiten aan bij onze visie Duurzaam Waalwijk.

Gezondheidsmonitor 2016

- o In de leeftijdscategorie 19-65 jaar sport 56% van de inwoners van Waalwijk minimaal 1 dag per week en is 37% lid van een sportvereniging in 2016. Deze percentages liggen net iets lager dan het gemiddelde voor de provincie Noord-Brabant.

- In de leeftijdscategorie 65+ sport 36% van de inwoners van Waalwijk minimaal 1 dag per week en is 25% lid van een sportvereniging in 2016. Ook deze percentages liggen net iets lager dan het gemiddelde voor de provincie Noord-Brabant.

15

OMWB

- Bij de OMWB zijn over dit thema geen gegevens bekend.

• **Verkeersveiligheid**

Huidige situatie

- In 2020 waren er in onze gemeente drie verkeersdoden en 33 gevallen met letsel.

Wettelijke norm

- Primair is verkeersveiligheid geregeld in de weg- en verkeerswetgeving. Deze regelgeving maakt geen onderdeel uit van het omgevingsrecht. Daarnaast zijn er voor het inrichten van veilige weginfrastructuur richtlijnen en aanbevelingen beschikbaar. Deze kennen weliswaar geen wettelijke basis, maar uit jurisprudentie blijkt dat een goede onderbouwing nodig is om van richtlijnen af te wijken.

Huidig beleid

- Mobiliteitsplan Waalwijk (2015)
- De gemeente heeft zelf beleid opgesteld voor verkeersveiligheid. Ieder verkeersongeval is er één te veel, zeker als er letsel bij optreedt. De gemeente wil bijdragen aan het sterk terugdringen van het aantal verkeersdoden en –gewonden. Educatie en gedragsbeïnvloeding zijn daarvoor essentieel. Voor de voetgangers ligt het accent op basisvoorzieningen en voorzieningen voor specifieke gebruikers (ouderen, gehandicapten, jongeren). We richten ons daarbij op routes van en naar voorzieningen.

Gezondheidsmonitor 2016

- In de leeftijdscategorie 19-65 jaar is 1% bezorgd over de gezondheid door wonen in een drukke straat.

OMWB

- Bij de OMWB zijn over dit thema geen gegevens bekend.

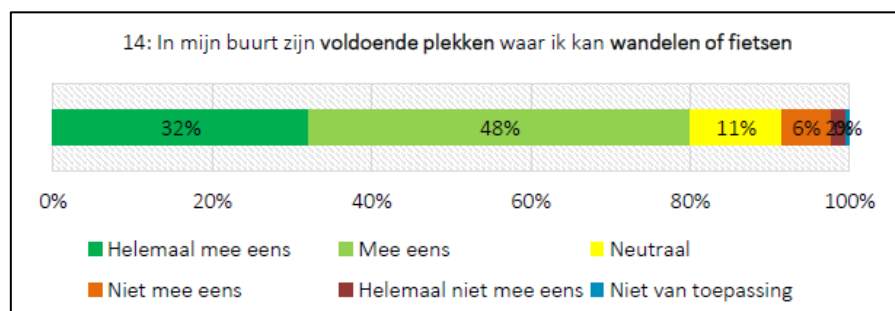
¹⁵ Dit betreft de Europese Directive 2008/96/EG (voor rijks- en hoofdwegen), Wegenverkeerswet en het Reglement verkeersregels en verkeerstekens 1990).

5.3 Wat vindt de samenleving?

Voldoende plek om te bewegen noemen de geïnterviewden als 2^e, als het gaat om een positieve invloed op de gezondheid. Het stimuleren tot beweging benaderen we vanuit verschillende invalshoeken. We leggen de relatie met de aanwezigheid van voldoende groen, een veilige infrastructuur met voet- en fietspaden inclusief goede verlichting. Maar ook het stimuleren van een lidmaatschap bij een sportvereniging. We bekijken of we diegenen die dit zelf niet kunnen betalen financieel kunnen ondersteunen.

Daarnaast zien we dat de beschikbaarheid van routes voor fietsen en wandelen voor de respondenten van de peiling het belangrijkste is, als het gaat om een positieve bijdrage aan de gezondheid. Daarbij geeft 80% van de ondervraagden aan dat er bij hem of haar voldoende plekken in de buurt zijn om te wandelen of te fietsen.

Als het gaat om spelen en sporten zien we dat circa twee-derde van de ondervraagden aangeeft dat daarvoor voldoende plekken in de buurt zijn.

Verantwoordelijkheid

Het overgrote deel van de ondervraagde inwoners van Waalwijk geeft aan dat het een taak is van de overheid om er voor te zorgen dat er voldoende plekken in de buurt zijn voor spelen (81%), buiten sporten (75%) en wandelen en fietsen (85%).

6. Inclusieve leefomgeving

6.1 Inleiding

Een 'inclusieve leefomgeving' betekent dat alle voorzieningen toegankelijk zijn voor iedereen. Iedereen kan er zelfstandig gebruik van maken, ook mensen met een beperking. Bij dit thema hebben we het ook over voldoende mogelijkheden om elkaar te ontmoeten. Dat er voldoende passende woningen zijn en dat voorzieningen en openbaar groen veilig en toegankelijk zijn voor iedereen.

Dit hoofdstuk geeft een analyse op de inclusieve leefomgeving met daarin de beleidsthema's:

- groen
- passende woning
- ontmoeten
- toegankelijkheid.

Deze thema's zijn van belang om gezonde (leefstijl)keuzes aantrekkelijk te maken in de leefomgeving waardoor we zelf onze gezondheid bevorderen.

Wat doet groen met onze gezondheid?

Groen is essentieel voor een klimaatvriendelijke, beweegvriendelijke en inclusieve leefomgeving. Een groene omgeving is positief voor de psychische gezondheid, onder andere bij vermoeidheid en stress. Groen in de buurt stimuleert buiten spelen en bewegen. Het helpt daarmee overgewicht en samenhangende ziekten tegen te gaan. Een aantrekkelijke buurt met parkjes en banken draagt bij aan het ontmoeten van mensen in de buurt, vooral voor ouderen¹⁶.

Wat doet een passende woning met je gezondheid?

De vergrijzing en de wens om langer thuis te blijven wonen hebben gevolgen voor de woningvoorraad en inrichting van buurten. Zo verdubbelt het aantal ouderen (65 jaar en ouder) tot 2040. Dit betekent overal toenemende behoefte aan geschikte woningen voor ouderen. Een levensloopgeschikte woning is een zelfstandige woning die geschikt is (te maken) voor bewoning in alle levensfasen, met minimale fysieke inspanning en minimale kans op ongevallen. Op die manier kunnen ouderen of mensen met een lichamelijke beperking prettig en comfortabel wonen. Men hoeft niet noodgedwongen bestaande sociale contacten te verbreken en de vertrouwde sociale omgeving te verlaten.

Door de directe woonomgeving goed in te richten worden ouderen of mensen met een beperking ondersteund om gezond te leven, sociale contacten op te doen en langer zelfstandig thuis te blijven wonen. Het gaat dan bijvoorbeeld om veilige en aantrekkelijke wandelroutes naar voorzieningen voor dagelijkse behoeften, activiteiten en zorg.¹⁷

Een fijne woning met een gezond binnenklimaat draagt bij aan de mentale en fysieke gezondheid. Ook de betaalbaarheid van een goede woning is van belang. Het niet kunnen betalen van je woonlasten zorgt voor veel stress. Een duurzame en goed geïsoleerde woning zorgt ook voor lagere energielasten. Het verduurzamen van een woning vraagt aan de andere kant vaak een investering die niet voor iedereen haalbaar is.

¹⁶ Bron: themapagina Groen BrOS

¹⁷ Kernwaarden gezonde leefomgeving, GGD GHOR

Wat doet ontmoeten met onze gezondheid?

Mensen die veel sociale steun krijgen, hebben een hogere kans om langer te leven. Bovendien beschermt sociale steun tegen hart- en vaatziekten en heeft het een positieve invloed op de psychische gezondheid. Eenzaamheid is een grote risicofactor voor ziekte, even groot als roken en obesitas.¹⁸

Wat doet toegankelijkheid met je gezondheid

In een inclusieve samenleving kan iedereen meedoen en wordt niemand gediscrimineerd of uitgesloten. Voor mensen met een beperking betekent een inclusieve samenleving dat ze meedoen op voet van gelijkheid, dat ze regie hebben over hun eigen leven en dat ze toegang hebben tot dezelfde voorzieningen en diensten als mensen zonder beperking. Het volwaardig kunnen meedoen in de samenleving is van positieve invloed op de mentale gezondheid. Daarbij is het van belang dat mensen met een beperking net als iedereen toegang hebben tot informatie, producten, openbare voorzieningen, maatschappelijke diensten, gebouwen en openbare ruimte

Zelf de regie voeren over de eigen gezondheid vraagt veel cognitieve en sociale vaardigheden. Een op de drie Nederlanders heeft beperkte gezondheidsvaardigheden. Zij hebben moeite met het vinden, begrijpen en toepassen van informatie over gezondheid. Naast lezen, schrijven, rekenen en digitale vaardigheden gaat het ook om het kunnen nemen en uitvoeren van beslissingen over de eigen gezondheid.¹⁹

6.2 Waar staan we nu?

- **Groen**

- Huidige situatie

- Groen verbetert het woon- en leefklimaat voor onze inwoners in de stad en de dorpen. Het daagt onder andere uit tot bewegen, heeft positieve effecten op het herstel bij ziekte en verlaagd de kans op ziektes en depressie. Daarnaast kan groen bijdragen aan meer maatschappelijke samenhang in een wijk en kan het uitnodigen om elkaar buiten te ontmoeten. Door groen dichtbij de inwoners te brengen, is het zichtbaar en maken mensen er eerder gebruik van. En daarmee profiteren veel mensen van de effecten van groen. Iedere inwoner heeft recht op voldoende groen in zijn omgeving.
 - Het groen in woonwijken is toekomstbestendig door:
 - Capaciteit voor wateropvang te versterken door aanleg van bijvoorbeeld groene wadi's en meer plantsoenen.
 - De groene oppervlakte te vergroten, dit heeft ook positieve effecten voor het tegengaan van hittestress en de biodiversiteit
 - Gevarieerd groen aan leggen met soorten die passen bij onder andere de effecten van klimaatverandering.
 - De gemeente heeft zich aangesloten bij Stichting Steenbreek. Deze stichting zet zich in om de leefomgeving te vergroenen en onnodige verharding tegen te gaan in de openbare ruimte en tuinen. Dit doen ze samen met de overheid, projectontwikkelaars, en andere partijen.

- Wettelijke norm

- Er is geen wettelijke norm voor de toename van groen of verbetering van de kwaliteit en de inrichting daarvan. De gemeente heeft zelf beleid opgesteld..

- Huidig beleid

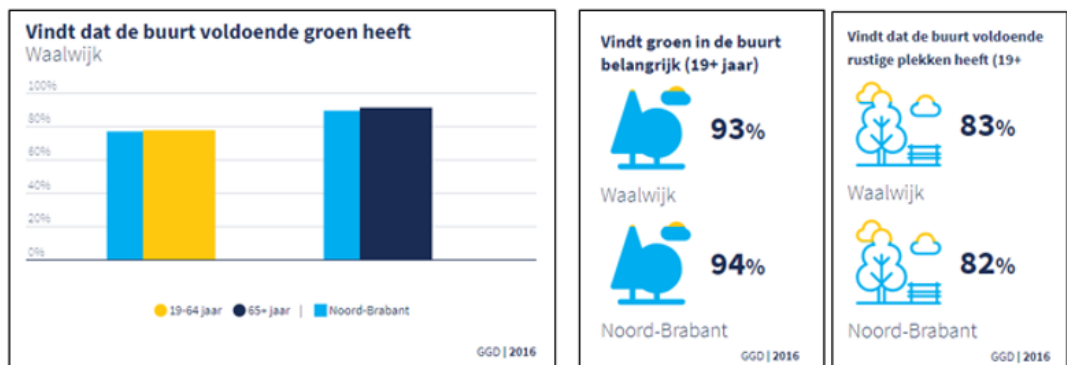
¹⁸ Bron: themapagina Sociale samenhang BrOS

¹⁹ GGD Brabantcan, themapagina gezondheidsvaardigheden.

- o Groenbeleidsvisie Groen Leeft! (2019)
- o Groenstructuurplan 2017
- o Behoud en vergroting oppervlak groen. Bij nieuwe woonwijken en bedrijventerreinen zal de openbare ruimte tenminste voor 10% uit groen bestaan. Daarnaast willen we in de woonwijken minimaal 5% groen realiseren dat we combineren met andere functies zoals parkeren, spelen en het opvangen van water. Bij bestaande woongebieden en bedrijventerreinen leggen we bij reconstructies of herontwikkeling 10% méér openbaar groen aan dan dat er was. Daar waar mogelijk integreren we meerdere functies in het groen, zoals waterberging, speelfuncties en wandelpaden.
- o De waarden van groen voor onder andere een prettig woon- en werkklimaat, het tegengaan van hittestress, wateroverlast en verdroging moeten we beter benutten. Dit betekent ook dat groen een belangrijkere plaats moet innemen bij de inrichting van de openbare ruimte. Het nemen van klimaatmaatregelen kan betekenen dat de woonomgeving er anders uit komt te zien. In dat proces moeten we bewoners tijdig meenemen voor het verkrijgen van draagvlak.
- o groen kan bijdragen aan meer maatschappelijke samenhang in een wijk en is het uitnodigend voor mensen om elkaar buiten te ontmoeten.

Gezondheidsmonitor 2016

- o Als het gaat om groen in de buurt geeft 93% van de volwassenen aan dat ze dit belangrijk vinden. 78% van de 19-65 jarigen geeft daarbij aan dat ze vinden dat de buurt voldoende groen heeft. In de leeftijdscategorie 65+ is dit 91%.
- o Als we kijken naar de functie van groen in relatie tot rustige plekken in de buurt geeft 83% van de volwassenen in Waalwijk aan dat er voldoende rustige plekken zijn in de buurt waar ze wonen.

OMWB

- o Bij de OMWB zijn over dit thema geen gegevens bekend.

• **Passende woning**

Huidige situatie

- o Kwetsbare mensen, zoals ouderen en mensen met een beperking, blijven steeds vaker/ langer zelfstandig wonen. De behoefte aan ondersteuning neemt daardoor toe. Laagdrempelige inloop- en ontmoetingsfuncties en andere maatschappelijke diensten en activiteiten in de buurt vinden we daarom belangrijk. Ze dragen ertoe bij dat mensen actief blijven meedoen, niet vereenzamen, onderlinge hulp verlenen en hulp dichtbij huis kunnen krijgen. Bijvoorbeeld in de vorm van een mantelzorgwoning.

Wettelijke norm

- o Er is geen wettelijke norm voor passende woningen. Dit is een gemeentelijke taak. De gemeente heeft zelf beleid opgesteld. Mantelzorg is onder voorwaarden vergunningsvrij.

Huidig beleid

- Ontmoeten doe je samen, Beleidsnota ontmoetingsvoorzieningen gemeente Waalwijk (2015)
- Woonvisie 2020
- Iedereen kan wonen in een woning die qua woningtype en prijsklasse past bij zijn/haar huishouden en inkomen.
 - De komende 10 jaar worden er minimaal 1500 woningen gerealiseerd, waarvan 25% sociale huur.
 - Bovendien is er bij nieuwbouw voor levensloopgeschikte woningen aandacht voor levensloopgeschikte woningen.
 - Er is voor alle inwoners een geschikte woning en woonomgeving, waar zorg geleverd kan worden en een sterke sociale structuur is.
 - ❖ bij nieuwbouw aandacht voor levensloopgeschikte woningen
 - ❖ Woningbouwplannen moeten een kwaliteitsverbetering voor de omgeving van de betreffende locatie met zich meebrengen. Bij de (her)inrichting van de openbare ruimte is toegankelijkheid een aspect waar wij in het ontwerp altijd rekening mee houden.
- Daarnaast is de doelstelling voor de komende 10 jaar dat iedereen kan wonen in een aantrekkelijk en toekomstbestendig woonmilieu:
 - stimulering verduurzamen woningen zowel corporaties als particulier streven naar differentiatie op wijkniveau en daarbinnen homogene buurten: dit vormt het uitgangspunt bij de beoordeling van woningbouwplannen.
 - Bij herstructurering kijken we specifiek wat voor de betreffende buurt een goede toevoeging is van woningtypen en prijsklassen op dat moment en voor de toekomst.
- Gezondheidsmonitor 2016
 - In de leeftijdscategorie 19-65 jaar geeft 98% een voldoende voor zijn/haar eigen woning.

OMWB

- Bij de OMWB zijn over dit thema geen gegevens bekend.

• **Ontmoeten**

Huidige situatie

- De gemeente Waalwijk heeft vele ontmoetingsvoorzieningen o.a. in buurthuizen, culturele centra, scholen, verzorgingsinstellingen, sportvoorzieningen en scoutinggebouwen. Zo kennen we drie gesubsidieerde buurthuizen; Bloemenoord, De Wierd en Zanddonk. Verder zijn er diverse stichtingen die een soort van buurthuisvoorziening bieden en twee sociaal-culturele centra, een Multi Functionele Accommodatie (MFA) en een aantal ontmoetingsvoorzieningen voor ouderen.

Huidig beleid

- Ontmoeten doe je samen, beleidsnota ontmoetingsvoorzieningen gemeente Waalwijk (2015)
- In 2021 wordt er gewerkt aan het Plan van aanpak inclusie 2021-2022. Dat zal in de loop van mei beschikbaar zijn. Ook wordt er gewerkt aan de Lokale Inclusie Agenda (LIA).
- Samen met inwoners, vrijwilligers, maatschappelijke initiatieven en onze partnerorganisaties bundelen we de krachten om passende en zoveel mogelijk zelfvoorzienende ontmoetings- en dienstenvoorzieningen in de wijk te creëren. Dit moet ertoe bijdragen dat meer mensen zelfstandig kunnen blijven wonen en meer (kwetsbare) mensen meedoen in de samenleving.

De voorzieningen sluiten aan op de vraag van inwoners, transitiedoelstellingen en bevolkingssamenstelling (nu en in de toekomst). Hierbij hanteren wij 2 outputdoelstellingen:

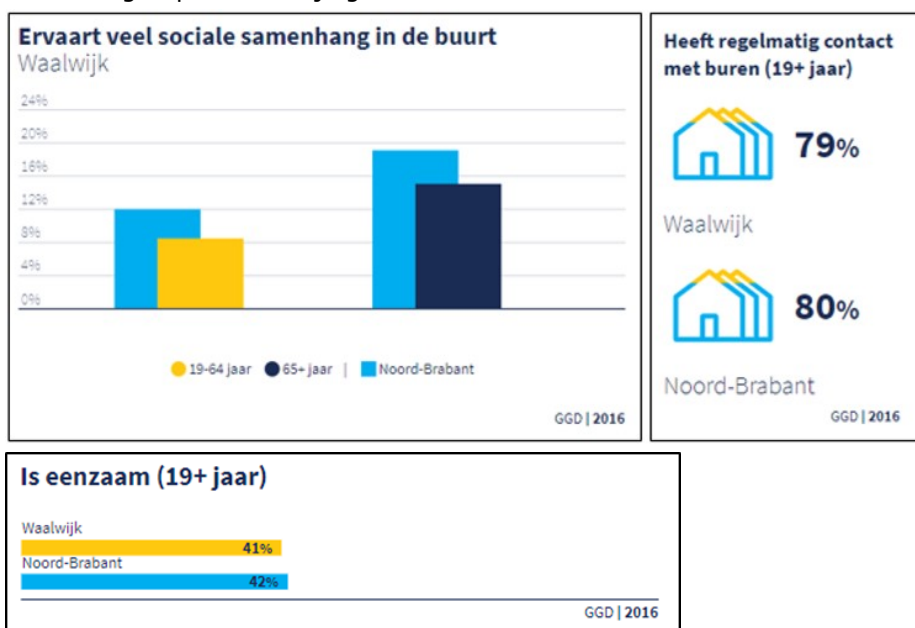
- Beter gebruik bestaande voorzieningen, in functionaliteit in plaats van gebouw;
- In 4 wijken, 4 experimenten WIJ-dienstencentra in sociaal ondernemerschap.

Wettelijke norm

- Er is geen wettelijke norm voor het stimuleren van ontmoeten. De gemeente heeft zelf beleid opgesteld.

Gezondheidsmonitor 2016

- 8% van de 19-64 jarigen en 15% van de 65+ers vinden dat hun buurt sociale samenhang heeft. Deze percentages liggen beide lager dan het gemiddelde voor de provincie Noord-Brabant. Wel heeft 79% regelmatig contact met de buren.
- Daarnaast geeft 71% van de volwassenen in Waalwijk aan dat er in de buurt voldoende ontmoetingsplekken buiten zijn.
- De gezondheidsmonitor van de GGD gaat in op veel aspecten rondom sociale samenhang. Hieronder staat een kleine greep uit de gegevens die beschikbaar zijn in de BrabantScan. Zo gaf 41% van de inwoners van Waalwijk (19+) in 2016 aan dat zij zich eenzaam voelen.
- In 2019 is deze vraag ook gesteld tijdens de jeugdmonitor 12 t/m 18 jarigen, 35% van deze groep in Waalwijk geeft aan zich eenzaam te voelen.

OMWB

- Bij de OMWB zijn over dit thema geen gegevens bekend.

• **Toegankelijkheid**

Huidige situatie

- Binnen Waalwijk liggen alle bestemmingen binnen een fietsafstand van 5 km. Vanuit Waspik naar Waalwijk-centrum is de afstand groter (ongeveer 10 km), maar dat is zeker met de elektrische fiets nog goed te fietsen. Overigens hebben ook Waspik en Sprang-Capelle hun eigen dagelijkse voorzieningen in de kern.

Wettelijke norm

- Er is geen wettelijke norm voor toegankelijkheid. Wel zijn er landelijke richtlijnen waarmee rekening gehouden kan worden. Beleid voor toegankelijkheid is een gemeentelijke taak. De gemeente heeft zelf beleid opgesteld.

Huidig beleid

- Beleidskader ontmoetingsvoorzieningen Waalwijk 'Ontmoeten doe je samen'
- De gemeente streeft naar een veilige woon-, leef-, werk-, en recreatieomgeving voor onze inwoners, ondernemers en bezoekers.
- In verband met de vergrijzing is een servicenetwerk (openbaar vervoer) belangrijk. Dit moet voorzien in het zelfstandig bereikbaar houden van voorzieningen door ouderen. Er moet onderzocht worden wat de meest haalbare vorm voor het servicenetwerk is. De inzet van vrijwilligers is mogelijk een voorwaarde om het betaalbaar te maken.
- Als het gaat om de bereikbaarheid van voorzieningen zet de gemeente in op deelscooters en deelstepjes, zodat de bereikbaarheid verbeterd wordt.
- Overall in de bebouwde kom moeten bestemmingen te voet veilig bereikt worden. Het gaat om trottoirs met een obstakelvrije zone zodat kinderwagens, rolstoelen, rollators en scootmobielen een onbelemmerde doorgang hebben.

Gezondheidsmonitor 2016

- In de gezondheidsmonitor 2016 zijn over dit thema geen gegevens bekend.

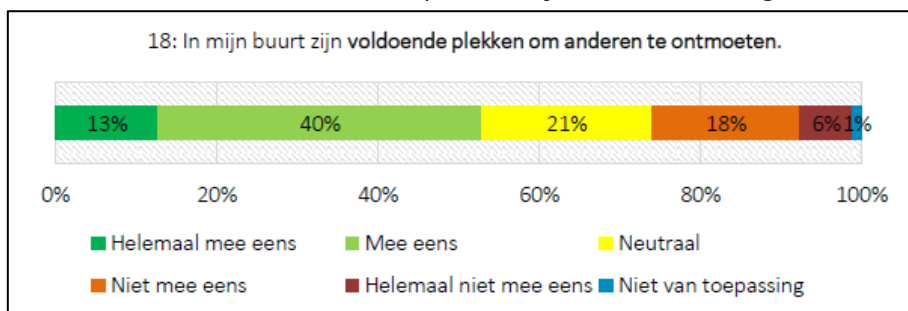
OMWB

- Bij de OMWB zijn over dit thema geen gegevens bekend.

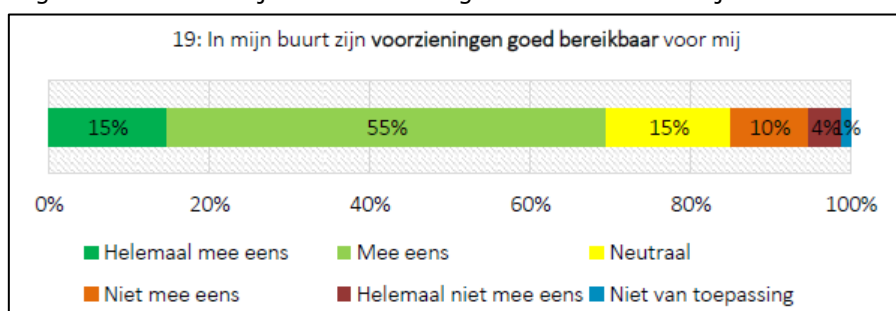
6.3 Wat vindt de samenleving?

Een omgeving waar natuur nabij is, waar rustige plekken aanwezig zijn en waar men samenhangend ervaart wordt gezien als een positieve invloed op de gezondheid.

Als we verder op deze onderwerpen inzoomen zien we dat telkens net iets meer dan de helft van de ondervraagden aangeeft dat dit voldoende aanwezig is bij hem of haar in de buurt. Daarnaast geeft bijna een kwart aan dat er onvoldoende plekken zijn voor ontmoeting in de buurt.

Ook een goede bereikbaarheid van voorzieningen is een onderdeel van een samenleving waaraan iedereen mee kan doen. 70% van de respondenten geeft aan het (helemaal) eens te zijn dat voorzieningen goed bereikbaar zijn. Daar staat tegenover dat 14% dit juist niet zo ervaart.

Bij de interviews met de stakeholders is sociale samenhang eveneens een onderwerp dat meerdere keren ter sprake komt, ook in relatie tot goede toegang tot voorzieningen. Zo geeft men aan dat toegang tot zorg niet altijd laagdrempelig is of dat men niet weet waar men terecht kan. Men ziet een potentiële groep dat in sociaal isolement kan raken door de weg naar zorg niet goed te kunnen vinden of het verplicht langer thuis wonen. Hierbij wordt het stimuleren van sociale contacten in de buurt als kans benoemd.

Daarnaast wordt veiligheid als belangrijk onderwerp benoemd in de interviews. Aan de een kant verkeersveiligheid door te hard rijden of onveilige situaties voor rolstoelgebruikers en aan de andere kant sociale veiligheid zoals een onveilig gevoel door overlast en intimidaties van hangjongeren en arbeidsmigranten.

Verantwoordelijkheid

Als het gaat om de bereikbaarheid van voorzieningen en de nabijheid van een park in de buurt geven de ondervraagde inwoners aan dat de overheid hier vooral voor moet zorgdragen. Als het gaat om ontmoeten in de buurt ziet geeft 33% aan dat zij hier een taak voor beide zien, naast dat 60% aangeeft dat vooral de overheid hierin een rol heeft.

7. Gedragsvriendelijke leefomgeving

7.1 Inleiding

Een gedragsvriendelijke leefomgeving nodigt uit tot gezond eten, is rookvrij en gaat alcoholgebruik en drugsgebruik tegen. Dat kan door bijvoorbeeld gezond eten meer zichtbaar te maken, minder gezond eten te ontmoedigen, gebieden als rookvrij aan te wijzen, en drugsgebruik te ontmoedigen.

Dit hoofdstuk geeft een analyse op de gedragsvriendelijke leefomgeving met daarin de beleidsthema's:

- gezond eten
- rookvrij
- verminderen alcohol/drugsgebruik

Deze thema's zijn van belang om gezonde (leefstijl)keuzes aantrekkelijk te maken in de leefomgeving waardoor we zelf onze gezondheid bevorderen.

Wat doet gezond eten met je gezondheid?

Gezonde voeding is belangrijk voor een gezond leven. Dit betekent voldoende groente en fruit eten, voldoende water drinken en weinig zoete of vette tussendoortjes. Hoe moeilijk dat is blijkt onder andere uit de grote groep mensen met overgewicht. Overgewicht kan leiden tot chronische ziekten zoals diabetes en hart- en vaatziekten, maar ook tot psychosociale problemen. Kinderen met overgewicht voelen zich vaker buitengesloten of worden gepest. Overgewicht wordt onder andere veroorzaakt door ongezonde voeding en te weinig activiteit. Een gedragsvriendelijke omgeving is een omgeving waar gezonde voeding verkrijgbaar is en beweegvriendelijke schoolpleinen en openbare ruimten aanwezig zijn.

Wat doet roken met je gezondheid?

Roken is de belangrijkste oorzaak van verschillende longziekten. Roken is sterk verslavend en daarom is het zo moeilijk om er mee te stoppen. Een rookvrije omgeving remt het rookgedrag van rokers, en we beschermen onze kinderen tegen tabaksrook en de verleiding om te gaan roken.

Wat doet alcohol/drugsgebruik met je gezondheid?

Alcohol is ongezond. Hoe eerder jongeren met alcohol beginnen, hoe groter de kans op problemen op latere leeftijd. Bij volwassenen is het drinken van meer dan één glas alcohol per dag schadelijk voor bijna alle organen. Ook zorgt alcohol voor een verhoogde kans op huiselijk geweld, verkeersongevallen, slecht slapen, somberheid en is er steeds meer bekend over de relatie tussen alcohol en kanker.

Drugsgebruik kan leiden tot gedragsproblemen, concentratiestoornissen, depressie en verslaving. Daarnaast veroorzaakt het vaak maatschappelijke schade zoals criminaliteit, overlast en ondermijning.

7.2 Waar staan we nu?

o **Gezond eten**

Huidige situatie

- o Gezond eten is in de gemeente goed verkrijgbaar: in supermarkten, op de markt, in verspreide winkels, lokale verkooppunten van streekproducten.
- o Verspreid over de gemeente is ook minder gezonde voeding zoals fast food te verkrijgen.

Wettelijke norm

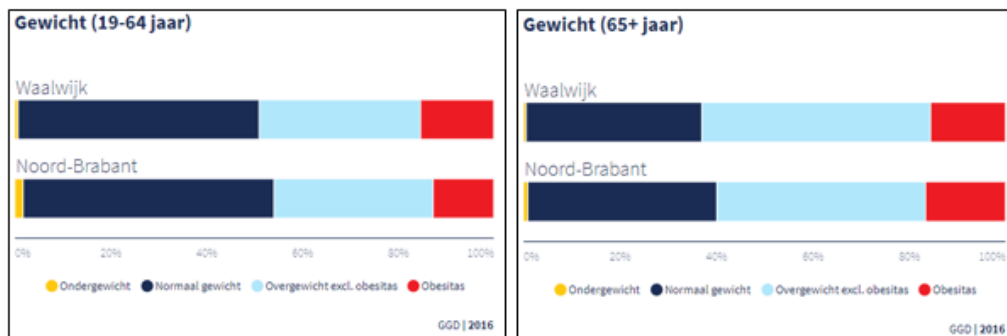
- Er zijn geen wettelijke normen voor gezond eten in het omgevingsrecht. Er geldt uiteraard wel wetgeving van toepassing op gezond eten. In de Warenwet staat aan welke eisen voedingsmiddelen en andere producten moeten voldoen. Zo staan in de wet regels voor hygiënische bereiding en voor etikettering van levensmiddelen.

Huidig beleid

- Regionale nota publieke gezondheid Midden-Brabant 2020-2023
- Een speerpunt van het lokale gezondheidsbeleid is het stimuleren van sport en beweging. Vanuit 'Go Healthy' wordt ingezet op een gezond eetaanbod in (sport)kantines en bijvoorbeeld wijkcentra. De gemeente wil daarmee bewustwording creëren dat gezond eten belangrijk is, om overgewicht tegen te gaan.
- Binnen de bestemmingsplannen is vestiging van winkels die voedsel verkopen op bepaalde plekken mogelijk gemaakt.

Gezondheidsmonitor 2016

- In de gemeente Waalwijk hebben 49% van de volwassenen (19-64 jaar) overgewicht of ernstig overgewicht (BMI >25). Bij inwoners boven de 65 jaar is dit 63%. Deze percentages liggen net iets lager dan die in de hele provincie Noord-Brabant.
- Als we naar de jongeren van Waalwijk kijken zien we dat in de leeftijdscategorie 2-11 jaar in 2017 11% overgewicht heeft. Bij de leeftijdscategorie 12-18 jaar is er bij 10% sprake van overgewicht in 2019.

OMWB

- Bij de OMWB zijn over dit thema geen gegevens bekend.

○ **Rookvrij**

Huidige situatie

- Er geldt een rookverbod op de werkplek, in de horeca en in openbare gebouwen als het ziekenhuis en het gemeentehuis.
- Ook middelbare scholen zijn rookvrij. Er mag hier niet worden gerookt, omdat iedereen recht heeft op een rookvrije omgeving²⁰.

Wettelijke norm

- Er geldt een rookverbod op de werkplek, in de horeca en in openbare gebouwen. Zoals ziekenhuizen, concertzalen en luchthavens. Dit staat in de Tabaks- en rookwarenwet. Er zijn geen wettelijke normen voor gezond eten in het omgevingsrecht.

Huidig beleid

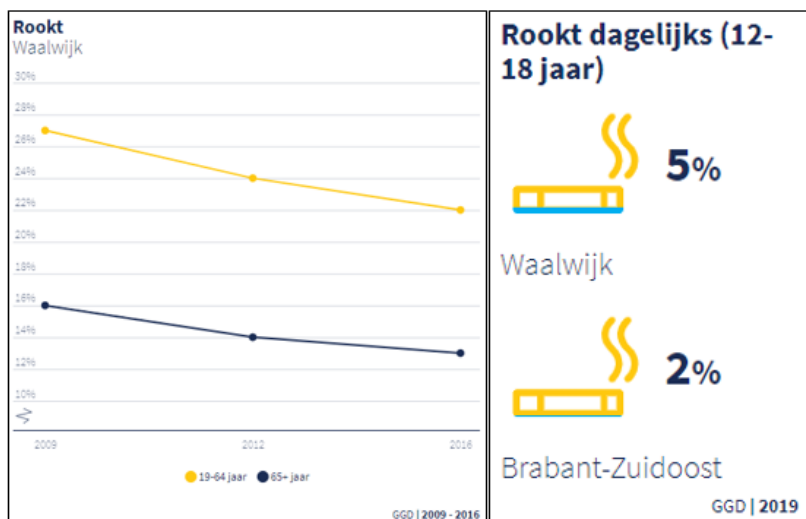
- Regionale nota publieke gezondheid Midden-Brabant 2020-2023
- Rookvrije omgeving kinderen. Een speerpunt van het lokale gezondheidsbeleid is het creëren van een rookvrije omgeving voor kinderen. De gemeente gaat verder dan deze wet en streeft ernaar een rookvrije omgeving voor kinderen te creëren.

²⁰ Tabaks- en rookwarenwet

- o Dat betekent dat er bijvoorbeeld in de buitenruimte rondom scholen of sportvelden niet gerookt wordt. Vanuit 'Go Healthy' wordt daarom ingezet op rookvrije sportaccommodaties en sportparken, maar ook bijvoorbeeld wijkcentra of kinderboerderijen.

Gezondheidsmonitor 2016

- o Uit de gezondheidsmonitor van de GGD blijkt dat het aantal volwassenen in Waalwijk dat rookt sinds 2009 is afgenomen.

OMWB

- o Bij de OMWB zijn over dit thema geen gegevens bekend.

o **Verminderen alcohol/drugsgebruik**

Huidige situatie

Er zijn 2 coffeeshops gevestigd in Waalwijk en diverse horeca, supermarkten en drankenwinkels waar alcohol wordt verkocht. Er zijn geen wettelijke normen voor gezond eten in het omgevingsrecht.

Wettelijke norm

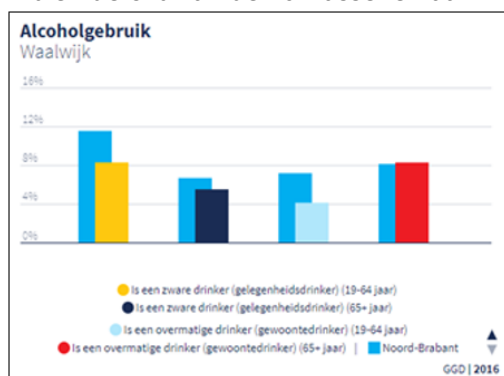
- o Het bezitten en verkopen van drugs strafbaar. Ook het verkopen van alcohol aan jongeren is niet toegestaan. Het beleid van de gemeente sluit aan bij de rijksregelgeving.

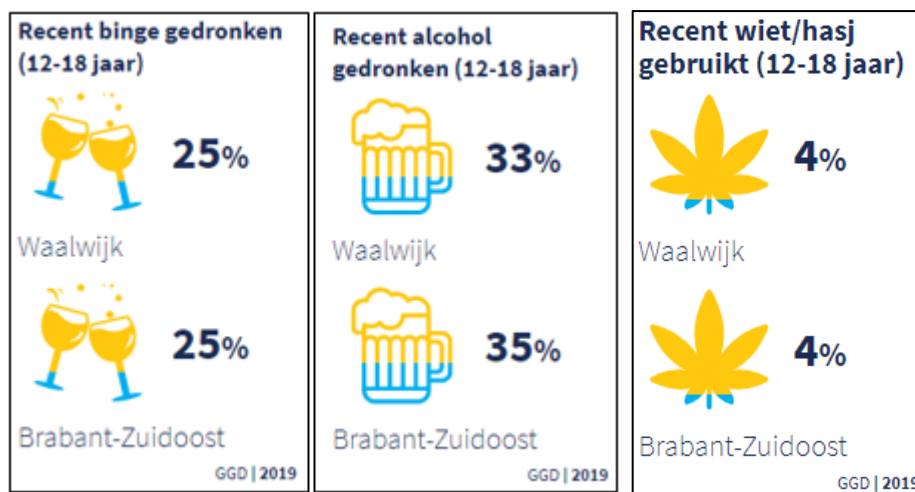
Huidig beleid

- o Regionale nota publieke gezondheid Midden-Brabant 2020-2023
- o Een speerpunt van het lokale gezondheidsbeleid is voorkomen van alcohol en drugsgebruik onder jongeren. Bij sportparken, wijkcentra en andere ontmoetingspunten wordt daarom 'nix 18' nog meer onder de aandacht gebracht. Er is een 'preventie akkoord' gesloten over de aanpak van drugsgebruik. Dit wordt momenteel verder uitgerold.

Gezondheidsmonitor 2016

- o Bij alcoholgebruik gaf in 2016 tussen de 4% en de 8% van de volwassenen aan een zware of overmatige drinker te zijn. Dit is minder dan in de hele provincie Noord Brabant, alleen bij de leeftijdsgroep 65+ is het iets meer.

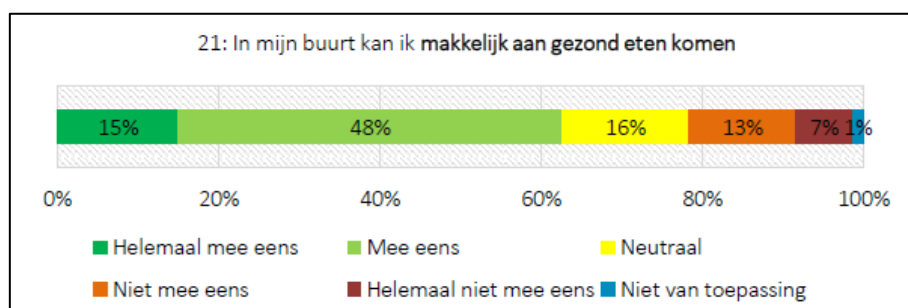

OMWB

- o Bij de OMWB zijn over dit thema geen gegevens bekend.

7.3 Wat vindt de samenleving?

In de peiling is aan de inwoners van Waalwijk gevraagd of hij of zij makkelijk aan gezond eten kan komen in de buurt. 63% geeft aan het daar (helemaal) mee eens te zijn. Daarnaast geeft 20% aan het daar (helemaal) niet mee eens te zijn. Dit betekent dat 1 op de 5 inwoners aangeeft niet gemakkelijk aan gezond voedsel te kunnen komen.

Verantwoordelijkheid

Als het gaat om het zorg dragen voor het gemakkelijk aan gezond voedsel komen in de buurt geven de ondervraagden een sterk verdeeld antwoord. Zo geeft 34% aan dat volgens hen de overheid hier zorg voor moet dragen, 34% geeft aan beide (inwoners en overheid) en 22% geeft aan iemand anders.

8. Conclusies en aanbevelingen

8.1 Conclusies

- De gekozen indeling in leefomgevingen en thema's helpt om **meer samenhang** te zien in de grote hoeveelheid thema's met een raakvlak op gezondheid. Ook het onderscheid tussen beschermen en bevorderen van gezondheid helpt daarbij.
- Onze **basis is op orde in de huidige situatie**. Uit de thematische analyse blijkt dat we voldoen aan de huidige wet- en regelgeving. Met de komst van de Omgevingswet wijzigt het systeem van wet- en regelgeving, vooral voor de milieuthema's. Niet alle effecten daarvan zijn al goed in beeld voor de kerninstrumenten van de Omgevingswet. Daarom was het nog niet mogelijk om de effecten van de Omgevingswet voor de thema's concreet te maken.
- In de huidige situatie werken we op allerlei manieren al aan **gezondheidswinst**, al dragen we dat **niet altijd expliciet** uit. Het huidige beleid en beschikbare (participatie) gegevens zijn **onvoldoende gebiedsgericht** om te weten in welke gebieden en wijken opgaves liggen en waar de meeste effecten voor gezondheidswinst te behalen zijn.
- Alle **Global goals** hebben op een bepaalde manier een raakvlak met gezondheid. Dat maken we in het beleid nog **niet standaard inzichtelijk**. De uitwerking van de Global goals naar taakvelden voor de gemeenten²¹ geven goede aanknopingspunten om op een herkenbare manier gezondheidswinst concreet te maken voor de praktijk.
- De beschikbare **gezondheidsdata** wordt steeds **beter toegankelijk** gemaakt en ook vertaalt naar de fysieke leefomgeving. Dit helpt om effecten en belevingen inzichtelijk te maken. De uitdaging is de grote hoeveelheid data optimaal te combineren en te gebruiken.
- Het vergelijken van thema's onderling, op basis van de data, is als appels met peren vergelijken. Het maken van keuzes blijft daardoor een **belangenafweging**.
- De resultaten van de Gezondheidsmonitor 2016 zijn wel per thema verzameld maar niet verder geanalyseerd vanwege de datering van deze gegevens. In **september 2021** komen er voor Waalwijk **nieuwe data** beschikbaar in de Gezondheidsmonitor.
- Het **participatietraject** heeft inzicht gegeven in de beleving van gezondheid onder inwoners, ondernemers en (maatschappelijke) instellingen. Over het geheel genomen geven Waalwijkers hun **eigen buurt een ruim voldoende**. Tegelijk is er nog **genoeg ruimte voor verbetering**.
- **Niet alle doelgroepen** zijn bereikt via participatie. De doelgroep jongeren heeft nauwelijks gereageerd op de vragenlijst. Bij de interviews zijn de vertegenwoordigers van de doelgroepen: jongeren, uitzendkrachten, lokale ondernemers en mensen met psychische zorg niet ingegaan op de uitnodiging voor een gesprek.

8.2 Aanbevelingen

- Voor het vervolg is het zaak voor alle onderwerpen en thema's in totaliteit een **structuur** te kiezen die helpt om het overzicht te houden en de samenhang te overzien. Zo nodig leefomgevingen en de thema's die daaraan zijn gekoppeld zoals die in deze bouwsteen zijn gekozen nog aanpassen of aanvullen.
- Om onze **basis op orde** te **houden** is van belang bij de verdere ontwikkeling van de omgevingsvisie meer kennis op te bouwen over de effecten van de wet- en regelgeving voor de gemeente als gevolg van de Omgevingswet. Met deze kennis onderzoeken of we (blijven) voldoen aan de nieuwe wet- en regelgeving, wat de standaardnormen en bandbreedtes zijn. Zo nodig actie ondernemen.
- Per thema werken aan het **expliciet maken** van **gezondheidswinst**. Onderzoeken wat nog meer mogelijk en nodig is. Daarbij de resultaten van participatie en beschikbare data gebruiken. Deze data zo **gebiedsgericht** mogelijk analyseren.

²¹ www.vng.nl/artikelen/de-17-global-goals

- Blijf de **koppeling met de Global goals** leggen om daarmee op een herkenbare manier de samenhang tussen thema's en concrete manieren van gezondheidswinst te duiden.
- De data van de Gezondheidsmonitor voor **monitoring** gebruiken. Door de data van 2016 en 2021 te vergelijken ontstaat al een eerste beeld. Daarbij ook andere gegevensbronnen gebruiken zoals 'Waar staat je gemeente' en het participatietraject voor deze bouwsteen.
- Bij het vormgeven van een participatietraject voor de Omgevingsvisie 2.0 aandacht hebben voor **alle doelgroepen**. Daarbij extra aandacht besteden aan specifieke doelgroepen die via een vragenlijst niet zo makkelijk te bereiken zijn, bijvoorbeeld de doelgroep jongeren.

Bijlage gebiedsgerichte pilot

14 september 2021

Inhoud

Bijlage gebiedsgerichte pilot	1
1. Opzet gebiedsgerichte pilot	2
1.1 Opzet pilot.....	2
2. Resultaat pilot	2
2.1 Resultaat keuze instrument.....	2
2.2 Resultaat toepassing Leefplekmeter	3
3. Conclusies en aanbevelingen	5
3.1 Conclusies	5
3.2 Aanbevelingen.....	5
Bijlage.....	7

1. Opzet gebiedsgerichte pilot

Dit hoofdstuk bevat de uitwerking van een pilot om het onderwerp gezondheid vroegtijdig te betrekken bij ruimtelijke ontwikkelingen met een verschillende impact. Een samenvatting van de uitwerking van de gebiedsgerichte pilot is opgenomen in de bouwsteen gezonde fysieke leefomgeving (hierna: bouwsteen).

1.1 Opzet pilot

We hebben ervoor gekozen de pilot op te zetten vanuit de planologische advisering over ruimtelijke ontwikkelingen. Als een ruimtelijke ontwikkeling niet past in het geldende bestemmingsplan is een van de eerste stappen het vragen van een planologisch advies om te beoordelen of toch medewerking kan worden in afwijking van het bestemmingsplan.

Planologisch advies wordt gevraagd over plannen met een diverse impact: van advisering bij conceptaanvragen voor de verbouwing van een woning tot advisering over een ontwikkelingsgebied in het centrum.

Het onderwerp gezondheid in het ruimtelijk domein is nog relatief nieuw en volop in ontwikkeling. Om die reden is ervoor gekozen deze pilot gedurende een korte periode, kleinschalig en ambtelijk te doen naast de normale advisering. Zie het kader hierna voor de opzet van de pilot.

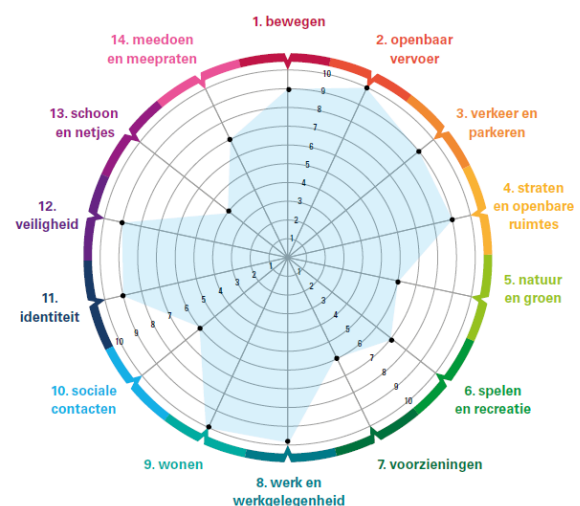
Opzet gebiedsgerichte pilot	Uitgevoerd: Q2 2021
Stap 1. Keuze instrument voor pilot	
<ul style="list-style-type: none">Inventariseren en analyseren instrumenten om gezondheid mee te wegen bij ruimtelijke ontwikkelingenAfwegen en kiezen van het instrument dat het beste past bij een brede benadering van het begrip gezondheid	
Stap 2 Toepassen gekozen instrument	
<ul style="list-style-type: none">Naast de normale advisering het gekozen instrument als checklist gebruiken om de toepassingsmogelijkheden te ontdekkenErvaringen, vragen en ideeën verzamelen op basis van toepassing gekozen instrument en beschikbare informatie	
Stap 3. Verwerken resultaten	
<ul style="list-style-type: none">De resultaten van stap 1 en 2 verwerken in een verslagConclusies en aanbevelingen in het verslag opnemen op basis van stap 1 en 2Zo nodig strategie bijstellen op basis van conclusies en aanbevelingen	

2. Resultaat pilot

2.1 Resultaat keuze instrument

Er bestaan verschillende integrale instrumenten die kunnen helpen om alle relevante onderwerpen en belangen bij een ruimtelijke ontwikkeling in beeld te krijgen. Niet alle instrumenten zijn gericht op het beschermen én bevorderen van gezondheid, maar enkel op het beschermen van gezondheid. We hebben drie instrumenten geselecteerd welke ingaan in op zowel het beschermen als het bevorderen van de gezondheid.

DE LEEFPLEKMETER

1. Quicksan Gezonde Leefomgeving
2. Gezonde Omgeving (GO)-methode
3. Leefplekmeter

Zie de bijlage voor een uitwerking van de kenmerken van deze drie instrumenten.

Wij hebben voor deze pilot gebruik gemaakt van de Leefplekmeter. We hebben voor de Leefplekmeter als instrument gekozen omdat, dit instrument niet alleen gericht is op de toets van afzonderlijke thema's maar ook op meer integrale samenhangende thema's zoals bewegen en schoon/netjes.

De Leefplekmeter behandelt veertien thema's die betrekking hebben op de relatie tussen de omgeving en de beleving. Het doel van de Leefplekmeter is om de discussie onder belanghebbende op gang te brengen over een leefplek om deze te verbeteren, te evalueren, of een nieuwe wijk of buurt in te richten.

De veertien thema's hebben een integraal karakter waardoor gezondheid als samenhangend onderwerp makkelijk en in een vroegtijdig stadium meegenomen kan worden bij ruimtelijke ontwikkelingen.

2.2 Resultaat toepassing Leefplekmeter

Bij ruimtelijke ontwikkelingen is het in de huidige praktijk vanzelfsprekend om adviezen te vragen voor de milieuthema's waar op basis van wet- en regelgeving normen voor zijn opgenomen. Het gaat dan met name om de beschermende thema's milieu, bodem en water. Tevens worden er enkele bevorderende thema's standaard om advies gevraagd. Denk aan wonen, mobiliteit, groen en erfgoed. De adviezen zijn vaak enkel gericht op het betreffende thema zelf.

Voor bevorderende thema's die meer raakvlak hebben met het sociaal domein, zoals toegankelijkheid, spelen en sporten, worden niet vanzelfsprekend om advies gevraagd.

Door de toepassing van instrumenten als de Leefplekmeter kan daar verandering in brengen.

De Leefplekmeter is geschikt voor iedere ruimtelijke ontwikkeling. Het instrument moet geen doel op zich zijn maar een middel om integraal en in samenspraak met belanghebbenden een ruimtelijke ontwikkeling vorm te geven.

Maar hoe doe je dat, rekening houden met gezondheid bij een ruimtelijke ontwikkeling? Waar kun je aan denken en hoe ver moet je gaan? Daarvoor hebben we het 'handvat gezondheid in ruimtelijke ontwikkelingen' opgesteld. Dit handvat is tot stand gekomen aan de hand van de toepassing van de Leefplekmeter in de praktijk en voorbeelden op internet. De resultaten zijn verzameld, samengevat en geordend naar de verschillende leefomgevingen in het schema. Daarbij is een onderscheid gemaakt tussen gebouw, perceel en gebied. De omvang van ruimtelijke ontwikkelingen kan namelijk variëren van een gebouw tot een volledige gebiedsontwikkeling.

Onderstaande schema is bedoeld om concrete voorbeelden te geven aan initiatiefnemers om ze te stimuleren, bij de uitwerking van een ruimtelijke ontwikkeling, rekening te houden met gezondheid. Het schema is niet volledig maar geeft inspiratie voor het vervolg.

Handvat – gezondheid in ruimtelijke ontwikkelingen			
Leefomgeving	Gebouw	Perceel	Gebied
Milieuvriendelijke leefomgeving	<ul style="list-style-type: none"> Maatregelen om overlast te verminderen (bv. geluidsarme gevels voor een goede nachtrust en reclame enkel verlichten indien noodzakelijk). 	<ul style="list-style-type: none"> Milieuhinderlijke bestemmingen saneren uit woongebieden. Voorzieningen met geur/geluidsuitstoot slim positioneren t.o.v. burens. 	<ul style="list-style-type: none"> De inrichting van het gebied aantrekkelijk maken voor langzaam verkeer t.b.v. verminderen uitstoot. Doelgroepen afstemmen op omgevingsveiligheid. Passen de meest intensieve gebruikers in het gebied.
Schonere leefomgeving	<ul style="list-style-type: none"> Rekening houden met de achterzijde van een gebouw om overlast/vandalisme te voorkomen. Circulair bouwen. 	<ul style="list-style-type: none"> Saneren vervallen bebouwing. Behoud en verbetering cultuurhistorie. 	<ul style="list-style-type: none"> Versterken van bestaande blauwe en groene kwaliteiten. Combineren groen en water t.b.v. recreatie.
Klimaatvriendelijke leefomgeving	<ul style="list-style-type: none"> Groene daken. Isolatie voor een aangenaam binnenklimaat. 	<ul style="list-style-type: none"> Groen combineren met parkeren. Houdt rekening met de verhouding verhard/onverhard oppervlak t.b.v. waterretentie en hittestress. 	<ul style="list-style-type: none"> Combineren van functies met groen/water t.b.v. klimaatadaptatie.
Beweegvriendelijke leefomgeving	<ul style="list-style-type: none"> (groene) buitenruimte bij woningen en bedrijven. Fietsvoorzieningen bij de deur. 	<ul style="list-style-type: none"> Ontsluiting mag niet ten koste gaan van fiets/voetpaden. 	<ul style="list-style-type: none"> Snelheidsmaatregelen. Parkeren zo veel mogelijk aan de buitenranden van het gebied. Speel/sportvoorzieningen in woongebieden.
Inclusieve leefomgeving	<ul style="list-style-type: none"> Toegankelijkheid minder validen en ouderen. Rolstoelparkeerplaatsen bij de deur Oriëntatie op openbaar gebied voor sociale verbindingen. 	<ul style="list-style-type: none"> Rekening houden met de mogelijke cultuurhistorie van het perceel. Toegankelijkheid perceel voor snel en langzaam verkeer, minder validen, ouderen. 	<ul style="list-style-type: none"> Houdt rekening met de mogelijke cultuurhistorie van het gebied. Gedifferentieerd woningaanbod t.b.v. sociale cohesie en betaalbaarheid. Ontmoetingsvoorzieningen (i.c.m. groen/speelvoorzieningen).
Gedragsvriendelijke leefomgeving	<ul style="list-style-type: none"> Indeling van het gebouw t.a.v. trappen liften. Stimuleer het gebruik van trappen. 	<ul style="list-style-type: none"> Voorkom onoverzichtelijke hoeken. Verlichting van het perceel. 	<ul style="list-style-type: none"> Afstand tot scholen, sportvoorzieningen snackbars en coffeeshops. Voorkom onoverzichtelijke hoeken en stegen. Auto's aan randen van het gebied. Straatverlichting t.b.v. veiligheid.

3. Conclusies en aanbevelingen

3.1 Conclusies

- Het maken van gezonde keuzes bij ruimtelijke planvorming begint bij **bewustwording**. Dit geldt voor zowel het fysieke als het sociale domein.
- Er zijn een behoorlijk aantal **instrumenten beschikbaar** welke gezondheid in meer of mindere mate een plek geven in het ruimtelijke domein. Deze instrumenten zijn nog volop in ontwikkeling. Met de uitgevoerde pilot leveren wij als gemeente een bijdrage aan deze ontwikkeling.
- Toepassing van het **instrument Leefplekmeter** of een ander instrument helpt bij de bewustwording maar heeft wel inhoud nodig t.a.v. actuele opvattingen en mogelijkheden voor toepassing in de praktijk. Het gebruik van een instrument is een middel en geen doel op zich.
- Voor de **traditionele ruimtelijke thema's** zoals milieu, bodem, water, wonen, verkeer, groen en erfgoed is het **vanzelfsprekend** om vroegtijdig advies te vragen over ruimtelijke ontwikkelingen. De insteek van de adviezen is meestal sectoraal vanuit de wet- en regelgeving en bestaand beleid. De bijdrage van de ontwikkeling aan het onderwerp gezondheid wordt in de advisering vaak niet expliciet benoemd.
- Voor de **traditionele sociale thema's** zoals toegankelijkheid, roken, alcohol en drugs is het veel **minder vanzelfsprekend** om vroegtijdig advies te vragen bij ruimtelijke ontwikkelingen.
- Bij advisering over ruimtelijke plannen is behoefte aan een stevige beleidsbasis om gezondheid een **meer centrale plek in advisering** te geven. Daarnaast is behoefte aan kennis over concrete toepassingen op dit gebied in de leefomgeving.
- Bij advisering over een gebiedsontwikkeling is gebleken dat er behoefte is aan informatie over de **omgeving van een plangebied**. Informatie als: waar is behoefte aan in een wijk? Welke kenmerken horen bij een gewenst gebiedstype? Lang niet altijd is die informatie nu snel en overzichtelijk voor handen.

3.2 Aanbevelingen

- De **resultaten van de bouwsteen uitdragen** voor meer bewustwording over het onderwerp gezonde fysieke leefomgeving. Dit is relevant voor alle adviseurs in het fysieke en sociale domein.
- De **ontwikkelingen van instrumenten bijhouden** die helpen om een belangenafweging te maken als het gaat om een gezonde fysieke leefomgeving. Interessante, nieuwe instrumenten uitproberen.
- Bij advisering over ruimtelijke ontwikkelingen **vroegtijdig en expliciet** een insteek te kiezen vanuit gezondheid in zijn volle omvang om het plan te beoordelen.
- Voor alle **thema's verder uitwerken** wat ze concreet kunnen bijdragen aan een gezonde fysieke leefomgeving. Daarmee wordt het belang duidelijker en het betrekken bij de advisering vanzelfsprekender.
- In het vervolg aan de hand van **gebiedstypen uitwerken** wat daarbij de uitgangspunten zijn voor een gezonde fysieke leefomgeving. Dat gaat vooral helpen bij de advisering over gebiedsontwikkelingen.

- De beste manier om gezondheid vroegtijdig mee te nemen in ruimtelijke ontwikkelingen is als mensen daar zelf voor kiezen. Als gemeente kunnen we dat stimuleren door bijvoorbeeld bij advisering het **aanbieden van informatie** over concrete mogelijkheden bij het verder uitwerken van de plannen.

Bijlage

Integrale Instrumenten			
	QuickScan Gezonde Leefomgeving	Gezonde Omgeving (GO-Methode)	Leefplekmeter
In het kort	Helpt snel en efficiënt inzicht te krijgen in de samenhang tussen gezondheid en leefomgevingen van een wijk of buurt, vooral in stedelijk gebied	Helpt met het in kaart brengen waar kansen liggen om de gezonde leefomgeving van een wijk/dorp te versterken. De methode combineert data van milieubelasting met data over de fysieke inrichting en sociale opbouw op wijkniveau.	Een instrument om op gestructureerde wijze, met inwoners en/of professionals, in gesprek te gaan over een leefplek.
Doel	Het is eenvoudig toe te passen omdat het gebaseerd is op snel beschikbare informatie. Het kan ook richting geven aan de dialoog met belanghebbende organisaties en burgers. Het is nadrukkelijk géén toetsingskader en géén afvinklijstje of wel of niet aan een norm, richtwaarde of juridische eis wordt voldaan.	Het bieden van een integraal overzicht van de kansen en knelpunten voor versterken van de gezonde leefomgeving op wijk- of dorpsniveau. Dit kan gebruikt worden voor de keuze van maatregelen waar de meeste gezondheidswinst te behalen valt (combinaties milieu, fysiek en sociaal).	Het in gesprek gaan over een leefplek om deze te verbeteren, te evalueren, of een nieuwe wijk of buurt in te richten. Dit aan de hand van 14 thema's die betrekking hebben op de relatie tussen omgeving en je goed voelen.
Thema's	<ul style="list-style-type: none"> - Bewegen - Voorzieningen - Groen - Sociale veiligheid - Verkeer (NO2, geluid) en verkeersveiligheid - Hitte - Industrie - Veehouderij - Bodemkwaliteit Gebruikers kunnen zelf nog 3 andere thema's toevoegen aan het scoreformulier.	<ul style="list-style-type: none"> - Leefstijl (bewegen en voeding) - Voorzieningen - Groen/blauw - Sociale veiligheid (contacten en cohesie) - Veiligheid/schoon - Gezondheid - Milieu (lucht & geluid) 	<ul style="list-style-type: none"> - Bewegen - Voorzieningen - Groen en natuur - Sociale contacten - Veiligheid - Schoon/netjes - Openbaar vervoer - Verkeer en parkeren - Openbare ruimtes - Spelen en recreatie - Werk en werkgelegenheid - Wonen - Identiteit - Meedoen en meepraten
Planfase	Idee en Ambitie Visie Plan Uitvoering Evaluatie / Monitoring	Idee en Ambitie Visie Plan Evaluatie / Monitoring	Idee en Ambitie Visie Evaluatie / Monitoring
Benodigde gegevens	Bevolkingskenmerken, gebiedsbeschrijving, leefbaarometer, openbare informatiebronnen over milieu en leefomgeving. Geen specifieke expertise nodig voor uitvoering van instrument. Voor de duiding van resultaten is expertise vanuit GGD nodig. Bewonerservaringen- en beleving zijn belangrijk.	Data over leefomgeving en gezondheid, kennis over stakeholders, input inwoners. Bij een lopend project is inbreng van GGD, RIVM, veiligheidsregio en hogescholen aangeraden.	De vragenlijst kan door een ieder ingevuld worden, individueel, in groepsverband of tijdens het lopen door het desbetreffende gebied. Aan de hand van de beoordeling maakt het resultatenwiel zichtbaar waar ruimte voor verbetering is. Het instrument wint aan kracht als een groep, bestaande uit verschillende disciplines, een leefplek bespreekt en beoordeelt.
Resultaat	Het resultaat faciliteert een gesprek over de invloed van de lokale leefomgeving op gezondheid, verantwoordelijkheden, ambities en sturingsmogelijkheden.	Een spinnenweb met de belangrijkste indicatoren per thema laat zien hoe de wijk scoort ten opzichte van het gemiddelde in de gemeente. Aan de hand van de kansen en knelpunten kunnen maatregelen op wijkniveau aanbevolen worden die de gezonde leefomgeving in de wijk versterken.	Als alle thema's zijn besproken en gescoord, worden de scores ingevuld in een overzicht: de Leefplekmeter. Zo kunt u zien op welke onderdelen deze leefplek hoog of laag scoort en met elkaar in gesprek gaan wat op welke wijze beter kan.

Resultaten participatie

14 september 2021

Inhoud

Infographic gezond Waalwijk Omgevingsvisie 1.5.....	52
Eindverslag gezond Waalwijk Omgevingsvisie 1.5	54
Resultaten interviews gezond Waalwijk Omgevingsvisie 1.5	60
Resultaten vragenlijst gezond Waalwijk Omgevingsvisie 1.5	68

Wat vinden inwoners van hun fysieke leefomgeving in relatie tot gezondheid?

Van 22 februari tot 8 maart 2021 is een digitale vragenlijst verspreid over de fysieke leefomgeving van gemeente Waalwijk en gezondheid. Het doel was input ophalen van inwoners van de gemeente Waalwijk over dit onderwerp. Wat zijn de resultaten van de vragenlijst?

526 reacties

Waalwijk: 378

Sprang-Capelle: 92

Waspik: 51

Anders: 5

65 jaar en ouder

153

45-64 jaar

207

25-44 jaar

153

16-24 jaar

13

Welk cijfer geven respondenten hun buurt gemiddeld?

7,1

Top 3 uit een lijst van onderwerpen die volgens inwoners positief hebben bijgedragen aan hun gezondheid

1. Fiets- en wandelroutes

2. Openbaar groen

3. Tuinen

Verder noemden respondenten: saamhorigheid in de buurt, nabijheid van een natuurgebied en een rustige omgeving.

Top 3 uit een lijst van onderwerpen die volgens inwoners negatief hebben bijgedragen aan hun gezondheid

1. Geluid van verkeer

2. Netheid van de openbare ruimte

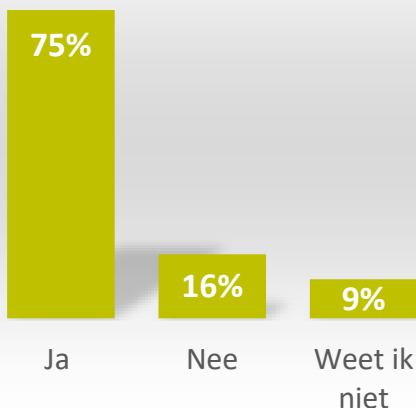

3. Geur en/of rook door openhaarden of allesbranders

Verder noemden respondenten: te hard rijden, hondenpoep, zwerfafval.

Verbeteringen in de buurt

Heb je behoefte aan verbetering?

Top 3 uit een lijst van onderwerpen waar respondenten graag verbetering in zien

1. Netheid van de openbare ruimte

2. Openbaar groen

3. Geluid van verkeer

Wat respondenten verder noemden: handhaven van hardrijders, parkeergelegenheid verbeteren, loslopende honden handhaven

Verantwoordelijkheden in de fysieke leefomgeving

WordClouds

Hoe groter het woord, des te vaker het genoemd is.

Wat zou de **gemeente** kunnen doen om de buurt te verbeteren?

Welke verantwoordelijkheid zien inwoners voor **zichzelf**?

63% van de respondenten vindt dat de gemeente inwoners moet stimuleren om zelf acties te ondernemen voor een betere buurt. Op welke manier kan de gemeente dit het beste doen? (Meerdere antwoorden waren mogelijk.)

Subsidiemogelijkheden voor maatregelen die de gezondheid van inwoners bevorderen	38%
Inwoners en de gemeente organiseren samen activiteiten om de buurt op te knappen	61%
Voorlichting over wat inwoners zelf kunnen doen	38%
Anders (deze antwoorden vind je in het rapport op waalwijk.nl/omgevingsvisie)	21%

Eindverslag Gezond Waalwijk Omgevingsvisie 1.5

Verkenning Omgevingsvisie 1.5 – gemeente Waalwijk

Bureau Stroom – 2 april 2021

Achtergrondinformatie

In het tweede kwartaal van 2021 wordt de Omgevingsvisie 1.5 door de gemeente Waalwijk opgesteld. In deze visie wordt specifiek gekeken naar de relatie tussen gezondheid en de fysieke leefomgeving. Bureau Stroom heeft in februari 2021 acht diepte-interviews uitgevoerd om input op te halen uit de samenleving over dit onderwerp (zie onderstaande tabel voor een overzicht van de geïnterviewden). Daarnaast hebben we een vragenlijst verspreid onder inwoners. 526 mensen hebben deze vragenlijst ingevuld. De resultaten van de interviews zijn ondersteunend aan de resultaten van de vragenlijst.

Geïnterviewde	Doelgroep
Voorzitter en secretaris van een vereniging voor natuur- en milieueducatie	Mensen die geïnteresseerd zijn in natuur
Voorzitter sportvereniging	Leden van een sportvereniging
Voorzitter en bestuurder van een vereniging van boeren en tuinders	Ondernemers in de groene ruimte
Programmamanager van een woningbouwvereniging	Huurders en direct omwonenden van een woningbouwvereniging
Teammanager en strategisch adviseur vastgoed van een ouderenzorginstelling	Kwetsbare ouderen en ouderen zie zorg nodig hebben
Werkmakelaar en senior P&O adviseur van een publieke onderneming voor werk en inkomen	Mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt
Voorzitter en secretaris van een bedrijvenplatform	Waalwijks bedrijfsleven
Teamcoördinator van een welzijnsorganisatie	Inwoners van Waalwijk

In dit document

In dit eindrapport staan de belangrijkste resultaten van de interviews¹ en de digitale vragenlijst Gezond Waalwijk. Deze resultaten kan de gemeente als input gebruiken voor de Omgevingsvisie 1.5.

We hebben deze resultaten gebruikt om de volgende vragen te beantwoorden:

- Hoe ervaren inwoners hun fysieke leefomgeving?
- Welke invloed heeft de fysieke leefomgeving volgens inwoners op hun gezondheid?
- Welke verbeteringen zien inwoners graag in de toekomst?
- Welke verantwoordelijkheden zien inwoners voor de gemeente als het gaat om (het verbeteren van) de fysieke leefomgeving?
- Welke verantwoordelijkheden zien inwoners voor zichzelf?
- Welke verantwoordelijkheden zien inwoners voor anderen?
- Welke aandachtspunten zijn er voor participatie in de toekomst over dit onderwerp?

Meer informatie

Alle resultaten van de digitale vragenlijst en de interviews zijn te vinden in de bijlage bij dit document:

- Resultaten digitale vragenlijst Gezond Waalwijk Omgevingsvisie 1.5
- Resultaten interviews Gezond Waalwijk Omgevingsvisie 1.5.

Meer informatie kunt u vinden op www.waalwijk.nl/omgevingsvisie.

¹ Alle omschrijvingen zijn door één geïnterviewde genoemd, tenzij anders aangegeven (waarbij 'n' staat voor aantal geïnterviewden).

Hoe ervaren inwoners hun fysieke leefomgeving?

Resultaten van de vragenlijst	Interviews (ondersteunende resultaten)
<ul style="list-style-type: none"> • 526 inwoners van gemeente Waalwijk hebben de vragenlijst ingevuld. De respondenten zijn overwegend positief over hun fysieke leefomgeving: het gemiddelde cijfer dat mensen geven aan hun buurt is een 7,1. Respondenten met de postcode 5141 geven gemiddeld het laagste cijfer (6,6) en respondenten met de postcode 5146 het hoogste (7,5). • De meeste respondenten vinden dat er in de buurt voldoende plekken om te sporten zijn (66%); voorzieningen goed bereikbaar zijn (70%); speelplekken op redelijke afstand liggen (70%); parken op redelijke afstand liggen (74%); voldoende plekken zijn voor fietsen en wandelen (80%). • De meeste respondenten vinden niet dat er in de buurt lang water blijft staan op straat (61%); ervaren geen geluidsoverlast van bedrijven of winkels (64%); ervaren geen geluidsoverlast van mensen op straat (64%); ervaren geen hinder van licht (65%); ervaren geen hinder door openhaarden of allesbranders (52%). 	<ul style="list-style-type: none"> • Het huidige beeld van gezondheid en leefomgeving in Waalwijk gaat vooral over verkeer & infrastructuur, veiligheid en groen. <ul style="list-style-type: none"> ○ De infrastructuur is overbelast en verkeersveiligheid is onvoldoende (n=3); ○ Er is weinig toezicht en handhaving op veiligheid (n=4); ○ Er is veel verstening en weinig aandacht voor het buitengebied (n=2). • Dit beeld is de afgelopen jaren veranderd, bijvoorbeeld op het gebied van groen en verkeer & infrastructuur. <ul style="list-style-type: none"> ○ Er is overal gras gekomen, dat slecht is voor de biodiversiteit (vergeleken met bloemen en planten); ○ De infrastructuur is niet aangepast op de groeiende industrie en het steeds vaker bezochte buitengebied (n=2). • In de interviews kwam naar voren dat veiligheid een belangrijk onderwerp is. Het gaat dan om verkeersveiligheid (zoals te hard rijden of onveilige situaties voor rolstoelgebruikers), maar ook om een onveilig gevoel door overlast en intimidatie van hangjongeren of arbeidsmigranten.

Welke invloed heeft de fysieke leefomgeving volgens inwoners op hun gezondheid?

Resultaten van de vragenlijst	Interviews (ondersteunende resultaten)
<ul style="list-style-type: none"> • De drie meest gekozen onderwerpen die volgens inwoners positief hebben bijgedragen aan hun gezondheid het afgelopen jaar zijn: routes voor fietsen en wandelen (48%); openbaar groen (48%); tuinen (grotendeels onverhard) (27%). • De drie meest gekozen onderwerpen die volgens inwoners negatief hebben bijgedragen aan hun gezondheid het afgelopen jaar zijn: geluid van verkeer (38%); netheid van openbare ruimte (28%); geur- en rookhinder door openhaarden of allesbranders (25%). • 20% gaf een open antwoord op de vraag wat verder positief heeft bijgedragen aan hun gezondheid dit jaar. De 3 meest genoemde onderwerpen waren: saamhorigheid in de buurt; nabijheid natuurgebied; rustige omgeving. 	<ul style="list-style-type: none"> • De top 3 onderdelen die de meeste invloed hebben op de gezondheid van de doelgroep is: een schone leefomgeving, daarna voldoende plekken om te bewegen en als derde voldoende plekken om elkaar te ontmoeten. <ul style="list-style-type: none"> ○ Een schone leefomgeving vormt de basis. Het is essentieel om te voldoen aan de andere onderdelen (n=2); ○ Men moet uitgedaagd worden om te bewegen (n=2); ○ Voldoende plekken om elkaar te ontmoeten zorgt ervoor dat mensen met een kleine kenniskring alsnog voldoende sociale contacten hebben (n=2).

- 40% gaf een **open antwoord** op de vraag wat **verder negatief heeft bijgedragen** aan hun gezondheid dit jaar. De 3 meest gegeven onderwerpen waren: te hard rijden; hondenpoep; zwerfafval.

Welke verbeteringen zien inwoners graag in de toekomst?

Resultaten van de vragenlijst	Interviews (ondersteunende resultaten)
<ul style="list-style-type: none"> • 75% van alle respondenten heeft behoefte aan verbeteringen in de buurt. Dit percentage is het hoogst bij de respondenten van postcode 5141 (89%) en het laagst bij postcode 5143 (66%). • De drie meest gekozen onderwerpen voor verbeteringen zijn: netheid van de openbare ruimte (37%); openbaar groen (36%); geluid van verkeer (31%). Als je kijkt naar de resultaten per postcode blijft dit beeld overeind, met uitzondering van postcode 5146. • 86 mensen gaven een open antwoord over verbeteringen in de buurt. De drie meest genoemde onderwerpen zijn: handhaven te hard rijden; parkeergelegenheid verbeteren; handhaven loslopende honden. • Open antwoorden over netheid van de openbare ruimte zijn: hondenpoep opruimen; handhaven zwerfafval. Antwoorden over openbaar groen zijn: bloemen zaaien; verdozing Waalwijk tegengaan. En open antwoorden over geluid van verkeer zijn: sluijverkeer door Waalwijk tegengaan; handhaven te hard rijden. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vooral op het gebied van groen en sociale samenhang liggen kansen om de gezondheid te bevorderen. <ul style="list-style-type: none"> ○ Groene omgevingen die aansluiten op verschillende doelgroepen (n=2); ○ Zichtbare wijkteams en zorgen voor ontmoetingsmogelijkheden. • Concrete voorbeelden om kansen te creëren in de gemeente Waalwijk gaan voornamelijk over verkeer & infrastructuur en sociale samenhang. <ul style="list-style-type: none"> ○ Er is op veel plekken sprake van verkeersproblematiek, die kunnen zorgen voor onveilige situaties (n=4); ○ Er moet meer ingezet worden op sociale samenhang, om meer ontmoetingsmogelijkheden te garanderen (n=3). • In de interviews kwam naar voren dat op het sociale gebied veel verbeteringen mogelijk zijn, zoals de toegang tot zorg en het bevorderen van contacten in de buurt.

Welke verantwoordelijkheden zien inwoners voor de gemeente als het gaat om (het verbeteren van) de fysieke leefomgeving?

Resultaten van de vragenlijst	Interviews (ondersteunende resultaten)
<ul style="list-style-type: none"> • 397 respondenten gaven een open antwoord op de vraag 'Wat kan de gemeente zelf doen?'. De vijf meest genoemde onderwerpen zijn: meer groen; meer toezicht en handhaving; onderhoud groen; luisteren naar inwoners; buurt schoon houden. • 63% van de respondenten vindt tevens dat de gemeente inwoners moet stimuleren om zelf acties te ondernemen voor een betere buurt. Van deze groep vindt de meerderheid (61%) dat de gemeente samen met 	<ul style="list-style-type: none"> • De gemeente heeft onder andere een rol op de gebieden openbare ruimte en gezonde woning. <ul style="list-style-type: none"> ○ De openbare ruimte moet ingericht worden met participatie van direct omwonenden (n=3). Daarnaast moet de gemeente het goede voorbeeld geven (n=2), zoals het aanleggen van groen in plaats van parkeerplekken; ○ De gemeente moet woningeigenaren stimuleren in de verduurzaming van hun huis (n=2).

inwoners activiteiten moet organiseren om buurten te verbeteren.

- 69 respondenten gaven een open antwoord op de vraag hoe de gemeente inwoners kan stimuleren. De drie meest genoemde **open antwoorden over het stimuleren van inwoners** waren: beter handhaven op overlast; gemeente moet initiatief nemen; gemeente als goede voorbeeld.

- In de interviews kwam naar voren dat **verduurzaming van woningen** een belangrijk onderwerp is. Twee geïnterviewden vinden dat de gemeente inwoners zou moeten helpen om hun huizen te verduurzamen.

Welke verantwoordelijkheden zien inwoners voor zichzelf?

Resultaten van de vragenlijst	Interviews (ondersteunende resultaten)
<ul style="list-style-type: none"> • 355 respondenten gaven een open antwoord op de vraag 'Wat zouden inwoners zelf kunnen doen om de buurt te verbeteren?'. De vijf meest genoemde antwoorden zijn: zelf hondenpoep opruimen; geen afval op straat; klimaatvriendelijke tuinen; eigen perceel opruimen; rekening houden met anderen. • Bij de volgende drie stellingen vonden de meeste respondenten dat inwoners zelf zorg moeten dragen voor: geluidsoverlast van mensen op straat (47%); hinder door openhaarden of allesbranders (60%); onverharde tuin (81%). 	<ul style="list-style-type: none"> • Inwoners hebben onder andere de verantwoordelijkheid voor (de vergroening van) hun eigen tuin of erf. Daarnaast hebben inwoners een rol in het meepraten en meedenken met de gemeente als het gaat om de inrichting van de leefomgeving, en het schoon en veilig houden van die leefomgeving.

Welke verantwoordelijkheden zien inwoners voor anderen?

Resultaten van de vragenlijst	Interviews (ondersteunende resultaten)
<ul style="list-style-type: none"> • Van drie stellingen vonden een relatief groot deel van de respondenten dat 'iemand anders' daarover zorg zou moeten dragen, namelijk: geuroverlast door winkels of bedrijven (18%); geluidsoverlast door winkels of bedrijven (18%); makkelijk aan gezond eten kunnen komen (22%). 	<ul style="list-style-type: none"> • Naast de gemeente en de bewoners zelf, hebben onder andere sportverenigingen (n=3) en woningcorporaties (n=2) een rol in de gezonde leefomgeving. <ul style="list-style-type: none"> ○ Sportverenigingen kunnen een voortrekker zijn in de gezonde leefomgeving door mensen te stimuleren om te bewegen en acties op te zetten (met de gemeente); ○ Woningcorporaties moeten betaalbare woningen aanbieden en zorgen voor een prettige beeldkwaliteit van de wijk.

Welke aandachtspunten zijn er voor participatie in de toekomst over dit onderwerp?

Resultaten van de vragenlijst	Interviews (ondersteunende resultaten)
<ul style="list-style-type: none"> • In de toekomst wil 36% van de respondenten informatie ontvangen over de omgevingsvisie, 27% wil informatie ontvangen én meedenken. Een aantal gaf aan dat ze hiervoor al contactgegevens hadden willen achterlaten. 	<ul style="list-style-type: none"> • Er is tijdens de interviews niet expliciet naar gevraagd, maar verschillende partijen gaven aan betrokken te willen worden bij toekomstige participatietrajecten.

- 37% van de respondenten **wil niet meer betrokken worden** bij dit onderwerp.
 - 75% van de respondenten vond deze vragenlijst **een goede manier om zijn of haar mening te geven** over het onderwerp.
 - Meer dan 10 respondenten hebben benoemd dat zij willen dat de resultaten serieus worden genomen en er echt iets mee wordt gedaan door de gemeente. Een aantal mensen vonden de vragenlijst te kort en anderen vonden het juist te lang.
 - Een aantal mensen **misten vragen over sociale zaken**, over klimaatverandering (hittestress), over luchtkwaliteit, veiligheid op straat en parkeerbeleid. Het **onderwerp leefomgeving wordt door een aantal breder gevonden** dan de onderwerpen in de vragenlijst. Denk ook aan criminaliteit, het buitengebied van gemeente Waalwijk; cultuur; wensen wat betreft voorzieningen.
- Een partij wil over **meer onderwerpen** in gesprek, zoals de inrichting van het buitengebied, onderwijs en recreatie;
 - Een partij wil betrokken worden bij de **Omgevingsvisie 2.0**.
 - In de interviews kwamen verschillende aanvullende onderwerpen naar voren in relatie tot gezonde fysieke leefomgeving. Deze onderwerpen waren: veiligheid, de sociale kant van gezondheid en verduurzaming van woningen.

Resultaten interviews Gezond Waalwijk Omgevingsvisie 1.5

Verkenning Omgevingsvisie 1.5 – gemeente Waalwijk

Bureau Stroom – 2 april 2021

In dit document

Op deze pagina vindt u informatie over de context van de interviews en de samenvatting van de opbrengsten van de interviews. In Bijlage 1 van dit document zijn alle resultaten van de interviews te vinden. De resultaten worden in verschillende thema's besproken en zijn geanonimiseerd.

Context

In het tweede kwartaal van 2021 wordt de Omgevingsvisie 1.5 door de gemeente Waalwijk opgesteld. In deze visie wordt specifiek gekeken naar de relatie tussen gezondheid en de fysieke leefomgeving. Bureau Stroom heeft op 17, 18 en 19 februari 2021 acht stakeholderinterviews uitgevoerd om input uit de samenleving op te halen over dit onderwerp. Daarnaast is een digitale vragenlijst verspreid onder alle inwoners van gemeente Waalwijk. Alle resultaten zijn uitgebreid verwerkt in het Eindverslag Gezond Waalwijk Omgevingsvisie 1.5. De resultaten van de interviews zijn ondersteunend aan de resultaten van de vragenlijst.

Bij sommige interviews waren twee vertegenwoordigers aanwezig. In totaal hebben we met 13 stakeholders gesproken. De volgende organisaties zijn geïnterviewd:

Geïnterviewde	Doelgroep
Voorzitter en secretaris van een vereniging voor natuur- en milieueducatie	Mensen die geïnteresseerd zijn in natuur
Voorzitter sportvereniging	Leden van een sportvereniging
Voorzitter en bestuurder van een vereniging van boeren en tuinders	Ondernemers in de groene ruimte
Programmamanager van een woningbouwvereniging	Huurders en direct omwonenden van een woningbouwvereniging
Teammanager en strategisch adviseur vastgoed van een ouderenzorginstelling	Kwetsbare ouderen en ouderen die zorg nodig hebben
Werkmakelaar en senior P&O adviseur van een publieke onderneming voor werk en inkomen	Mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt
Voorzitter en secretaris van een bedrijvenplatform	Waalwijks bedrijfsleven
Teamcoördinator van een welzijnsorganisatie	Inwoners van Waalwijk

Samenvatting opbrengsten

Een aantal belangrijke resultaten van de interviews zijn:

- Vooral een **schone leefomgeving** noemen stakeholders als het onderdeel dat de meeste invloed heeft op de gezondheid van hun doelgroep. Het vormt namelijk de basis van een gezonde leefomgeving en is essentieel voor andere factoren van een gezonde leefomgeving.
- De helft van de stakeholders benoemt dat er veel behoefte is aan verbetering van de **infrastructuur** in de gemeente Waalwijk. Er is te veel verkeer van en naar de industrieterreinen. Daarnaast wordt er steeds meer gebruik gemaakt van het wegennet van en naar het buitengebied waar het niet op is ingericht.
- 3 stakeholders gaven aan dat er in de gemeente Waalwijk onvoldoende aandacht is voor **veiligheid**. Genoemde voorbeelden zijn de aanwezigheid van hangjongeren en arbeidsmigranten die ondernemers bij het industrieterrein lastig vallen.
- Bijna de helft van de stakeholders vindt dat de **openbare ruimte** moet worden ingericht met participatie van direct omwonenden, zodat de ruimte beter in hun behoefte voorziet.
- Wanneer het gaat om een gezonde leefomgeving, moet de gemeente het **goede voorbeeld geven**. Bijvoorbeeld door het aanleggen van groen in plaats van parkeerplekken. Veel stakeholders noemden concrete kansen voor verbeteringen in de gemeente Waalwijk.
- 3 stakeholders vinden dat **sportverenigingen** een rol hebben om mensen te stimuleren om meer te **bewegen**. 2 stakeholders zien ook een rol voor **woningcorporaties**: het aanbieden van **betaalbare woningen** en zorgen voor een prettige **beeldkwaliteit in de wijk**.

Bijlage 1: Resultaten interviews Gezond Waalwijk

Verkenning Omgevingsvisie 1.5 gemeente Waalwijk, april 2021

Vanaf bladzijde 3 zijn omschrijvingen gegeven door geïnterviewden gekoppeld aan onderdelen van de fysieke leefomgeving die invloed hebben op de gezondheid (met uitzondering van de resultaten onder het kopje 'Rol van andere partijen in de gezonde leefomgeving'). De onderdelen zijn gedestilleerd uit de [BrabantSCAN](#) en de definitie van een gezonde fysieke leefomgeving volgens het [RIVM](#). De onderdelen zijn: geur, geluid, lucht, groen, hitte, sociale samenhang, water, veehouderij, veiligheid, verkeer & infrastructuur, bewegen, gezonde school, gezonde woning, schoon, openbare ruimte, voorzieningen.

Alle omschrijvingen zijn door één geïnterviewde genoemd, tenzij anders aangegeven (waarbij 'n' staat voor aantal geïnterviewden).

Houdingen en ervaringen

Onderdelen fysieke leefomgeving

De geïnterviewden werd gevraagd om een top 3 te maken van onderdelen van de fysieke leefomgeving die volgens hen de meeste invloed heeft op de gezondheid van de doelgroep. Hierbij konden ze kiezen uit: **schone leefomgeving** (water, afval, lucht), **prettige leefomgeving** (geluid, geur), **klimaatvriendelijke leefomgeving** (hitte, droogte), voldoende plekken om te **bewegen**, voldoende plekken die **gezond gedrag stimuleren** in voeding, voldoende plekken om elkaar te **ontmoeten**. Daarnaast konden de geïnterviewden zelf een onderdeel benoemen (anders, namelijk..). Een overzicht van de waardering is weergegeven in onderstaande tabel.

Waardering ¹	Onderdeel	Motivatie
18	Schone leefomgeving (water, afval, lucht)	Een schone leefomgeving vormt de basis. Dit is essentieel om te voldoen aan de andere onderdelen (n=2).
13	Voldoende plekken om te bewegen	Men moet uitgedaagd worden om te bewegen (n=2).
12	Voldoende plekken om elkaar te ontmoeten	Dit zorgt dat mensen met een kleine kenniskring alsnog voldoende sociale contacten hebben (n=2).
9	Klimaatvriendelijke leefomgeving (hitte, droogte)	Dit onderdeel is nodig om comfortabel te kunnen leven in de stedelijke gebieden (n=1). Daarnaast heeft klimaat direct invloed op de opbrengst van boeren (n=1).
7	Prettige leefomgeving (geluid, geur)	Een prettige leefomgeving zorgt voor laagdrempeligheid om te bewegen.
3	Anders, namelijk nabijheid van voorzieningen	Hierdoor blijft men zelfredzaam bij het ouder worden.
2	Voldoende plekken die gezond gedrag stimuleren in voeding	Het aantal mensen met overgewicht is groot. Men moet gestimuleerd worden gezond te eten.
2	Anders, namelijk veiligheid	Plekken moeten veilig zijn om te bewegen.

¹ Voor de kwantificering is punten toegekend, waarbij het eerste onderdeel drie punten heeft gekregen, het tweede onderdeel twee punten en het derde onderdeel één punt.

Huidige beeld van gezondheid en leefomgeving in Waalwijk

Onderdeel	Omschrijving
Verkeer & infrastructuur	Voornamelijk op het gebied van infrastructuur en overlast dat hiermee gepaard gaat (fijnstof en geluid) zijn verbeteringen mogelijk.
	De infrastructuur kan het verkeer van en naar de industrie niet meer aan (n=2).
	Verkeersveiligheid is in zijn algemeenheid niet voldoende. Het ontbreekt aan goede voetpaden en fietspaden en de verlichting daarvan.
Veiligheid	Ondernemers ondervinden last van arbeidsmigranten in hun directe leefomgeving. Ze intimideren en vervuilen de omgeving (n=2).
	Er is onvoldoende aandacht voor veiligheid (bijvoorbeeld door de aanwezigheid van hangjongeren of een te hoge stoep).
	Rondom scholen is zorg voor hardrijders .
Sociale samenhang	Een geïnterviewde heeft benoemd dat de toegang tot zorg niet laagdrempelig is en dat men niet altijd weet waar ze terecht moeten.
Groen	Er is veel verstening . Bewoners zien dit als een verantwoordelijkheid van de gemeente.
	De gemeente Waalwijk heeft zich nooit bekommerd om het buitengebied , de leefbaarheid daarvan en de agrarische sector. Tenzij uitbreiding van het industrieterrein en woonwijken in beeld kwam.
Voorzieningen	Voornamelijk arbeiderswijken hebben weinig voorzieningen .

Is de gezondheid van de leefomgeving het afgelopen jaar veranderd?

Onderdeel	Omschrijving
Groen	In het kader van bezuiniging is overal gras gekomen. Dit is slecht voor de biodiversiteit.
Verkeer & infrastructuur	Steeds meer mensen zijn op zoek naar de groene ruimte. Hierdoor speelt het buitengebied een grotere rol voor de beleving van mensen. Het wegennet in het buitengebied is daar niet op ingericht (denk aan landbouwmachines en fietsen op een smalle weg).
	De industrie is gegroeid, meer dan de infrastructuur aankon.
Sociale samenhang	Mensen moeten langer thuis wonen . Dit kan zorgen voor een sociaal isolement en onbetaalbare aanpassingen.
Overig	Bewoners worden steeds vaker en vroeger betrokken bij de fysieke invulling van de omgeving.
	Men is conservatiever geworden. Ze nemen niet zelf het initiatief de leefomgeving positief te beïnvloeden, maar wachten af.
	Er is steeds meer druk op de landbouw door de bouw van woonwijken, bedrijven en grootschalige energieopwekking. Daarnaast is er maatschappelijke bemoeienis richting duurzaamheid binnen de beperkte ruimte die men heeft door wet- en regelgeving.

Verantwoordelijkheid en rolverdeling

Rol van de eigen organisatie in de gezonde leefomgeving

Onderdeel	Omschrijving
<i>Schoon</i>	Het organiseren van werkgroepen om vuil op te ruimen.
<i>Sociale samenhang</i>	Activiteiten organiseren om bewustzijn, enthousiasme en betrokkenheid van de omgeving te creëren. Door de omgeving te laten zien en te leren kennen. Dit is geschrapt door de crisis.
	Zorgen voor het welbevinden van de doelgroep met voldoende aandacht voor de buitenruimte.
	De doelgroep uit een sociaal isolement halen.
<i>Bewegen</i>	Mensen lid laten worden van de vereniging en op die manier het faciliteren van sport . Ze hebben echter weinig budget, doordat het een vrijwilligersvereniging is.
<i>Openbare ruimte</i>	Beheren van het buitengebied en het organiseren van initiatieven (bijvoorbeeld het realiseren van wandelroutes).
<i>Gezonde woning</i>	Huurwoningen verbeteren met comfort als criterium.
<i>Groen</i>	Bij nieuwbouw een groene omgeving realiseren in de directe leefomgeving.
<i>Voorzieningen</i>	Het verkopen van gezonde producten.
<i>Overig</i>	Het pleiten voor een beter ondernemersklimaat .
	De gemeente inspireren hoe ze mensen kunnen laten participeren in gebiedsontwikkeling.

Rol van de gemeente in de gezonde leefomgeving

Onderdeel	Omschrijving
<i>Openbare ruimte</i>	De openbare ruimte moet ingericht worden met participatie van direct omwonenden, zodat deze beter bij hen aansluit (n=3).
	De gemeente moet het goede voorbeeld geven (n=2). Een van deze geïnterviewde geeft als voorbeeld groen aanleggen in plaats van parkeerplekken, zodat ook bewoners stenen uit de tuin halen.
	De gemeente is verantwoordelijk voor de invulling van de leefomgeving , zoals de fysieke leefomgeving aantrekkelijker maken om er iets te ondernemen (door een beweegtuintje of parkje).
	Samen optrekken: wanneer huurhuizen vernieuwd worden, moet de directe leefomgeving ook vernieuwd worden.
<i>Verkeer & infrastructuur</i>	De gemeente is verantwoordelijk voor de infrastructuur .
<i>Bewegen</i>	De gemeente moet financieel bijdragen om meer mensen te laten sporten . Een andere geïnterviewde benoemde dat de gemeente sportverenigingen moet faciliteren in de promotie.
<i>Gezonde woning</i>	Woningeigenaren stimuleren in de verduurzaming van hun huis (n=2).
<i>Groen</i>	Zorgen voor meer vergroening of groenbehoud en een betere kwaliteit van dit groen. Daarnaast minder 'verdozing' van het gebied.
<i>Overig</i>	Meedenken in het uitbreiden van boerenbedrijven door verbrede landbouw . Verbrede landbouw maakt het platteland leefbaarder, zorgt voor verbinding en meer werkgelegenheid.

Rol van de doelgroep in de gezonde leefomgeving

Onderdeel	Omschrijving
<i>Groen</i>	Bewoners zijn verantwoordelijk voor de vergroening van hun eigen tuin.
<i>Schoon, veilig</i>	Inwoners moeten de leefomgeving schoon en veilig houden.
<i>Overig</i>	Agrariërs zijn verantwoordelijk voor hun eigen erf .
	Inwoners zijn verantwoordelijk voor het gedeelte dat zij kan dragen . Ze weten echter vaak niet wat ze kunnen doen. Daarom moet het goede voorbeeld gegeven worden.
	De doelgroep heeft de regie over de eigen gezondheid : stoppen met roken, blijven bewegen.
	De doelgroep moet de eigen zorgvraag erkennen en nadenken over eventuele zorgvragen in de toekomst.
	Inwoners moeten meepraten en meedenken met de gemeente als het gaat om de inrichting van de leefomgeving.

Rol van andere partijen in de gezonde leefomgeving

Partij	Rol
<i>Welzijnsorganisaties</i>	Welzijnsorganisaties moeten vindbaar zijn en proactief mensen vinden . Ook weten zij weten wat er speelt in de wijken en ze kunnen daardoor verduurzaming en verbetering van de leefomgeving samen met bewoners een impuls geven.
<i>Zorgverzekeraars</i>	Het stimuleren van gezond gedrag .
<i>Sportverenigingen (n=3)</i>	Sportverenigingen kunnen een voortrekker zijn in de gezonde leefomgeving door mensen te stimuleren om te bewegen en acties op te zetten (met de gemeente).
<i>Woningcorporaties (n=2)</i>	Betaalbaar wonen aanbieden en zorgen voor een prettige beeldkwaliteit van de wijk.
<i>Scholen</i>	Leren en informatie delen over een gezonde leefomgeving.
<i>Bedrijven</i>	Bedrijven in wijken hebben de verantwoordelijkheid om de directe leefomgeving veilig en prettig te houden.

Kansen voor beschermen en bevorderen van de gezondheid

Waar liggen kansen om de gezondheid te bevorderen?

Onderdeel	Omschrijving
<i>Voorzieningen</i>	Nabijheid van voorzieningen bevordert de gezondheid.
<i>Groen</i>	De directe leefomgeving kan de gezondheid van de doelgroep bevorderen door meer beweegtuinen en pumptracks en deze te combineren . Dit zorgt voor een samenhang van jong en oud. Ouderen kunnen hierdoor leunen op mensen die jonger zijn.
	Identificeer groene plekken en zorg dat deze aansluiten op de doelgroep, zodat ze voor de doelgroep toegankelijk zijn.
<i>Sociale samenhang</i>	Zorg dat er in elke wijk zichtbare wijkteams zijn waar men terecht kan voor (zorg)vragen.
	Differentieer in mensen die in de wijken wonen: mensen in sociale huurwoningen en koopwoningen.

	Door samenzijn , elkaar ontmoeten en verbindingen maken in de directe leefomgeving wordt de gezondheid bevorderd.
<i>Veiligheid</i>	Een veilige leefomgeving bevordert de gezondheid.
<i>Overig</i>	De gezondheid van de agrariër wordt belemmerd doordat ruimte geclaimd wordt door natuurgebieden en bedrijfspanden.
	De directe leefomgeving kan de gezondheid bevorderen door bewoners te leren zelf weer de regie over de omgeving te nemen.

Concrete voorbeelden om kansen te creëren in gemeente Waalwijk

Onderdeel	Omschrijving
<i>Verkeer & infrastructuur</i>	Door files bij de Hooipolder gaat het verkeer via de dijk door de dorpen. Dat kan gevaarlijke situaties opleveren.
	Door het stedelijk gebied gaan verbindingswegen en doorgaande wegen . Dit zorgt voor fijnstof en geluidsoverlast. Ook aanvliegeroutes van helikopters zorgen voor geluidsoverlast.
	Zorg voor variatie in routes van en naar het bedrijventerrein. 's Ochtends (8:00) en 's avonds (17:00) is de doorstroom namelijk hoog.
	Naast de atletiekbaan ligt een asfaltstrook . 's Avonds blijven veel jongeren hangen die daarna alleen naar huis fietsen. Dit kan gevaarlijke situaties opleveren.
<i>Sociale samenhang</i>	In het centrum van Waalwijk moet meer ingezet worden op wonen en ontmoeten .
	Zorg dat er in elke wijk zichtbare wijkteams zijn waar je terecht kunt voor (zorg)vragen.
	Het atletiekcomplex mist een 'hangruimte' voor na de training. Hierdoor ontbreekt sociale interactie . Het complex staat de halve dag leeg.
	Het sportveldcomplex in Waalwijk is niet verbonden met de atletiekbaan. Hierdoor mist samenhang . Door hier meer uit te halen, wordt de baan beter benut en is er meer kruisbestuiving.
<i>Openbare ruimte</i>	De wijk Antoniusparochie is verouderd . Daar eens met de schop doorheen gaan zou goed zijn.
	In de wijk Bloemoord is een pleintje met o.a. een supermarkt en een buurthuis. Daar is vaak gedoe door te weinig parkeerplekken. Nu worden er nieuwe flats gebouwd, maar het pleintje blijft hetzelfde, terwijl het straks meer mensen moet bedienen. Het pleintje zou aangepakt moeten worden.
<i>Bewegen</i>	Zorg voor verbinding tussen schoolgym en sportverenigingen.
	Integreer bestaande bewegcampagnes vanuit de gemeente met al bestaande sportorganisaties die bewegen op een hoger drempelniveau faciliteren. Dit zorgt voor indirecte promotie.
<i>Geluid</i>	De gemeente voert groen onderhoud uit met op diesel gebaseerd materiaal. Dit geeft geluidsoverlast van motorzagen en knipapparaten en het is niet duurzaam.
<i>Hitte</i>	Er moet meer aandacht komen voor hitte-uitstraling voor stedelijke gebieden. De gemeente kan met acties informeren over het onderwerp om bewustwording te creëren.
<i>Lucht</i>	De gemeente weert geen auto's met diesel . Daarnaast zorgt de A59 voor luchtvervuiling in Waalwijk.
<i>Geur/geluid</i>	Er is geur- en geluidsoverlast door industrieterrein Haven .
<i>Overig</i>	Er is een structureel gebrek aan aandacht vanuit de gemeente voor het buitengebied en de kansen die het gebied heeft. Een voorbeeld is het aanleggen

	<p>van glasvezelnetwerk: voor het buitengebied werden allerlei regels opgeworpen, waardoor procedures veel langer duurden.</p>
	<p>De gezondheid van agrariërs kan bevorderd worden door wet- en regelgeving richting verbrede landbouw te versoepelen. De gemeente zou dan mee moeten denken over met welke neventakken een boerenbedrijf uitgebreid kan worden. Hierdoor wordt het platteland leefbaarder, het zorgt voor verbinding en meer werkgelegenheid. Daarnaast zorgt flexibiliteit in vergunningen voor eventuele bedrijfsuitbreiding en optimalisatie, waardoor bedrijfszaken onder de loep genomen worden die normaal blijven liggen.</p> <p>Bij verbrede landbouw moet wel rekening gehouden worden met het feit dat het bestaande landbouw niet hindert.</p>

Resultaten digitale vragenlijst Gezond Waalwijk Omgevingsvisie 1.5

Verkenning Omgevingsvisie 1.5 – gemeente Waalwijk

Bureau Stroom – 2 april 2021

In dit document

In dit document vindt u de resultaten van de vragenlijst Gezond Waalwijk. Alle antwoorden op de vragen zijn doorgenomen en onderzocht. De belangrijkste resultaten staan in de samenvatting hieronder. Alle resultaten van de vragenlijst kunt u vinden in de bijlage van dit document¹:

- Bijlage 1: Resultaten gesloten vragen vragenlijst Gezond Waalwijk
- Bijlage 2: Resultaten open vragen vragenlijst Gezond Waalwijk

Een samenvatting van alle resultaten vindt u in het Eindverslag Gezond Waalwijk Omgevingsvisie 1.5.

Achtergrondinformatie

Van 22 februari tot 8 maart 2021 is een digitale vragenlijst verspreid over de fysieke leefomgeving van gemeente Waalwijk en gezondheid. Het doel van de vragenlijst was input ophalen uit de samenleving over dit onderwerp. We onderzochten meerdere vragen:

- Hoe ervaren inwoners hun fysieke leefomgeving?
- Welke invloed heeft de fysieke leefomgeving volgens inwoners op hun gezondheid?
- Welke verbeteringen zien inwoners graag in de toekomst?
- Welke verantwoordelijkheden zien inwoners voor de gemeente als het gaat om (het verbeteren van) de fysieke leefomgeving?
- Welke verantwoordelijkheden zien inwoners voor zichzelf?
- Welke verantwoordelijkheden zien inwoners voor anderen?
- Welke aandachtspunten zijn er voor participatie in de toekomst over dit onderwerp?

De vragenlijst is verspreid via alle sociale mediakanalen van de gemeente Waalwijk en via een bericht in Brabants Dagblad. Daarnaast hebben vertegenwoordigers van verschillende doelgroepen de link naar de vragenlijst met hun achterban gedeeld. Met deze vertegenwoordigers is ook gesproken over de fysieke leefomgeving en de gezondheid in gemeente Waalwijk. Deze resultaten zijn te vinden in de bijlage Resultaten interviews Gezond Waalwijk Omgevingsvisie 1.5. Ze zijn ondersteunend aan de resultaten van de digitale vragenlijst.

¹ Resultaten zijn gelinkt aan postcodes om een indruk te krijgen van de uitkomsten per gebied. De Omgevingsvisie 1.5 is een gemeentebreed document dat zich niet zal toespitsen op specifieke postcodes.

Samenvatting resultaten

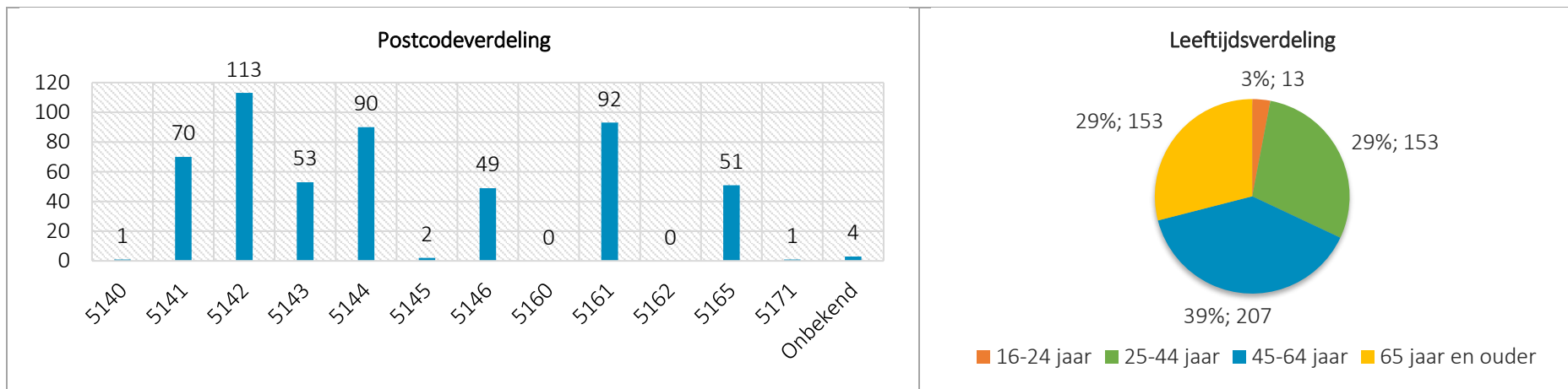
De vragenlijst is ingevuld door **526 mensen** uit gemeente Waalwijk. Een aantal belangrijke resultaten van de vragenlijst zijn:

- De respondenten zijn **overwegend positief** over hun fysieke leefomgeving: het gemiddelde cijfer dat mensen geven aan hun buurt is een 7,1.
- Met name de aanwezigheid van fiets- en wandelroutes en openbaar groen heeft volgens de respondenten een **positieve invloed** op hun gezondheid. Ook saamhorigheid in de buurt en de nabijheid van een natuurgebied werden als positief ervaren. De meeste respondenten vinden dat het geluid van verkeer en de netheid van de buurt een **negatieve invloed** heeft op hun gezondheid. Ook hardrijders hadden een negatieve invloed.
- Driekwart van de respondenten heeft behoefte aan **verbeteringen** in de buurt. Mensen hebben met name behoefte aan een schonere omgeving, beter openbaar groen en minder geluid van verkeer. Daarnaast zien respondenten verbeteringen op het gebied van parkeergelegenheid en het handhaven van hardrijders en loslopende honden.
- 63% van de respondenten is van mening dat de **gemeente inwoners** moet **stimuleren** om zelf de buurt te verbeteren. Van deze groep vindt de meerderheid dat de gemeente samen met inwoners activiteiten moet organiseren om buurten te verbeteren. Andere veelgenoemde rollen voor de gemeente zijn het aanleggen en onderhoud van groen, meer toezicht en handhaving, luisteren naar inwoners en de buurt schoon houden.
- Een meerderheid van de respondenten is van mening dat **inwoners zelf** zorg moeten dragen voor een onverharde tuin (81%) en voor hinder door openhaarden of allesbranders (60%). Andere genoemde verantwoordelijkheden voor inwoners zelf zijn: meer rekening moeten houden met elkaar en afval en hondenpoep opruimen.
- 22% van de respondenten is van mening dat wanneer het gaat om makkelijk aan gezond eten komen, **iemand anders** dan een overheid of een inwoners daarvoor verantwoordelijk is.
- De meerderheid van de respondenten wil geïnformeerd worden en/of meedenken over de **toekomstige Omgevingsvisie 2.0**. Van deze groep wil de meerderheid een nieuwsbrief ontvangen voor informatie (65%) en meedenken door vragenlijsten in te vullen (79%).

Bijlage 1: Resultaten gesloten vragen vragenlijst Gezond Waalwijk

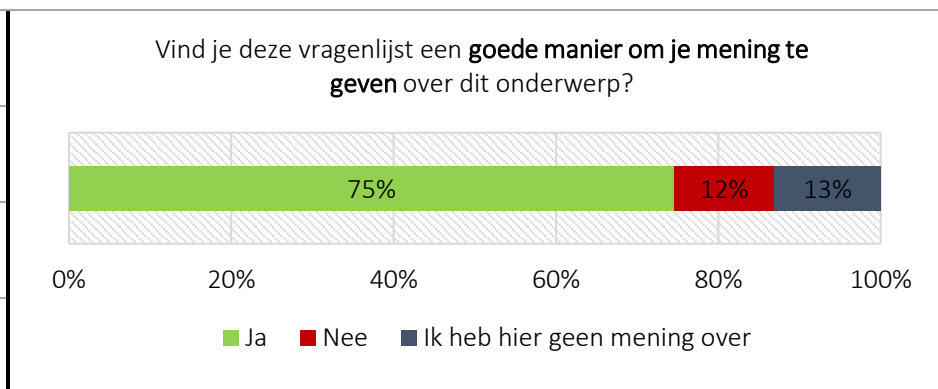
Verkenning Omgevingsvisie 1.5 gemeente Waalwijk, april 2021

In deze bijlage staan alle resultaten van de gesloten vragen. In totaal hebben **526 respondenten** de vragenlijst ingevuld. De gemiddelde invultijd was **14 minuten en 51 seconden**. De antwoorden op de vragen over leeftijd en postcode zijn geanalyseerd en gegroepeerd.

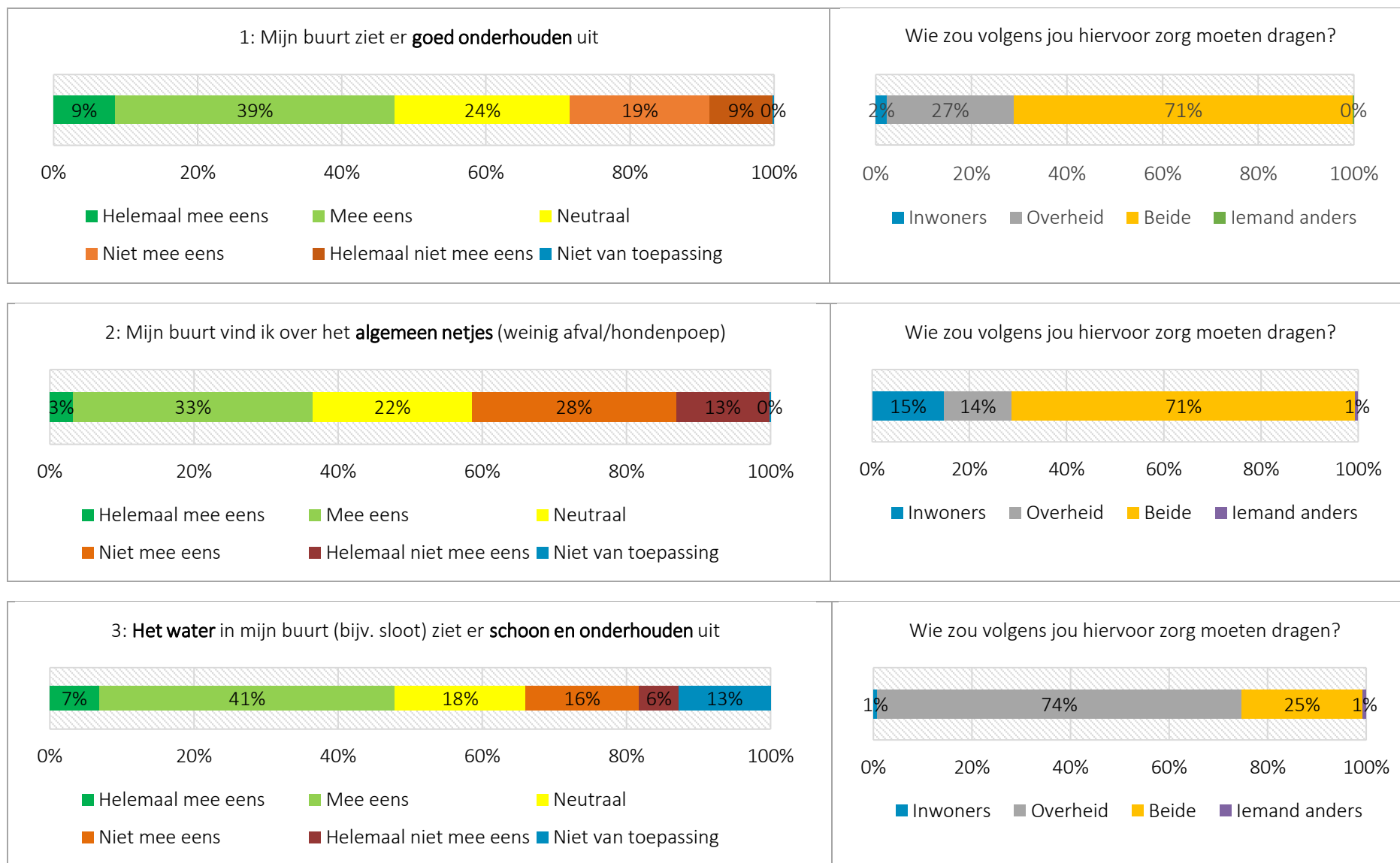

Gemiddelde cijfers voor buurten en mening over deze vragenlijst

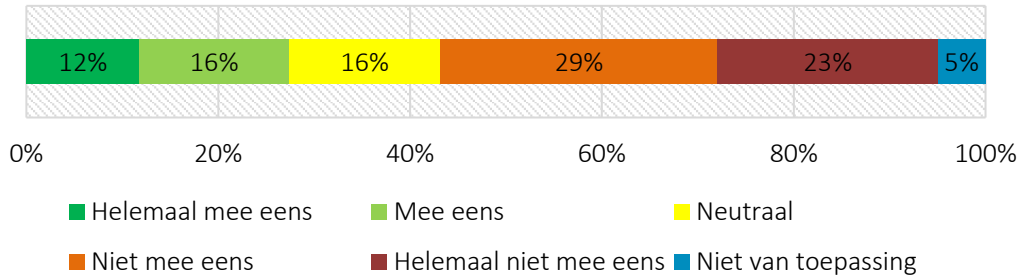
Alle respondenten (526)	Postcode 5141 (70)
7,05	6,64
Postcode 5142 (113)	Postcode 5143 (53)
6,65	7,51
Postcode 5144 (90)	Postcode 5146 (49)
7,34	7,69
Postcode 5161 (92)	Postcode 6165 (51)
7,01	7,00

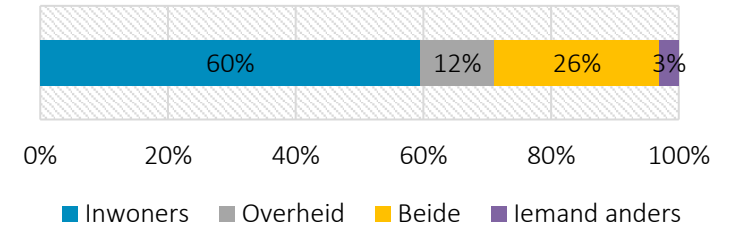
21 stellingen over hoe inwoners hun fysieke leefomgeving ervaren

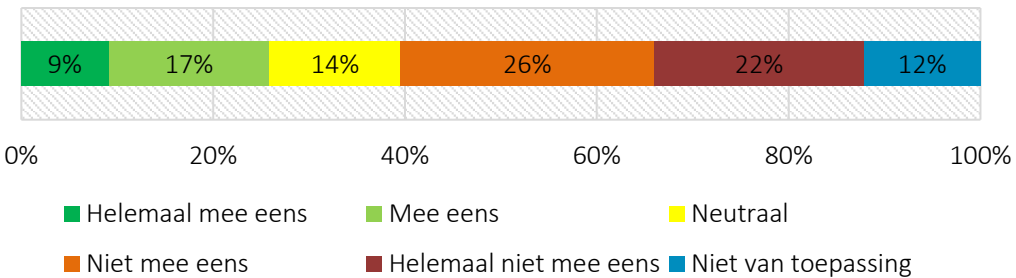
4: In mijn buurt ervaar ik **hinder door openhaarden of allesbranders**

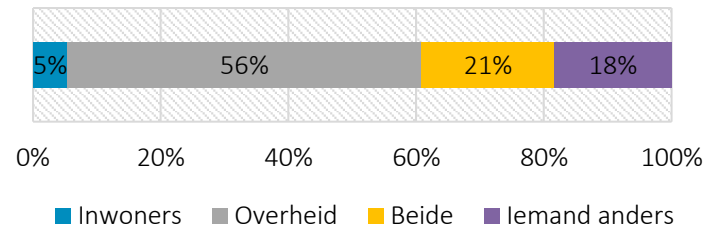
Wie zou volgens jou hiervoor zorg moeten dragen?

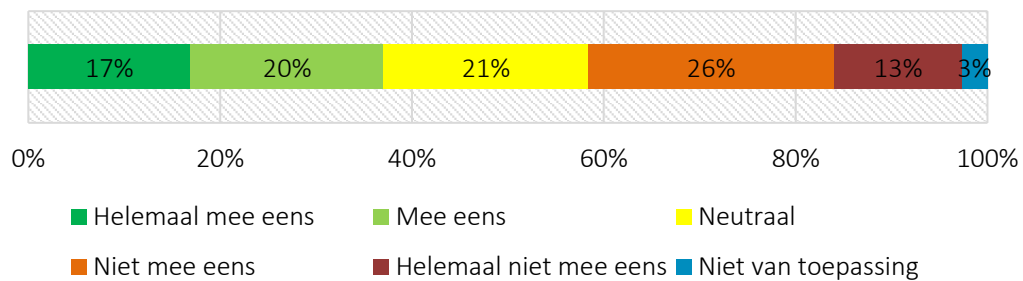
5: In mijn buurt ervaar ik **geuroverlast** door bedrijven of winkels

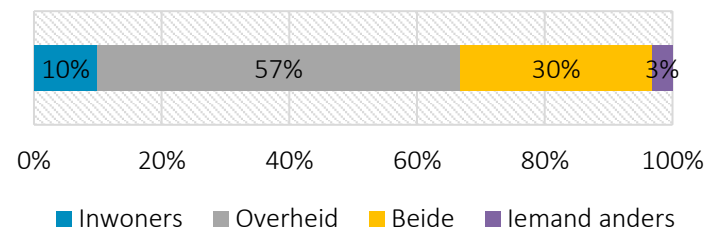
Wie zou volgens jou hiervoor zorg moeten dragen?

6: In mijn buurt ervaar ik **geluidsoverlast door verkeer**

Wie zou volgens jou hiervoor zorg moeten dragen?

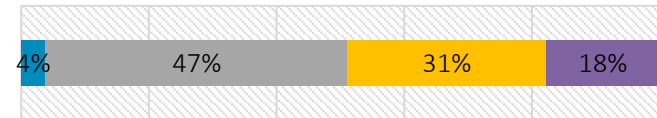
7: In mijn buurt ervaar ik **geluidsoverlast door bedrijven of winkels**

0% 20% 40% 60% 80% 100%

Helemaal mee eens Mee eens Neutraal
Niet mee eens Helemaal niet mee eens Niet van toepassing

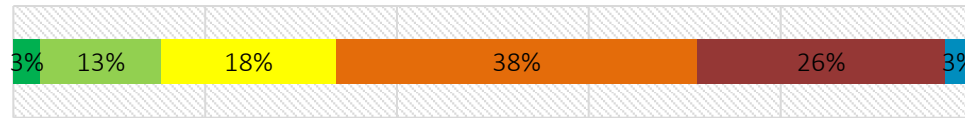
Wie zou volgens jou hiervoor zorg moeten dragen?

0% 20% 40% 60% 80% 100%

Inwoners Overheid Beide Iemand anders

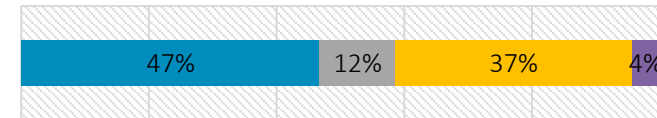
8: In mijn buurt ervaar ik **geluidsoverlast van mensen op straat**

0% 20% 40% 60% 80% 100%

Helemaal mee eens Mee eens Neutraal
Niet mee eens Helemaal niet mee eens Niet van toepassing

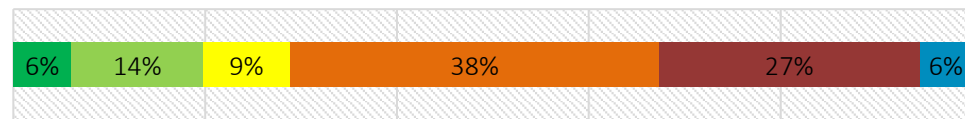
Wie zou volgens jou hiervoor zorg moeten dragen?

0% 20% 40% 60% 80% 100%

Inwoners Overheid Beide Iemand anders

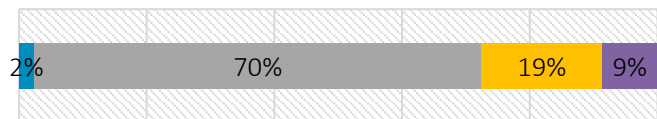
9: In mijn buurt ervaar ik 's avonds **hinder van licht**

0% 20% 40% 60% 80% 100%

Helemaal mee eens Mee eens Neutraal
Niet mee eens Helemaal niet mee eens Niet van toepassing

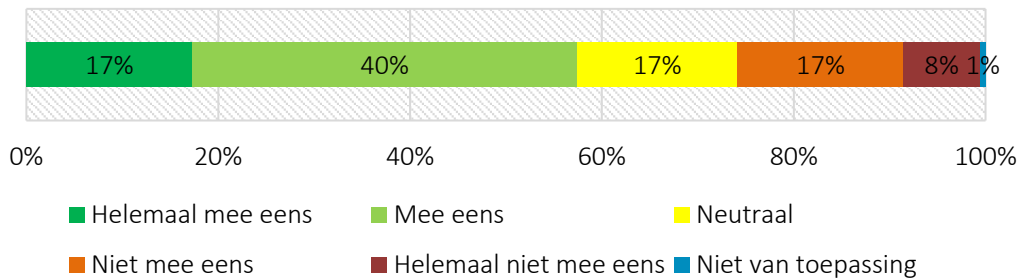
Wie zou volgens jou hiervoor zorg moeten dragen?

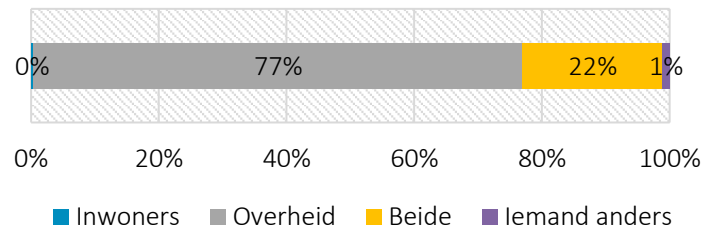
0% 20% 40% 60% 80% 100%

Inwoners Overheid Beide Iemand anders

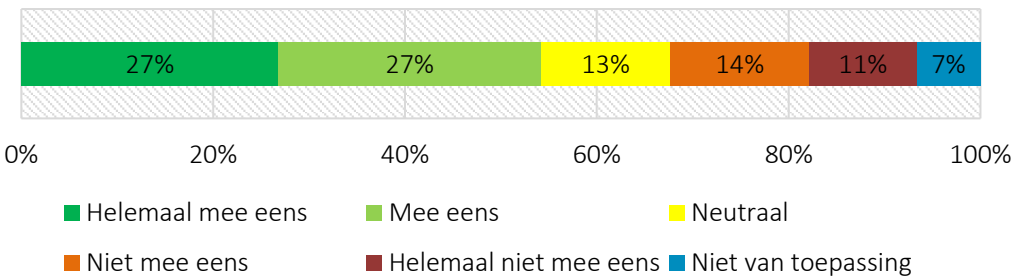
10: In mijn buurt is **voldoende openbaar groen**

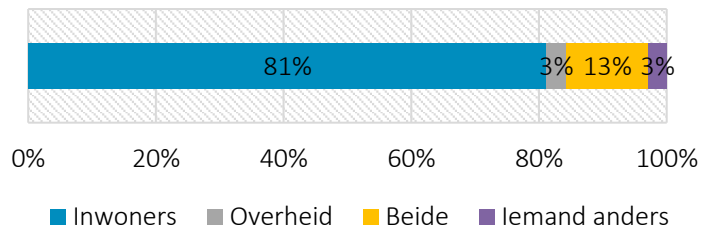
Wie zou volgens jou hiervoor zorg moeten dragen?

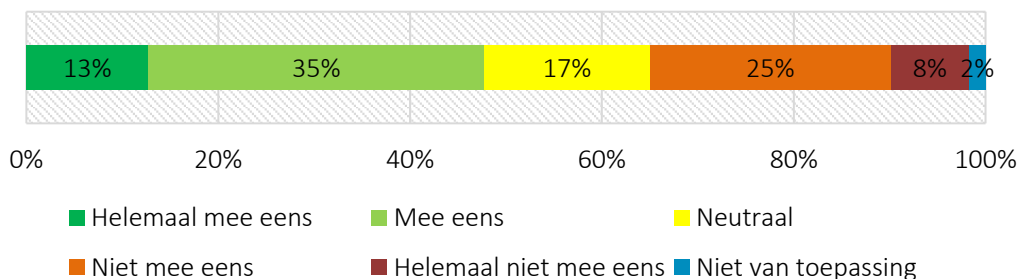
11: De **tuin** van mijn woning is **grotendeels onverhard**

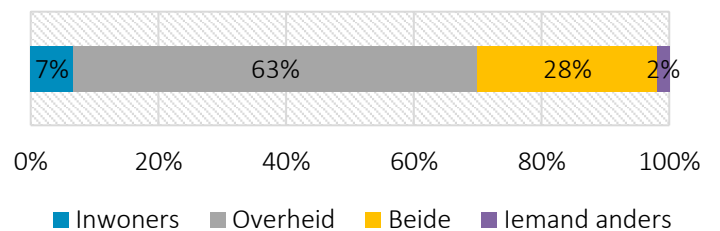
Wie zou volgens jou hiervoor zorg moeten dragen?

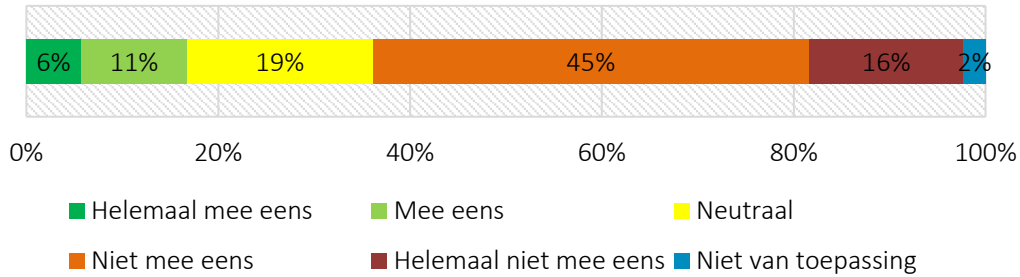
12: In mijn buurt zijn **voldoende plekken met schaduw of groen**

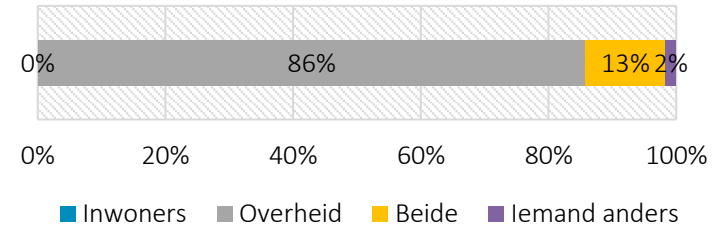
Wie zou volgens jou hiervoor zorg moeten dragen?

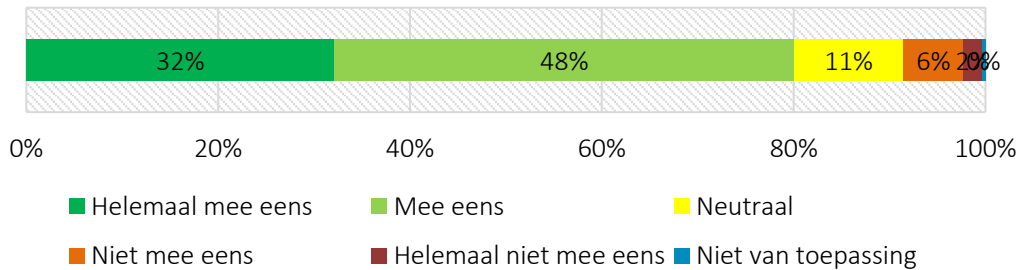
13: In mijn buurt blijft **water lang op straat staan** na een regenbui

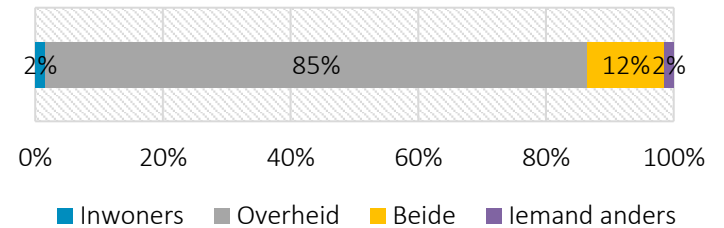
Wie zou volgens jou hiervoor zorg moeten dragen?

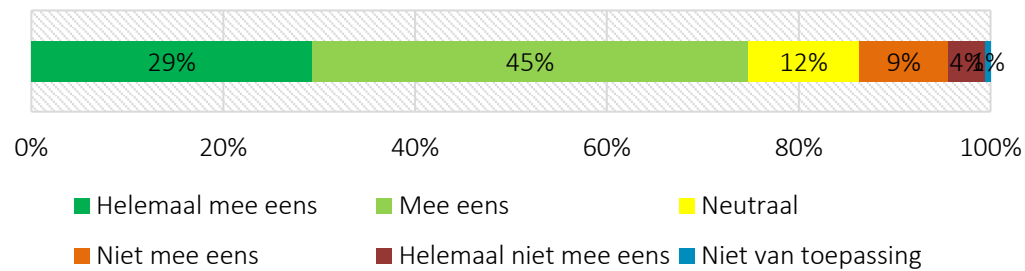
14: In mijn buurt zijn **voldoende plekken** waar ik kan **wandelen of fietsen**

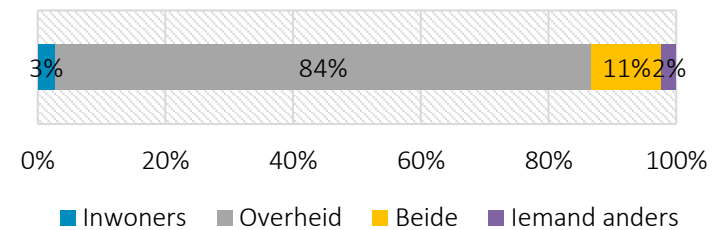
Wie zou volgens jou hiervoor zorg moeten dragen?

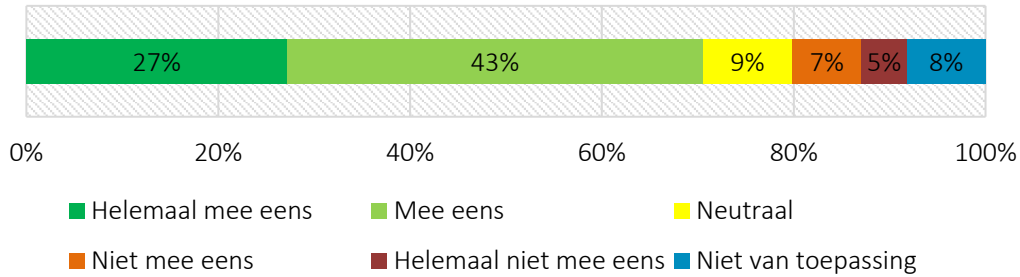
15: De afstand van mijn woning tot een **park ligt op redelijke afstand**

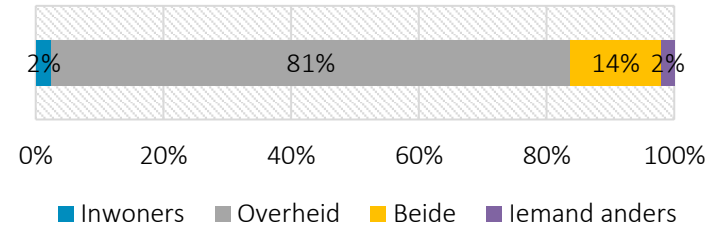
Wie zou volgens jou hiervoor zorg moeten dragen?

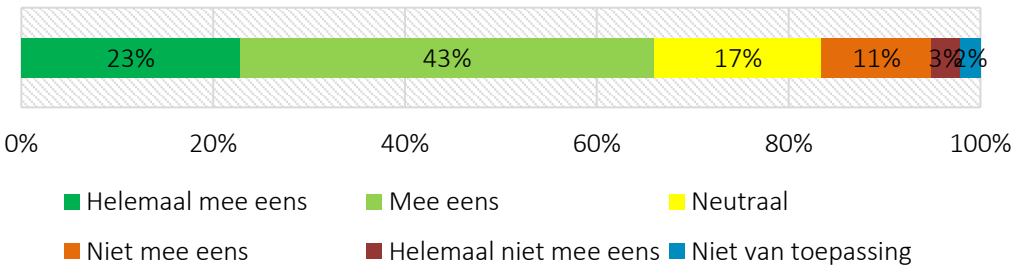
16: De afstand van mijn woning tot een **speelplek ligt op redelijke afstand**

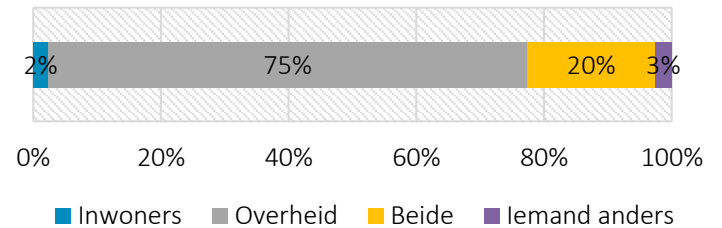
Wie zou volgens jou hiervoor zorg moeten dragen?

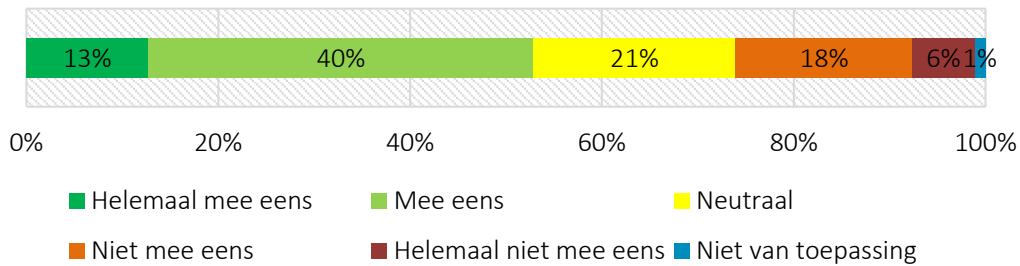
17: In mijn buurt zijn **voldoende plekken om buiten te sporten**

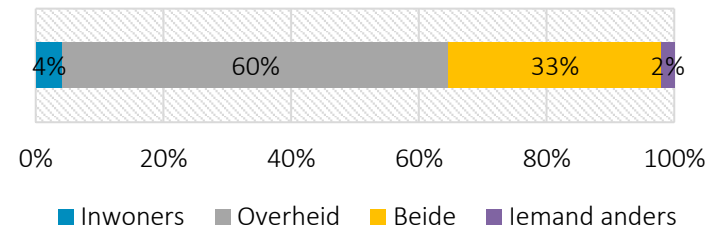
Wie zou volgens jou hiervoor zorg moeten dragen?

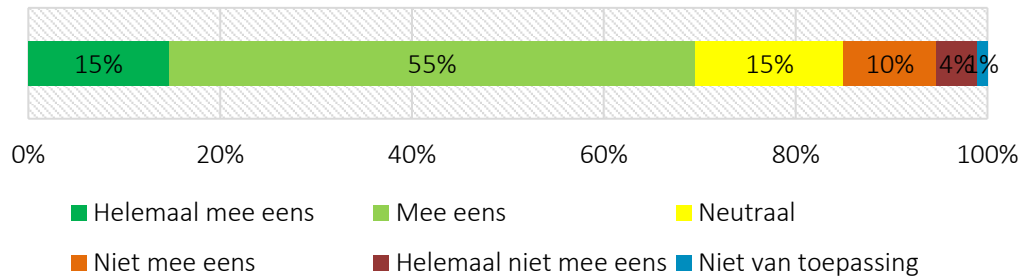
18: In mijn buurt zijn **voldoende plekken om anderen te ontmoeten.**

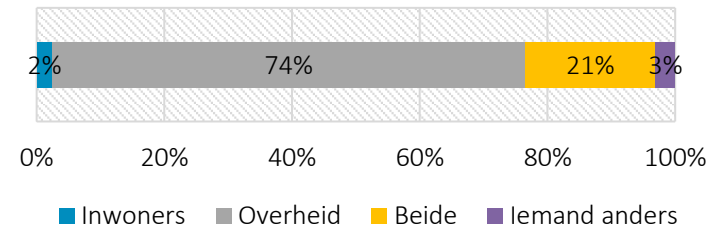
Wie zou volgens jou hiervoor zorg moeten dragen?

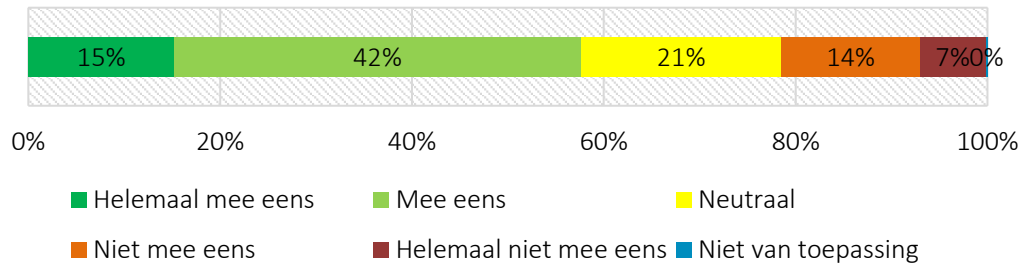
19: In mijn buurt zijn **voorzieningen goed bereikbaar** voor mij

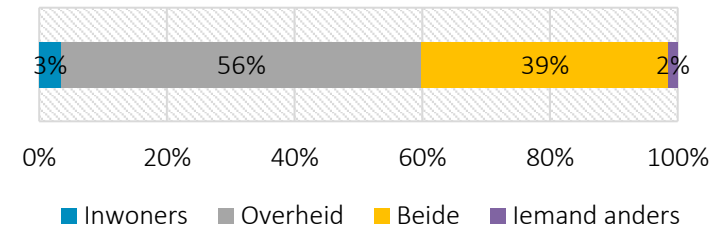
Wie zou volgens jou hiervoor zorg moeten dragen?

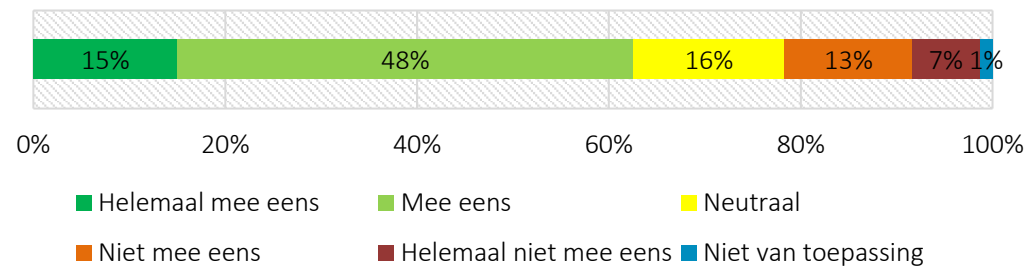
20: Ik vind dat er in mijn buurt **voldoende rustige plekken** zijn

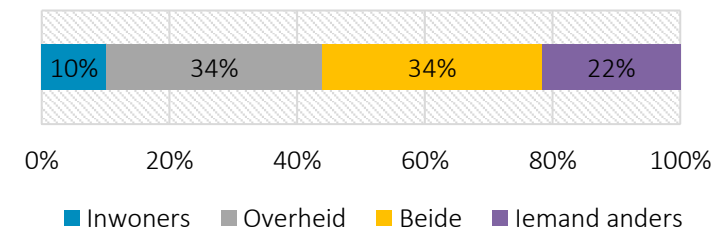
Wie zou volgens jou hiervoor zorg moeten dragen?

21: In mijn buurt kan ik **makkelijk aan gezond eten** komen

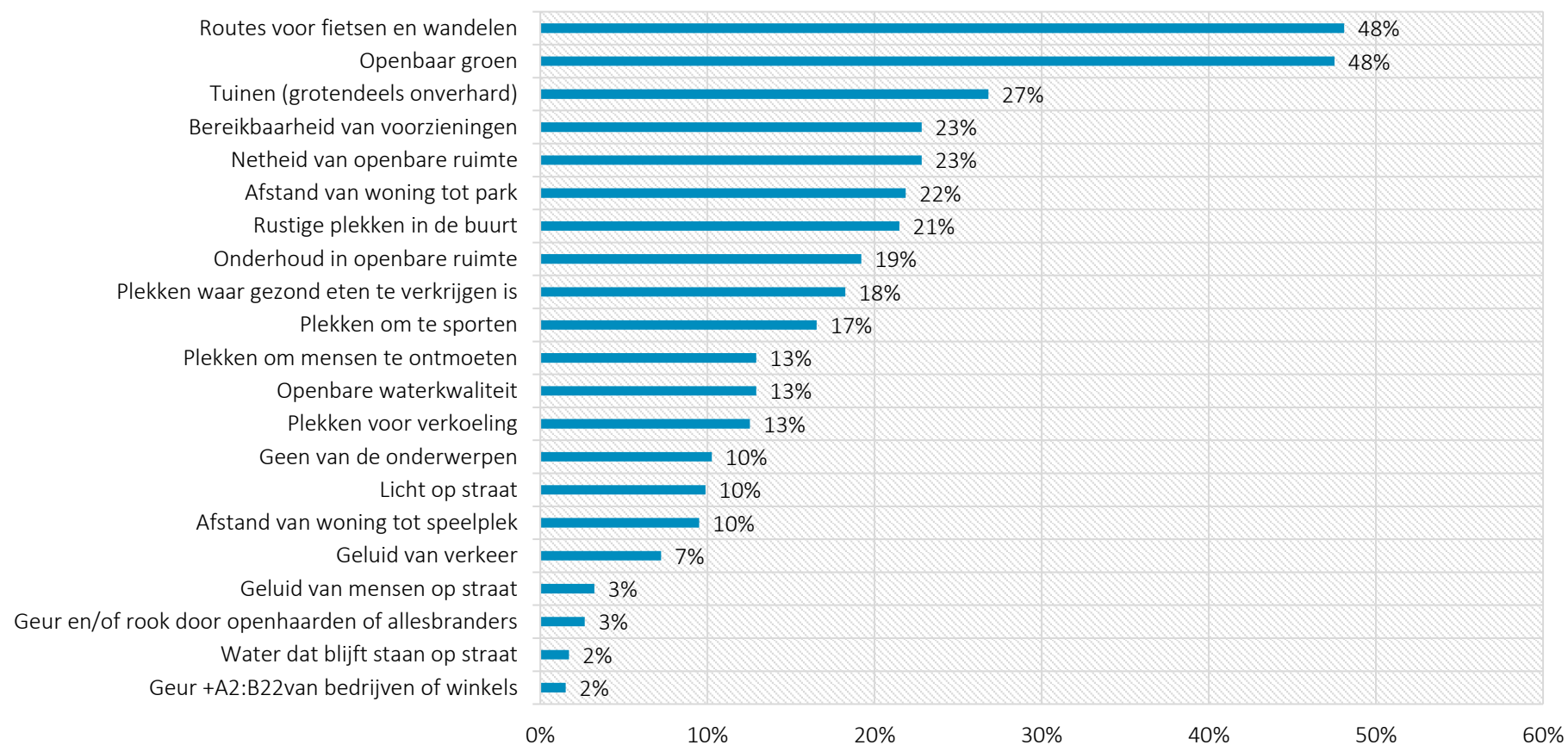

Wie zou volgens jou hiervoor zorg moeten dragen?

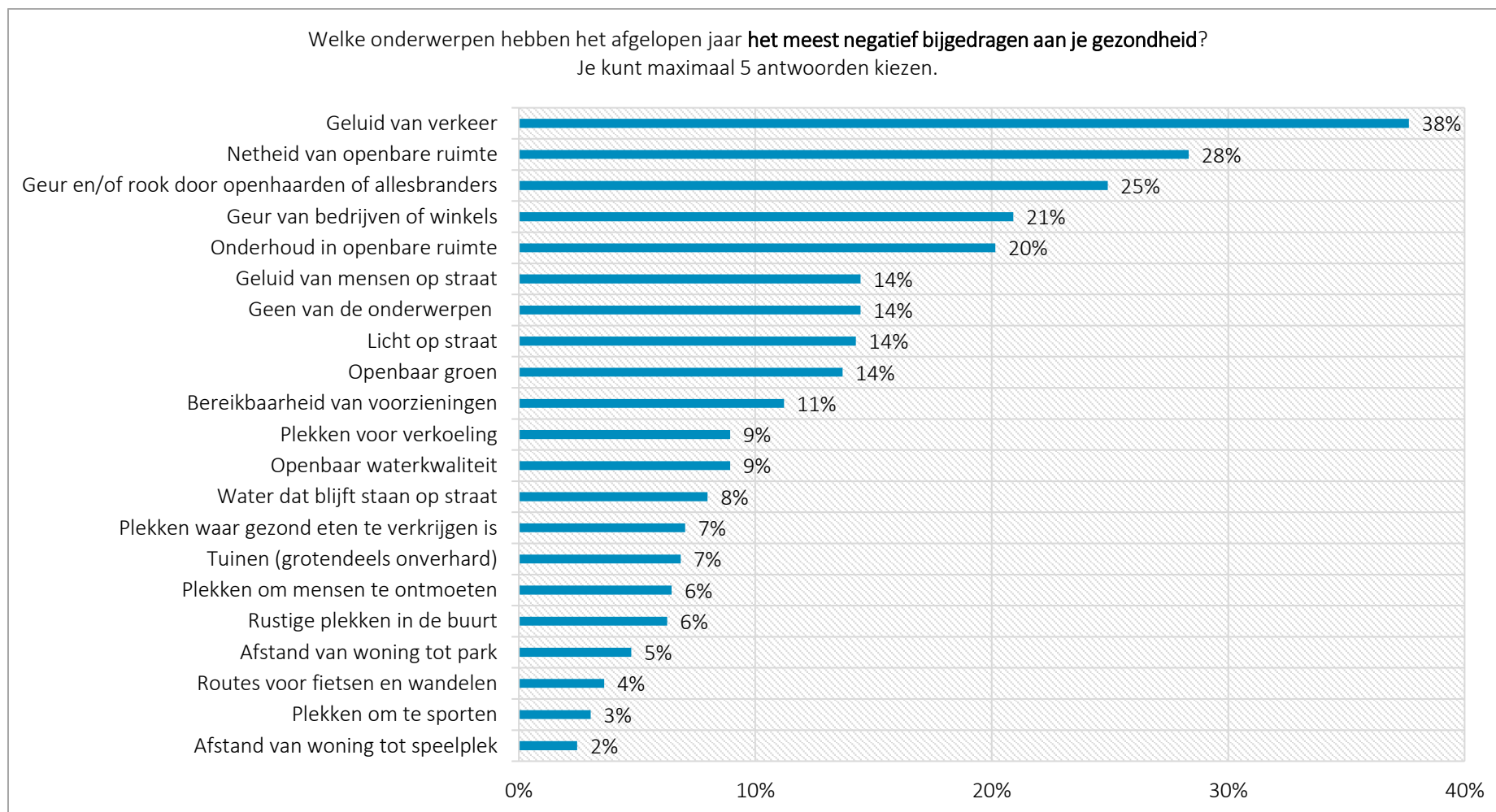

Vraag over positieve invloed op gezondheid

Welke onderwerpen hebben het afgelopen jaar het **meest positief bijgedragen aan je gezondheid**? Je kunt maximaal 5 antwoorden kiezen.

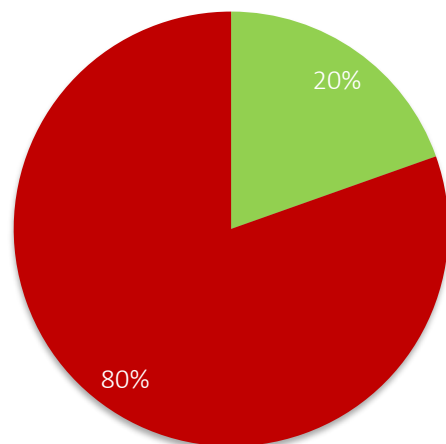
Vraag over negatieve invloed op gezondheid

Andere onderwerpen die invloed hebben gehad op de gezondheid van inwoners

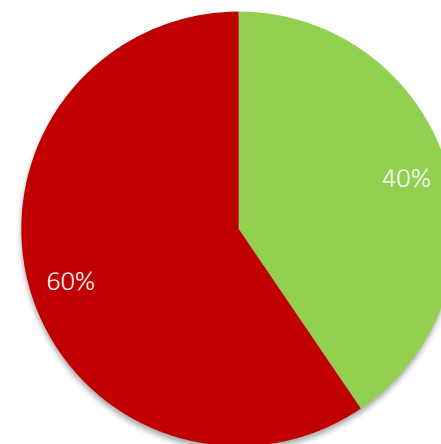
Inwoners konden in de vragenlijst ook aangeven of er andere onderwerpen waren die invloed hadden gehad op hun gezondheid (ja, namelijk ...). De resultaten van de open antwoorden op deze vragen vind je in Bijlage 2 van dit document.

Zijn er (nog) andere onderwerpen in jouw leefomgeving die positief hebben bijgedragen aan je gezondheid het afgelopen jaar?

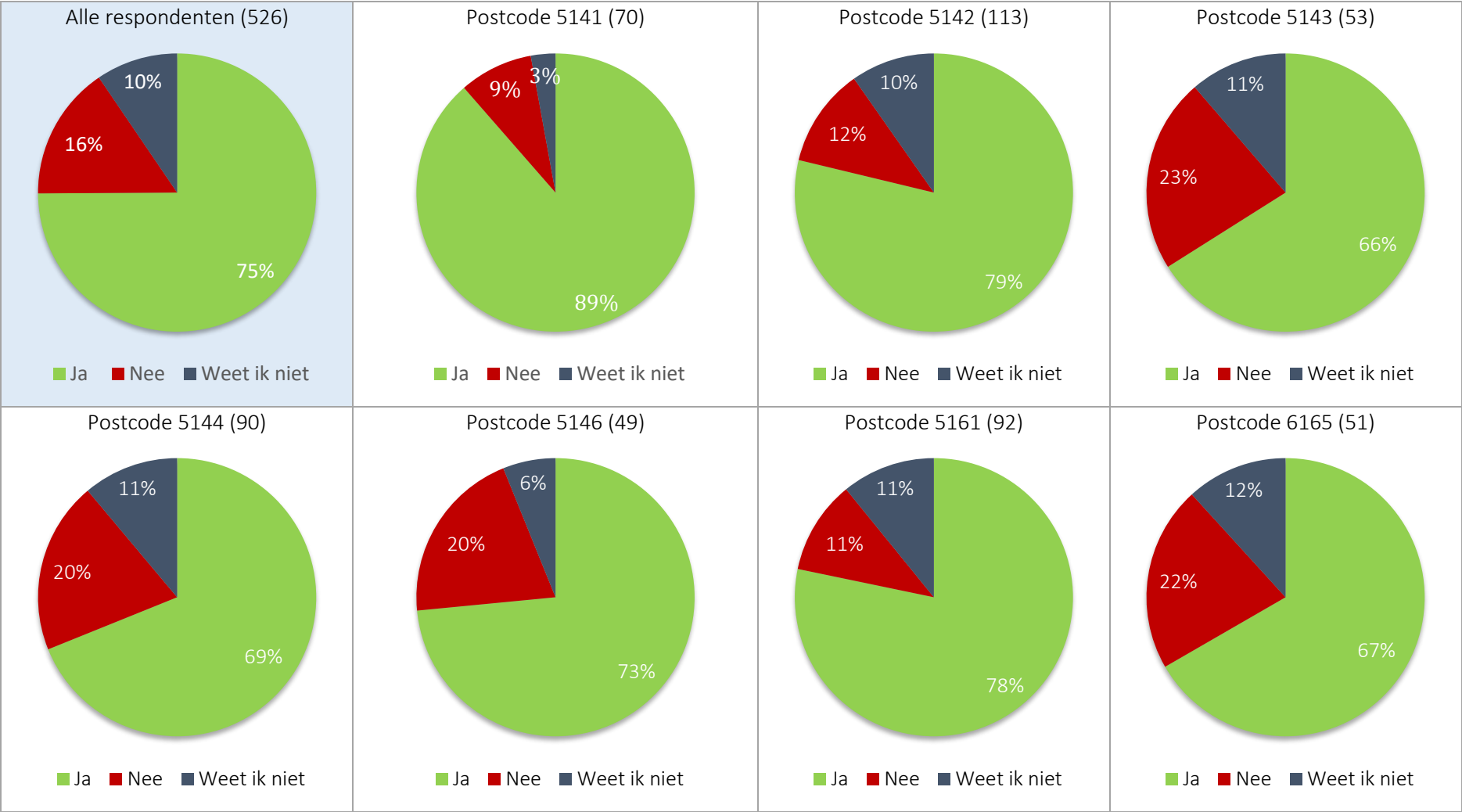
■ Ja, namelijk ... ■ Nee

Zijn er andere onderwerpen in jouw leefomgeving die negatief hebben bijgedragen aan je gezondheid het afgelopen jaar?

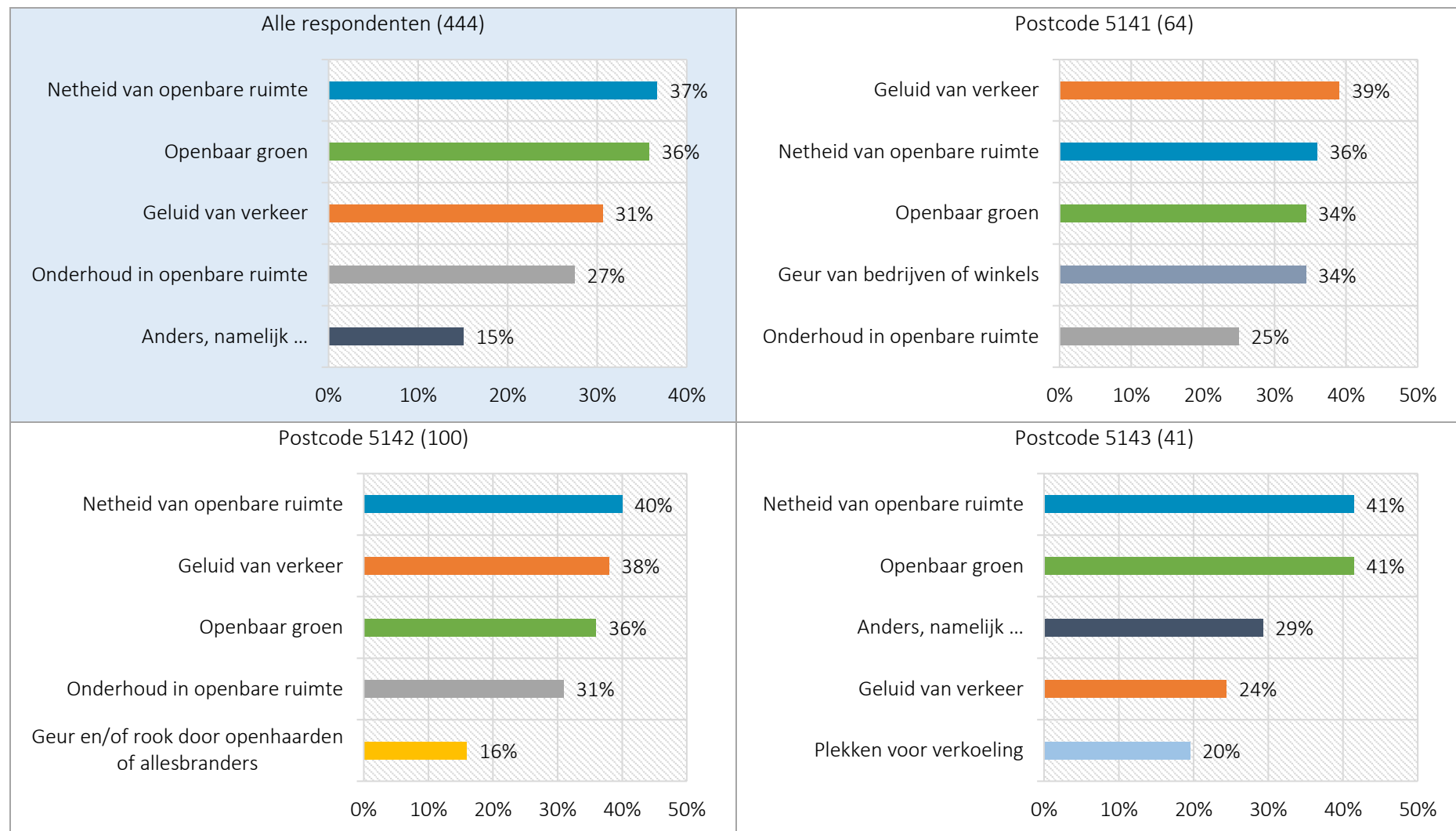
■ Ja, namelijk ... ■ Nee

Behoefte aan verbeteringen in de buurt

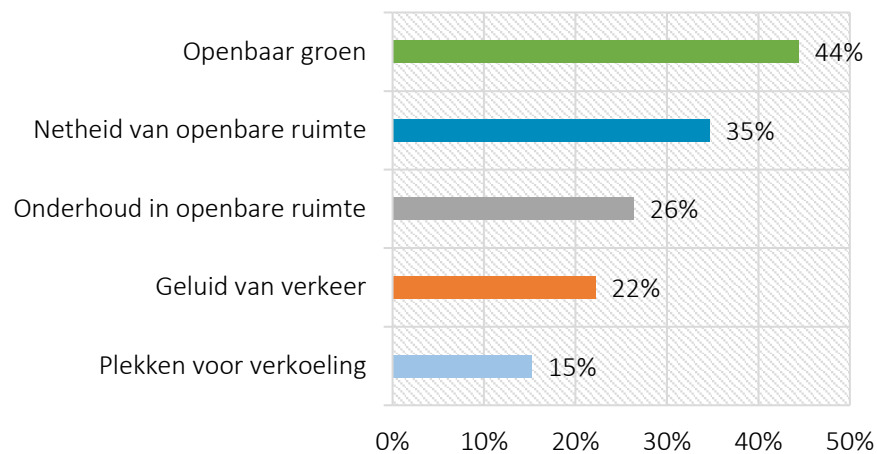

Top 5 verbeteringen

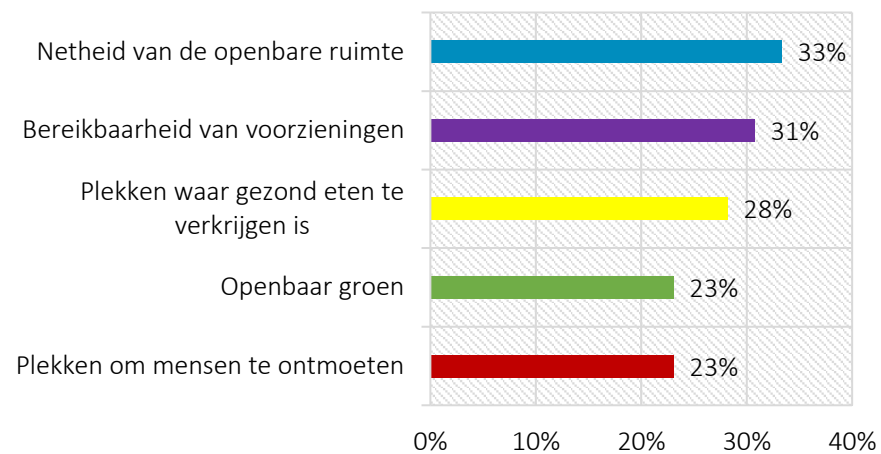
In de vragenlijst konden mensen kiezen uit een lijst met verbeteringen. Het was ook mogelijk om zelf een verbetering aan te dragen (anders, namelijk ...). 86 mensen hebben een open antwoord gegeven op de vraag. De resultaten hiervan vind je in Bijlage 2 van dit document.

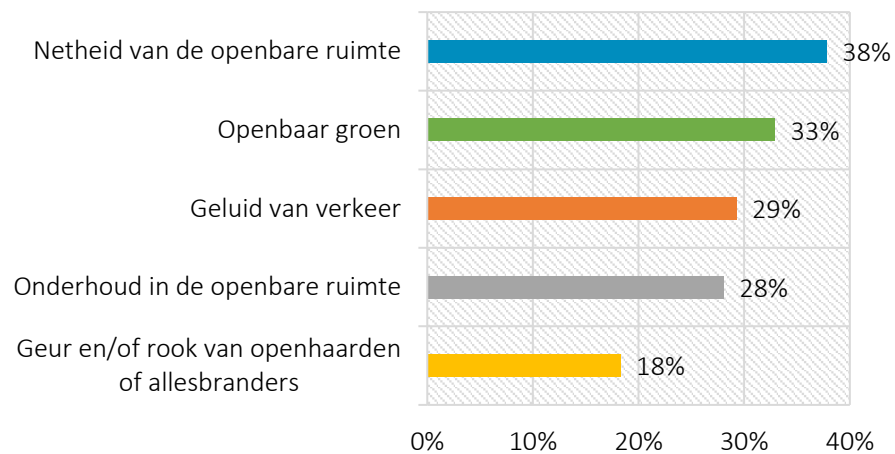
Postcode 5144 (72)

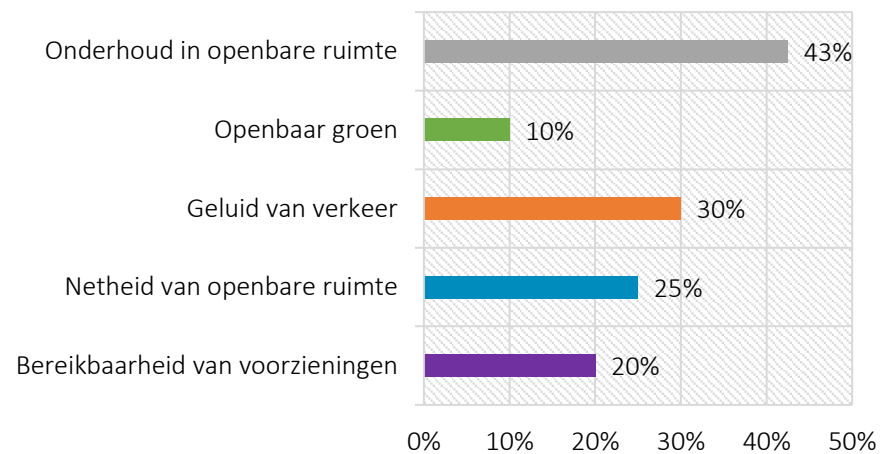
Postcode 5146 (39)

Postcode 5161 (82)

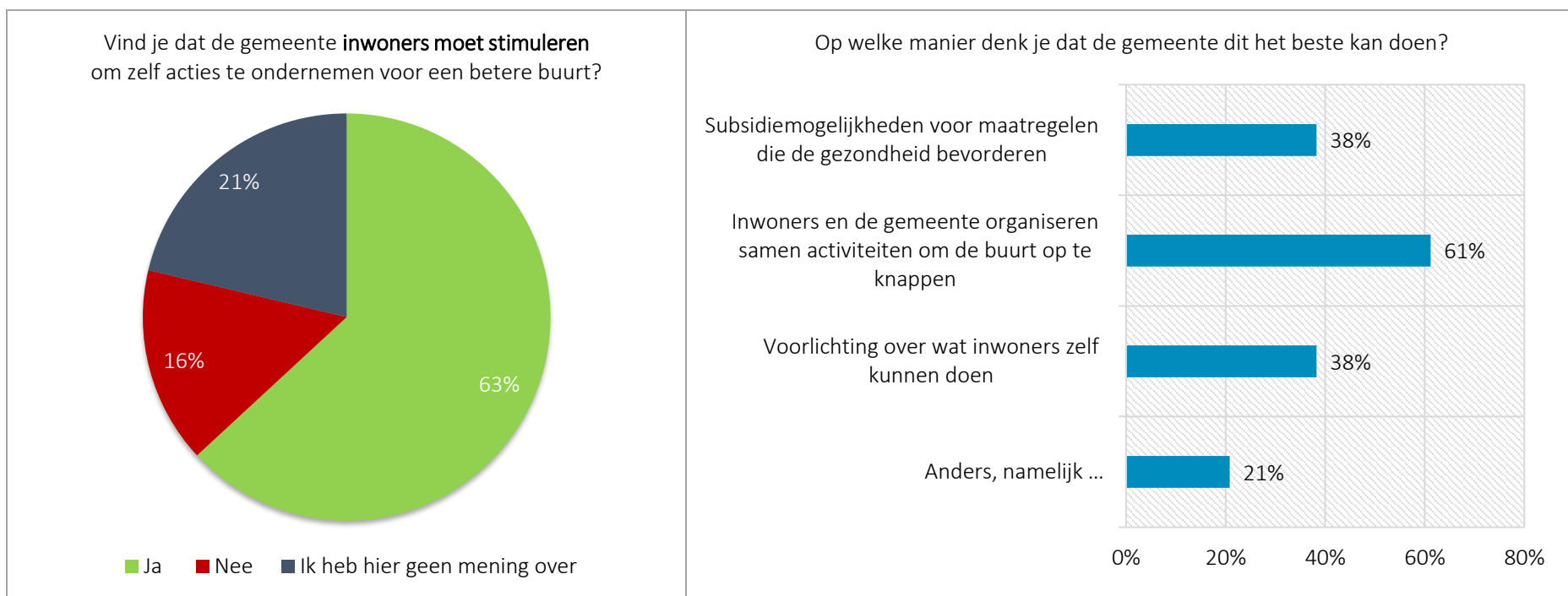

Postcode 5165 (40)

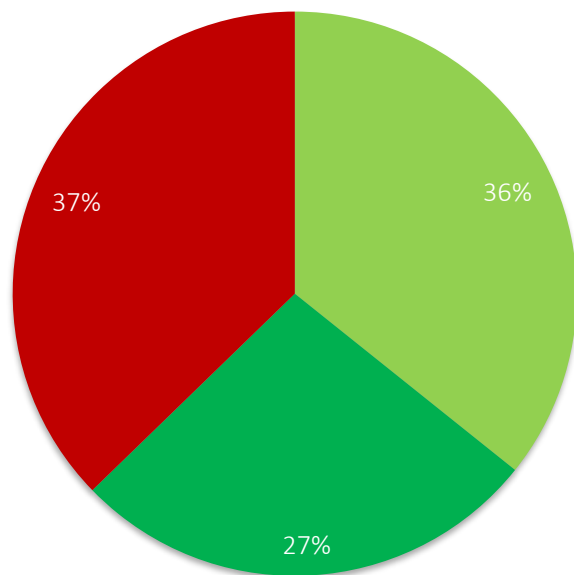
Rol van de gemeente richting inwoners

Alle respondenten kregen twee vragen voorgelegd over de rol van de gemeente richting inwoners. 63% van de respondenten vond dat de gemeente inwoners moet stimuleren om zelf acties te ondernemen. Deze respondenten kregen een vervolgvraag over de manier waarop de gemeente dit het beste kan doen. 61% daarvan vindt dat inwoners en gemeente samen activiteiten moeten organiseren om de buurt op te knappen.

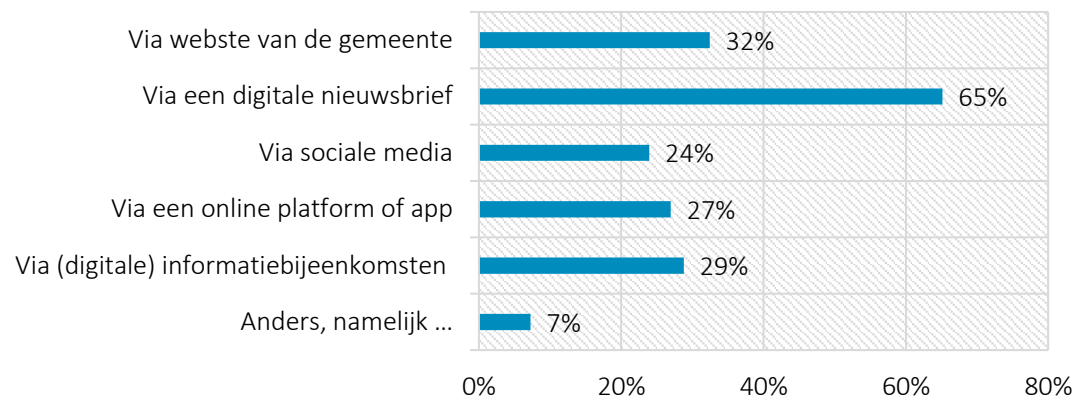
Gewenste betrokkenheid van inwoners bij Omgevingsvisie 2.0

Wil je door de gemeente in de toekomst **betrokken worden** bij de Omgevingsvisie 2.0?

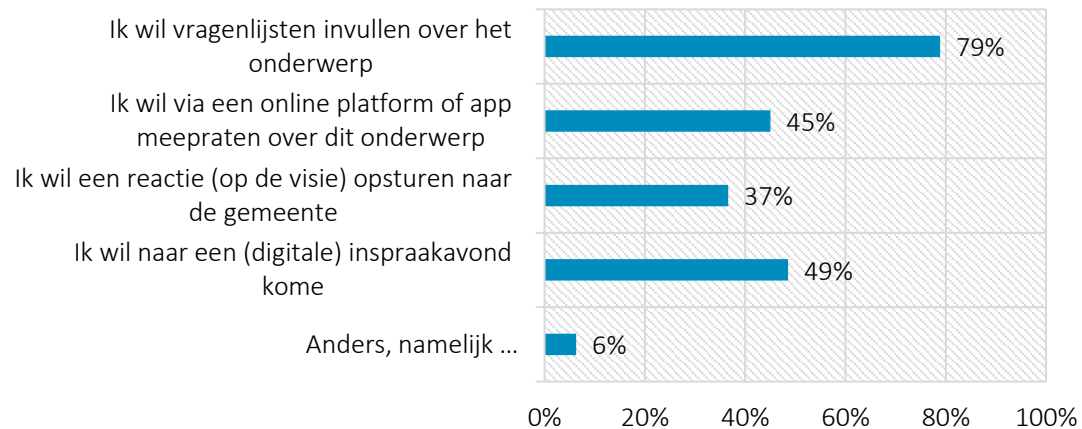

- Ja, ik wil informatie ontvangen
- Ja, ik wil informatie ontvangen en meedenken
- Nee, ik wil niet betrokken worden

Op welke manier **wil je informatie ontvangen**? Je kunt meerdere antwoorden kiezen.

Op welke manier **wil je meedenken**? Je kunt meerdere antwoorden kiezen.

Bijlage 2: Resultaten open vragen vragenlijst Gezond Waalwijk

Verkenning Omgevingsvisie 1.5 gemeente Waalwijk, april 2021

In deze bijlage staan alle resultaten van de open vragen. De antwoorden op alle open vragen zijn samengevat en zoveel mogelijk samengevoegd per onderwerp. De resultaten van **deze verwerkingsstap** staan per open vraag in dit document.

Open antwoorden over de positieve invloed van de leefomgeving op de gezondheid

103 mensen hebben een open antwoord gegeven op de vraag: 'Zijn er (nog) andere onderwerpen in jouw leefomgeving die positief hebben bijgedragen aan je gezondheid het afgelopen jaar?'. De antwoorden zijn samengevoegd in een *Word Cloud*. Hoe groter het woord of de woordencombinatie, hoe vaker het antwoord is gegeven.

Open antwoorden over verbeteringen in de buurt

86 mensen hebben een open antwoord gegeven op de vraag: 'Welke van de volgende onderwerpen in de fysieke leefomgeving zie je graag als eerste verbetert?'. De antwoorden zijn samengevoegd in een *Word Cloud*. Hoe groter het woord of de woordencombinatie, hoe vaker het antwoord is gegeven.

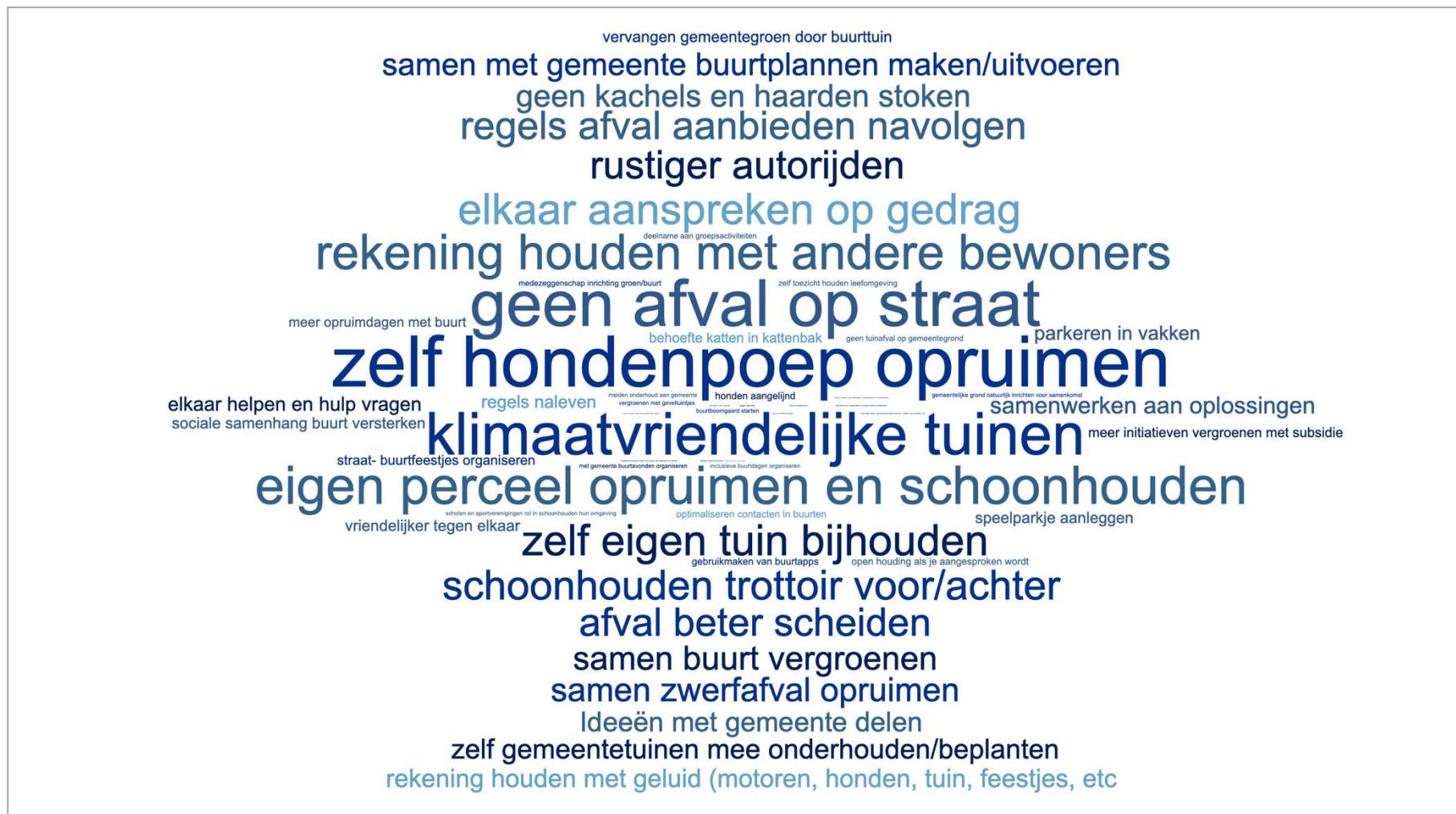
Open antwoorden over het stimuleren van inwoners

69 mensen hebben een open antwoord gegeven op de vraag: 'Op welke manier denk je dat de gemeente het beste inwoners kan stimuleren om zelf acties te ondernemen voor een betere buurt?'. De antwoorden zijn samengevoegd in een *Word Cloud*. Hoe groter het woord of de woordencombinatie, hoe vaker het antwoord is gegeven.

Open antwoorden over wat inwoners zelf kunnen doen

355 mensen hebben een open antwoord gegeven op de vraag: 'Wat zouden inwoners zelf kunnen doen om de buurt te verbeteren?'. De antwoorden zijn samengevoegd in een *Word Cloud*. Hoe groter het woord of de woordencombinatie, hoe vaker het antwoord is gegeven.

Open antwoorden over wat de gemeente zelf kan doen

397 mensen hebben een open antwoord gegeven op de vraag: ‘Wat zou de gemeente zelf kunnen doen om de buurt te verbeteren?’. De antwoorden zijn samengevoegd in een *Word Cloud*. Hoe groter het woord of de woordencombinatie, hoe vaker het antwoord is gegeven.

Open antwoorden over informatie ontvangen en meedenken

24 mensen hebben een open antwoord gegeven op de vraag: 'Op welke manier wilt u informatie ontvangen?'. 9 mensen hebben een open antwoord gegeven op de vraag 'Op welke manier wilt u meedenken?'. De antwoorden zijn samengevoegd in een *Word Cloud*. Hoe groter het woord of de woordencombinatie, hoe vaker het antwoord is gegeven.

Open antwoorden over informatie ontvangen

plaatselijke krant
via Hoplr
per e-mail
per post
via bezoekersavonden
meet-ups in de wijk
via het bodehuisje
regionale bladen via partner
weekblad Waalwijk

Open antwoorden over meedenken

het liefst fysiek
niet digitaal
fysieke inspraakavond
actieve betrokkenheid
interesse in inclusieve aanpak
enquêtes
met een groep buurtgenoten input geven voor visie
als het in redelijke tijd te doen is
zoveel mogelijke manieren wanneer ik zie dat het helpt